yerel yönetimlerin son bir yılı

Diyebiliriz ki, geride kalan bir yıl; yerel yönetimler açısından, daha önce tanınan "monarşik" ve "anti-demokratik" hak ve yetkilerin tekrar merkezi yönetime aktarılması ve yeni seçilen yerel yöneticilerin tekrar merkezi yönetime artarılması da bu operasyonlara karşı "örgütsüz" karşı çıkışlarıyla geçti. (Sayfa 7)

SIYASİ HABER VE YORUM GAZETES Sayı 32 31 Mart 14 Nisan 1990 2500 LİRA

adımlar

SON GÜNEYDOĞU OLAYLARIYLA :

Devletin politikası iflas etti

Şiddet, ister kurulu düzeni korumak gerekçesiyle, ister onu değiştirmek gerekçesiyle uygulanıyor olsun, politik, ideolojik karşıtları ortadan kaldırmıyor, yanlızca toplumdaki gerginlikleri artırıyor, patlamaları, kaotik durumları koşullandırıyor. Yada korkuyu öne çıkararak insan aklını dumura uğratıyor. (Sayfa 3-4-5)

- TBKP Yöneticileri Demirel'le görüştü

Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'a mahküm olmadan ceza çektiriyorlar.

- Daha fazla demokratikleşme

Anayasal, yasal düşünsel alışkanlıklardan kaynaklanan engellerin ve engelleyici olan kuralların, kurumların kaldırılması. Korel Göymen (Sayfa 8)

Ata sporumuz Golf / Nerede kömür oraya santral

Turizm Bakanlığı'nın"Golf Turizmini geliştirmek için kıyı şeridimize sekiz Golf sahası yapmaya hazırlanıyor. Bezirganın şaşkını yükünü yıktığı yere han dikermiş, Şimdi de Amasra'ya santral. (Sayfa 12-13)

- DAC Seçim Sonuçları ve birleşme

PDS Politik Büro üyesi R. Bömer, "Kuşkusuz Kohl ve CDU'nun seçim kampanyasında aktif rolleri oldu. ancak, sonucu böyle olmasında başka faktörlerin de rolleri var. (Sayfa 16)

- Ah şu mor iğneler

Erkek egemen düşünceler çoğunlukla içselleştirilmiş durumda ve çoğu zaman bunları sorgulamak dahi önemsiz geliyor. (Sayfa 18)

DEMİREL, TBKP YÖNETİCİLERİYLE GÖRÜŞTÜ

Doğru Yol Partisi Genel Başkanı. Süleyman DEMİREL TBKP Merkez Yöneticileri Erdal TALU, Zülfü DICLELİ ve Peyami ARIIRK'tan oluşan bir heyeti 29 Mart 1990 günü partisi'nin Genel Merkezinde kabul ederek bir süre görüştü. Görüşmede, TBKP yöneticileri KUTLU-SARGIN davasındaki son gelişmeleri anlattılar. Ve 141-142 ile 163. maddelerin kaldırılması için hükümetin zorlanması gerektiğini belirttiler. Demirel, DYP'nin bu maddelerin kaldırılması için tutumunu deklare ettiğini hükümetin ise konuyla ilgili tasarıyı bir türlü meclise götürmediğini belirtti ve Parti-si'nin bu konunun takipçisi olacağını söyledi.

Haydar KUTLU ve Nihat SARGIN'ın yargılanmalarının tutuklu olarak sürmesine hiçbir anlam veremediğini belirten Demirel "Onlara mahküm olmadan ceza çektiriliyor" dedi.

Daha sonra DYP Genel Sekreteri Gökberk Ergenekon ile TBKP yöneticileri arasındaki görüşmede önemli politik konularda görüş değiş tokuşunda bulunuldu ve diyaloğun sürmesi konusunda görüş birliğine varıldı.

İSMAİL BEŞİKÇİ YANLIZ DEĞİL!

Mehmet Yazıcı

"Uluslararası Sömürge : Kürdistan " adlı kitabı yazdığı gerekçesiyle tutuklanan araştırmacı -yazar İsmail Beşikçi ile dayanışma örgütlemek amacıyla, 24 Mart'ta Bilsak'ta bir toplantı yapıldı. Serhat Bucak, M.Emin Sert, Sungur Savran, Ümit Fırat ve Sibel Özbudun'un yaptığı çağrıyla yazar, bilim adamı, yayıncı, sanatçı, sendikacı ve değişik görüşlerden politikacılar toplantıya katıldı.

Dayanışma için imza kampanyası, protesto telgrafı, "Uluslararası Sömürge: Kürdistan" kitabının çok sayıda yazar ve yayıncı imzasıyla yeniden yayınlanması uluslararası Kamuoyunun desteğini kazanma şeklindeki öneriler, katılanlar tarafından kabul gördü.

Dayanışma kampanyası; giderek İsmail Beşikçi adında somutlaşan "İfade özgürlüğünün sağlanması" ve "Kürt sorununu tartışma özgürlüğü" için mücadele biçiminde genel karakterde bir kampanyaya dönüşme eğilimi gösterdi.

Ayrıca Beşikçi'nin ve Kürt sorunuyla ilgili yazılar nedeniyle tutuklanan, koğuşturmaya uğrayan öteki yazar ve yayıncıların TCK'nun 142/3. maddesine dayanılarak suçlandığı dikkate alınarak 141 ve 142. maddelerin kaldırılması için etkin mücadele verilmesi istendi.

Toplantıda seçilen yedi kişilik bir komisyon, dayanışma kampanyasına çeşitli bilim, sanat ve politika çevrelerini, demokratik kuruluşları katmak için çaba gösterecek ve eylemlerin kordinasyonunun sağlayacak.

Çanakkale Belediye Başkanı Görevden Alındı

Seçmene Saygı

Adımlar (İstanbul) -Çanakkale Zafferi'nin 75. yılı töreninde SHP'li Belediye Başkanı İsmail Özay'ın Cumhurbaşkanı Özal'ı ayakta karşılamaması "olay" oldu.

İsmail Özay' ın, tören sırasında yaptığı konuşmada *"ülkenin kaderini belirlemeye çalışanlar, verdikleri kararın altında ezilmeye, tarihin karanlıklarında yok olmaya mahkûm durlar"*

Törende hazır bulunan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar önce tepkilerini Belediye Başkanı'nın protokoldeki yerine Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek'in eşini oturtarak gösterdi. Ardından Çanakkale valisi Özal'ın **"korumalığına"** soyunarak Belediye Başkanını Özal'ın gözü önünden uzak tutma görevini üstlendi.

Akşama kalmadan da İçişleri Başkanlığı'nın kararı ivedi olarak yürürlüğü konarak Belediye Başkanı," **Cumhurbaşkanı karşısında ayağa kalkmamak"** gibi yazılı olmayan bir suç(!) işlemekten ötürü görevden alındı.

Olayın kahramanı Belediye Başkanı **İsmail Özay**, "halk desteğini yitirmiş bir iktidarın Zafer Bayramı'nı **"ANAP Bayramı"** gibi kutlamaya **çalıştığını belirterek, "ANAP "lılar törende bizi sürekli tahrik ettiler.Bir Milletvekilli resmen hakaret etti. ANAP İl Başkanı da eşinin yanında bana küfretti. Olay çıkmasın diye ses çıkarmadın. Olara cevaplarını demokratik yollardan vereceğiz." dedi.**

Tepkiler

Ankara'da SHP'li Belediye Başkanları olay üzerine bir araya gelerek Özay'ın durumunu görüştüler.

İstanbul' da Anakent Belediye Başkanı Sözen, Özal ile yapacağı görüşmeyi iptal ederek, Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Başkanlar Kurulu'nu toplantıya çağırdı.

DYP Genel Başkanı **Demirel;** olayı bir **"dehşet sahna ve devlet terörü"** olarak nitelerken, SHP Genel Sekreteri **Deniz Baykal** da, **"Cumhurbaşkanı seçimi oldu bitti Türkiye'yi büyük sıkıntılara sokmuştur"** dedi.

Seçimle Gelen Seçimle Gitmeli

Basında "Özal krizi", "Çanakkale Olayı" başlıklarıyla yer alan gelişmelerin , gerçekte tipik bir "dayatmacılığın", "her türlü uzlaşmaya kapalı oluşun", "tahammülsüzlüğün" bir ürünü olarak gündeme girdiği gözlendi.

Sonucu ise, ülkedeki demokrasi dışı uygulamaların çarpıcı yeni bir yansıması oldu.

Merkezi yönetimlerin, yerel yönetimlere müdahalede bulunmaması, Seçilmiş Belediye Başkanları'nın yine seçimle, bizzat kendilerini seçenlerce görevden alınması gibi demokratik bir geleneğin ülkemizde de yerleşmesi için çaba gösterilmesinin ne denli acil olduğu bir kez daha gözler önüne serildi.

NEVROZ KUTLANDI

İlhan Işıktaş

Nevroz İstanbul'da düzenlenen yemekli bir toplantıda coşkuyla kutlandı.

Toplantıya ikibine yakın kişi katıldı. Eski Bakanlardan **Şerafettin Elçi, Arif Sağ**, Petrol-İş Genel Başkanı **Münir Ceylan, Musa Anter**, gibi tanınmış simaların katıldığı gecenin açılış konuşmasını bağımsız milletvekili **Mehmet Ali Eren** yaptı. Daha sonra Konuşan **Şerafettin Elçi** özetle şunları söyledi: "Irak rejiminin Halepçe'de giriştiği katliamın yıldönümünde Nevrozu kutluyoruz. Tarihimizde buna benzer pek çok katliam var. Ne yazık ki, biz bunları çabuk unutuyoruz. Bizi katledebilirler, eziyet de edebilirler. Ama bütün bunlar geleceğe olan inancımızı zayıflatmamalıdır. yok olup gideceğiz ya da herkes gibi özgür ve başı dik dolaşacağız. Kimliğimize bulaşmış kir ve pasları söküp atmalıyız."

Daha sonra mikrofona gelen ünlü Kürt Edebiyatçısı **Musa Anter** "Türklerin bayramları olan 23 Nisan, 19 Mayıs ve diğerlerini kutluyoruz. İslami bayramları da kutluyoruz. Nevrozu kutlamak ise yasak. Bir bayramın kutlanması yasaklanır mı ?" diye konuştu.

Konuşmalardan sonra gazeteci **Ramazan Öztürk** Halepçe katliamını konu alan bir dia gösterisi sundu.

Halen Bayrampaşa cezaevinde bulunan Sosyolog **İsmail Beşikçi**'nin gönderdiği mesaj uzun süre ayakta alkışlandı. Geceye gelen öteki mesajlar şunlar: **Kemal Burkay, Fehmi Işıklar, Abdullah Baştürk, İsmail Hakkı Önal, Ahmet Türk, Adnan Ekmen, Teyfik Koçak, İbrahim Aksoy, TBKP Merkez Yönetimi KOMJİN,** (Avrupa Kürt Kadınları Konfederasyonu) İsveç Kürdistan Dernekleri Kongederasyonu, İsveç Kürdistan Öğrenciler birliği, Kom-kar, Yeni demokrasi, **Serhat Dicle, Mehdi Zana, Mustafa Karasu** ve Avrupa Kürt İşçi Federasyonu.

Kürt sanatçılar **Nilüfer Akbal** ve **Şirine**'nin yanı sıra **Arif Sağ** ve **Ferhat Tunç**'ta sesleri ve sazlarıyla geceye renk kattılar. Özellikle Şirine'nin sunduğu program yemeğe katılanların büyük beğenisini kazandı.

İstanbul'da bir başka kutlama Gündeş düğün salonunda yapıldı. Sosyalist Parti İstanbul İl örgütünün düzenlediği kutlamaya beşyüz kişi katıldı. **Şerafettin Elçi** ve **AV.Zübeyir Aydar**'ında bir süre izlediği kutlama da gazeteci **Faik Bulut** bır konuşma yaptı. Kutlamada ayrıca Türkçe ve Kürtçe müzik sunuldu.

KOCAELİ'DE TBKP'NİN DİĞER SİYASİ PARTİLERLE DİYALOĞ U SÜRÜYOR

TBKP Kocaeli İl Yönetimi, 21 Mart 1990 çarşamba günü SHP Kocaeli İl Kurulu'nu, 26 Mart 1990 pazartesi günü ANAP Kocaeli İl Kurulu'nu ziyaret etti. Her iki görüşmede kurullar, İl Başkanları tarafından birbirine tanıştırıldı. Dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmeler, özellikle ülkemizin demokratikleşme sorunu üzerinde duruldu.

TBKP İL Başkanı Mehmet ALÇINKAYA ve TBKP İl Yöneticileri, her iki görüşmede partilerinin konumu, yenilenme konusundaki yaklaşımları, "Yeni Politik Düşünce"den anladıkları, yasallaşma hedefi, seçimlerle iktidara gelip seçimlerle iktidardan ayrılma ilkesi, ilk genel seçimlere katılma amacı, 141. 142. ve 163. maddelerin kaldırılması için kampanya hakkında açıklamalar yaptılar.

SHP İl Başkanı Kerametttin GENÇTÜRK, ülkemizde marksist programlara sahip ve Komünist adı taşıyan partilerin kurulmasından yana olduklarını açıkladı. SHP İl Başkanının bu yaklaşımı SHP İl Kurulu üyeleri tarafından da desteklendi. SHP İl Başkanı, Komünist adı üzerindeki yasağın kalkması ve marksist parti üyelerinin partilerinin adını özgürce seçme hakkına sahip olmaları gerektiğini özellikle vurguladı. SHP İl Başkanı ve SHP İl Kurulu Üyeleri, 141. 142. ve 163. maddelerin kaldırılması için kampanyayı desteklediklerini ifade ettiler.

ANAP İl Başkanı Osman Nuri AKYOL ve ANAP İl Kurulu Üyeleri; TBKP'nin programı, yaklaşımları, hedefleri ve sosyalist ülkelerdeki gelişmeler üzerine çeşitli sorular sordular. Oluşan ulusal mutabakata bağlı olarak 141. 142. ve 163. maddelerin kaldırılmasından yana olduklarını açıkladılar.

Her iki görüşme, yaklaşık birer saat sürdü.

DEVLETİN KÜRTLERİ YOK SAYMA POLİTİKASI İFLAS ETTİ.

Ahmet Kılıl (Diyarbakır) 13 Mart tarihinde Mardin'in Savur ilçesinde PKK'lılarla Güvenlik Kuvvetleri arasında çıkan çatışmada ölen Nusaybin doğumlu ve Nusaybin Belediye Meclisinin Bağımsız üyesi **Yusuf DÜNDAR**'ın oğlu **Kamuran DÜNDAR**'ın cenazesini toprağa veren halkın, Nusaybin ilçe merkezinde gösteri yapması olayların gelişmesine neden oldu. Güvenlik Kuvvetlerinin göstericileri engellemek istemeleri üzerine göstericiler tepki gösterdiler. Durumun gerginleşmesi sonucu, çatışma başladı. İlk ağızdan üçü polis onbir kişi yaralandı. Ağır yaralı 19 yaşındaki **Şemsettin ÇİFTÇİ** kaldırıldığı Diyarbakır Tıp Fakültesinde öldü. Bu olayların böylesine boyutlanması üzerine Nusaybin de esnaf kepenk kapattı. Ardından Nusaybin'de uzun boyutlu gerginlik ve çatışma başladı. Bunun üzerine çok sayıda kişi göz altına alındı.

-Olaylar tırmandırılıyor

Yetkililer kaç kişinin gözaltına alındığını açıklamazken, Nusaybin Belediye Başkanı **Müslim YILDIRIM** bu sayının 500'ü aştığını söyledi. Oğlunun cenazesi olaylara sebeb olan Nusaybin Belediye Meclis üyesi **Yusuf DÜNDAR** "çatışmanın polis müdahalesi sonucu çıktığını" söyledi. Dündar "Biz cenazelerimizi kalabalık bir cemaatle defnederiz, evimize başsağlığına gelen kadın, çocuklar dahil birçok kişiyi polis tarafından zor kullanarak engellendi" dedi. Diyarbakır Tıp Fakültesinde ölen **Şemsettin ÇİFTÇİ** 'nin ailesi ile görüştük.Cenazenin kendilerine verilmediğini ve cenazeyi polislerin gömdüğünü söyleyen baba, Muhyettin Çiftçi "Cenazemizi bize vermediler" dedi.

Polisler "Biz kaldıracağız" dediler. Beklemeden cenazemizi gömdüler, oğlum yok yere öldürüldü" dedi. Nusaybin'e gelen Sosyalist Parti Genel Sekreteri ve Genel merkez Yöneticeleri olaylar sırasında ölen **Şemsettin ÇİFTÇİ**'nin ailesini ziyaret ettiler. SP Genel Sekreteri **Yalçın BÜYÜKDAĞLI** "Burayı Filistin'e çevirmek istiyorlar" dedi. Daha sonra milletvekilleri **Fuat ATALAY** ve **Ahmet TÜRK** , **Mehmet KAHRAMAN**, **Adnan EKMEN**, **Tevfik KOÇAK**, SP yöneticileri Nusaybin'de incelemelerde bulundular. Belediye hoperlörlerinden sürekli olarak esnafların işyerlerini açmalarını isteyen Nusaybin Kaymakamı **Özay KARA** ve diğer yetkililer kepenkleri açtıramadılar. Olaylarda ölen **Şemsettin ÇİFTÇİ** 'nin annesi **Fadime ÇİFTÇİ** oğlunun öldürülmesini şöyle anlattı:

"Şemsettin'i gözümün önünde vurdular, bizim sokakta bir polis ateş etti, oğlum yere yıkıldı başka bir polis ve askerler birlikte oğlumun yanına gelerek başını ezdi, nedir bu zulüm? Yalvardım ama dinlemediler sonra beni yakaladılar onunla birlikte Diyarbakır'a götürdüler. Oğlumun başından uzaklaştırdılar, kanlı elbiselerini üzerime fırlattılar.

Şemsettin'in suçu yok, yanlızca Müftülük'te çalışıyordu" dedi.

Eğer polis müdahale etmeseydi....

Cizre'deyiz.. 21 Mart, Nevroz günü, Cizre'de kepenk kapatma eylemi ile başlayan gösteride meydana gelen olaylar şöyle gelişti: İlk etapta 50-60 kişilik bir grup Nusaybin'deki olayları protesto etmek için gösteri yaptı. Güvenlik güçlerinin göstericilere silahla müdahale etmesi üzerine halk güvenlik güçlerinin silahlı müdahalesine karşı intifada türü eylemlerle karşılık verdi. Özel timin açtığı ateş sonucu 4 kişi öldü, çok sayıda insan da yaralandı. Bunun üzerine Cizre'de bulunan ANAP Mardin Milletvekili **Nurettin YILMAZ**'ın arabası, evi ve ANAP İlçe Merkezi taşlandı. Daha sonra saat 16 da belediye hoparlörlerinden resmi olarak sokağa çıkma yasağı ilân edildi. Takviye kuvvetlerinin getirilmesinden sonra tek tek evlere baskın düzenlenerek her evden birer ikişer kişi gözaltına alında. Gece boyunca süren gözaltına alınanların sayısı çoğunluğu kadın olmak üzere ilk etapta 125 kişi olduğu belirlendi. Daha sonra bu sayı arttı. Yaralılar ise çevredeki il ve ilçelerdeki hastanelere taşındı. Bunlardan Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine kaldırılmış olan yaralılardan **Osman AKSEVEN**, **Abdullah KİMSESİZ** ve **Abidin TUNCER** (Abidin TUNCER daha sonra kaldığı hastahanede öldü) yaralılardan **Abdullah KİMSESİZ** ile görüştük. Bize şunları söyledi: "Toplanan grubun gösteri yapması üzerine jandarmanın ateş açtığını gördüm " Kendisinin nasıl yaralandığını sormamız üzerine olayı şöyle açıkladı: "Benim Cizre'de tamirci dükkanım var. Bir arabayı tamir etmek için gerekli olan parçayı almaya giderken dörtyol kesiminde arkadaşımın dükkânına varmadan bu semtte kadın ve çocuklarında bulunduğu bir gurubu gördüm. Topluluğun karşısında ise jandarmalar ve panzerler vardı. Kısa bir süre sonra, silahlar topluluğun bulunduğu yöne çevrilerek rasgele ateş açıldı. Bir askeri jeep'in üzerinde bulunan makineli tüfekten ve panzerden ateş ediliyordu. Topluluktan çok sayıda insanın yere düştüğünü gördüm. Daha sonra ani bir şekilde açılan ateşin altında kaldım. İki ayağımdan ve çeşitli yerlerimden yaralandım. Bundan sonra kendimi kaybettim. 'Askerler ateş etmeseydi topluluk dağılacak mıydı? sorumuz üzerine **Abdullah KİMSESİZ**: "Zaten topluluk dağılıyordu. Eğer ateş açılmış olmasaydı, hiç kimse bir şey yapmadan dağılacaktı, olay böyle büyümezdi. Güvenlik kuvvetlerinin ateş açmalarından sonra taş atmaya başladılar. Yanımda yere düşen çoğunlukta kadın ve çocuklardı ve sağ olanlar da onları bu hallerinden kurtarmaya çalışıyorlardı. Diğer taraftan kendilerini mermilerden koruyorlardı. Ben belirli bir süre yerde kaldım. Daha sonra akrabalarım beni önce Mardin Devlet Hastanesine, daha sonra da buraya getirdiler." dedi.

Şiddet eken fırtına biçer

Şiddet kullanarak çözüm aramak yanlıştır

Cizre'de olayda hayatını kaybedenlerin isimleri şöyle: Salih ELÇİOĞLU, Yusuf ŞAHİN, Mehmet YILMAZ, M.Emin GÜN (bu kişiler açılan ateş sonucu öldüler) ve daha sonra D.Ü. Tıp Fakültesinde ölen Abidin TUNCER (panzer altında kalmıştır). Olaylarla ilgili olarak bölgeye gelen Mardin Bağımsız Milletvekili **Ahmet TÜRK** Nusaybin'deki olaylar için ilçenin'savaş alanına döndüğünü ve işgale uğramış bir görüntüsü olduğunu" öne sürdü. İlçede devleti ve hükümeti temsil eden yetkili bulamadıklarını belirten **Ahmet TÜRK** şöyle dedi: "Yüce parlamentonun üyesi olarak ve bu ülkenin bir insanı olarak Nusaybin ve Cizre'de meydana gelen olayların çözümünü Olağanüstü Hal Bölge Valiliği kurarak, şiddet kullanak halkın devlete karşı güvenini sarsarak oluşturulacak antidemokratik ve zulüm kokan bir zeminde aramak yanlıştır. Parlamento olaylara sahip çıkmalıdır. Ahmet TÜRK'ün çözüm önerileri ise şöyle:

"1- Olağanüstü Hal durumuna derhal son verilmeli ve Olağanüstü Bölge Valiliği derhal kaldırılmalıdır.

2- Ülkemizin diğer bölgelerinde olduğu gibi olaylar normal emniyet güçlerine bırakılmalı, normal emniyet güçleri dışındaki tim ve askeri kuvvetler geri çekilmelidir.

3- Tüm bu olaylar olurken halka karşı yapılan bu zulüm karşısında ortalığı tozpembe gösteren ve aciz içinde kalan içişleri bakanı istifa etmelidir." dedil.

Kepenk kapatma eylemi diğer ilçelere de yayıldı. Eylemin yayıldığı ilçeler: İDİL, SİLOPİ, MİDYAT, KIZILTEPE, DERİK ve Diyarbakır'ın SİLVAN, BİSMİL ve ÇINAR.

21 Mart tarihinde güvenlik kuvvetlerine bir başvuru yaptıklarını söyleyen Av. **Orhan DOĞAN** ve **Hasip KAPLAN** başvurularında "Güvenlik kuvvetleri şu an duruma hakimdirler fakat halkı son derece tedirgin ediyorlar. Bunlardan vazgeçmelerini ısrarla istiyoruz." dediler. 24 Mart tarihinde Cizre'de yaklaşık onbin kişinin yaptığı yürüyüşte asker ve özel timlerin bulunmadığını diğer güvenlik kuvvetlerinin ise müdahale etmediği gözlendi.

KISA KISA

TEĞMEN BABA'YA İHRAÇ

Cumhurbaşkanı Özal'a çektiği telgrafta **"Cumhurbaşkanlığınıza alışamadım"** diyen ve bu nedenle **"psikonevroz"** tanısı ile hastaneye sevk edilen Teğmen **Murat Şeref Baba** ordudan ihraç edildi.
Teğmen Baba Askeri Ceza Yasası'nın 171. maddesi uyarınca Birinci Ordu Komutanlığı'nca verilen 28 günlük oda hapsi cezasını çektikten sonra Silahlı Kuvvetler Mensubu olmaktan çıkacak.

T.Y.'ye Dava

15 yaşındaki **T.Y.** adlı gence "duvara yazı yazmak, bir suçun işlenmesinde alenen tahrik etmek ve suç sayılan fiili övmek"ten ötürü İstanbul DGM'de açılan dava ile hakkında 10 yıl ceza isteniyor. Duvarlara, **"Tek Yol Devrim-Kahrolsun Faşizm"** diye yazı yazmakla suçlanan T.Y. : **"Sabah işe giderken polisler beni durdurup arabaya attılar. Adam aramaktan gözleri şişmişti. Beni hemen arabaya attılar. Oradan karakola götürdüler. Karakolda da iyice dövdüler"** dedi.

Nesin'den Evren'e dava

Ünlü yazar **Aziz Nesin** eski Cumhurbaşkanı **Evren**'in 28 Mayıs 1984 yılında Manisa konuşmasında **Aydınlar Dilekçesi**'ni imzalayanları"vatan haini" şeklinde suçlaması ile ilgili olarak 1987'de açtığı ve **"cumhurbaşkanı'nın dokunulmazlığı"** gerekçesi ile reddedilen dava yeniden açıldı. Nesin'in Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açtığı davada, Evren'in avukatı **Ahmet İyimaya** mahkemeden **"davanın reddini"** talep etti. Mahkeme bu istemi değerlendirmek üzere 8 Mayıs'a ertelendi. Açtığı dava ile ilgili Aziz Nesin şunları söyledi: **"Davayı açtık. Sürmesi gerekir. Sonuç ilahi adalete kalmamalı."**

Evren'den Demirel ve Özal'a Eleştiri

Cumhuriyet Gazetesi yazarı **Cüneyt Arcayürek**'in **"90'dan 80'e Politika Tüneli"** adlı yazı dizisinde "Çankaya Hesaplaşmaları"na ilişkin bazı açıklamalar yapan Evren, Özal'ı eleştirdi. Evren şöyle dedi: *"1983'te biz iktidarı sivillere bırakırken hiçbir partiye nasip olmayan bir ülke devrettik. Güven ortamı doğmuş, anarşi ve terör durmuş, enflasyon yüzde 25 dolayında, dış krediler açılmış... 1986'ya kadar hiçbir şey olmuyor. Sonra yavaş yavaş ekonominin gerekleri yerine getirilmiyor. Savurganlık başlıyor Sonunda bugünkü manzara doğuyor." Özal'ı başımıza sen getirdin"diyorlar. Özal'ı biz nereden tanıyacaktık? Kendisini DPT'nin başına getiren Demirel'dir"* dedi.

Resmi görüş kendini yeniden üretmelidir

Salih Şimşek

Dünya yeniden kuruluyor. Yeniden kurulan dünyada her ülke yerini yeniden alacak kuşkusuz. Bu yeniden kurulan dünyada ülkemizin yeri ne olacak? Yeniden kurulmakta olan dünyada ülkemizin haketttiği yeri alması için hangi kadoları yapmalıyız, diye sormalıyız kendimize.

Bilindiği gibi, ülkemiz çeşitli dillerin, dinlerin, çeşitli etnik topluluk ve kültürlerin yüzyıllardır bir arada yaşadığı bir ülkedir. 1923'den bu yana, ülkemizin bu çeşitliliğinden, bu kültür mozayiğinden karşılıklı hoşgörüye, güvene ve esnekliğe oturtulmuş, tamamen eşitlikçi, sevgi ve saygıya dayanan, çağdaş ve demokratik bir toplum yaratabilirdik. Bugün bile böylesi bir toplumu yaratmanın olanaklarını yitirmiş değiliz. Tam tersine, istersek, Kürtler ve Türkler olarak, hep beraber bunu gerçekleştirebiliriz. Bunun olanakları her zamankinden daha fazladır. Bu tarihsel fırsatı, durum ne olursa olsun mutlaka değerlendirmeliyiz. Hem de hiç vakit kaybetmeden, üstelik hemen şimdi ! . .

Demogoji iflas etmiştir

Eskiden, Ortadoğu'da neyse ama, Türkiye'de farklı bir toplumdan, dil ve kültürden söz edildiğinde; hemen "bölücülük yapılıyor" denirdi. Sözkonusu Kürtler olduğunda, ya da "Türkiye'de bir Kürt sorunu var mı?" diye sorulduğunda yanıt, tereddütsüz bir şekilde "yok" idi. Türkiye'de Kürtleri yok saymak için, ne diller döktülür, ne senaryolar, hikayeler, masallar, efsaneler, gülmeceler kısacası ne saçmalıklar yazılır, çizilir ve anlatılırdı. Gerçi bugün de, bir takım fanatik, ırkçı, şoven kesimler, bu deli saçmalıklarından tamamen vazgeçmiş değiller ama, Cumhurbaşkanı Özal'dan tutunuz da Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'na, soruşturmadaki polis ve savcılara kadar geniş bir kesim artık Kürtlerden, "Kürt sorunundan" söz etmektedirler. Belli ki, bu kesimlerin kendileri de, sorunun nasıl çözüleceği konusunda bir arayış içine girmiş bulunmaktadırlar.

Görülen o ki, en yetkili ağızlardan en sıradan kişilere kadar çok geniş bir kesim, Türkiye'de bir Kürt sorununun var olduğunu kabul etmektedir. Artık, "Kürt yok" demagojisi tutmamaktadır. Demagoji iflas etmiştir. Bu, resmi görüşün de iflası anlamındadır. Resmi görüş kendini yeniden üretmelidir. Yeniden oluşturulmak zorunda bırakılan bu resmi görüş, Kürt gerçeğini kabul etmek zorundadır. Aksi,ne ülkemiz ne de genel insanlık çıkarına olmayacaktır.

Kürt sorunu özgürce tartışılmalı

Ne var ki, Kürt sorununun etraflı bir şekilde kamuoyunda, sendikalarda, derneklerde, parlamento içi ve parlamento dışı partilerde, üniversiteler de, ülkenin tüm kurum ve kuruluşlarında, özgür bir şekilde tartışılmasının olanakları, henüz yaratılabilmiş değil. Oysa bu sorun özgür bir şekilde tartışılmadan, ülkemizin yazarları, bilim adamları soruna taraf olabilecek herkes, bu konudaki düşüncelerini açıklıkla dile getirmeden, sorunu ülkemizin yararına çözmek pek olanaklı olmayacaktır. Çok açık ki, bu sorun adil, barışçıl ve demokratik bir şekilde çözüme kavuşmadan; ülkemiz ve insanlarımız ne çağdaşlaşabilecek ne de özlemini çektiğimiz o güzelim demokrasiye kavuşmak olanaklı olacaktır.

Kürt sorununun özgür bir şekilde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından tartışılabilinmesinin olanaklarını mutlaka yaratabilmeliyiz. Ne ki, ülkemizin tüm ana sorunları gibi Kürt sorununun tartışılmasının önünde de anayasal, yasal ve yılların koşullanmışlığına dayanan bir çok engel bulunmaktadır. Parlamentonun ve kamunun gündemini işgal eden anayasa ve ceza yasası maddelerinin tartışmaya açıldığı günümüzde Kürt sorununun özgürce tartışılmasına engel olan tüm maddelerin kaldırılması doğrultusunda hareketlenmek, çağdaşlaşma ve demokrasiyi kazanmanın önündeki tıkacı söküp atmak olacaktır. Ancak böylesi bir kazanımla toplumda bugüne kadar oluşagelmiş olan suni koşullanmışlıklar da yerle bir edilebilir.

Peki nedir bu yasal engeller?

İlk etapta göze çarpanları ele alırsak şunları sıralayabiliriz: Önce şu ünlü 141-142, sonra Kürt dilini yasaklayan 2932 sayılı yasa, sonra Partiler Yasası, yine sonra olağanüstü hal ve köy koruculuğu, ve tabii en önce 82 Anayasası.

Yukarda bir çırpıda sıraladığımız yasal ve anayasal engeller, aynı zamanda ülkemizi ve halkımızı karanlıklara hapseden çağ dışı, insanlık dışı engellerdir. Demokrasi ve çağdaşlaşmanın önündeki bu engelleri kaldırmak bizim elimizdedir. Burada politik ve felsefi ayrılıkları düşünmeksizin ülkemizin tüm aydınlarına, hukukçu, bilim adamlarına ve "demokrasiden yanayım" diyen herkese büyük görevler düşüyor.

CİZRENİNGÖSTERDİĞİ

Veysel Uçum

Son günlerde Mardin'in kimi ilçelerinde yaşanan olaylarla Kürt sorunu Türkiye'deki politik gündemin ilk sırasına oturdu.

Nusaybin'de, Kamuran Dündar'ın cenazesinin kaldırılması sırasında mezarlıktan dönen halkın üzerine güvenlik kuvvetlerince ateş açılması sonucu bir kişinin ölmesiyle başlayan gerginlik, Cizre de bu olaya tepkilerini ifade etmek isteyenlere ateş açılıp beş kişinin öldürülmesiyle tırmandırıldı. Cizre'nin çevresi tanklarla sarıldı, sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Nusaybin, Cizre, Midyat, İdil ve Silopi'de kepenkler indi. 23 Mart cuma günü beş-on bin kadar Kürt, baskıları protesto etmek için, gösteri yaptı. Bu gösteriye ise güvenlik güçleri silahlı müdahalede bulunmadı ve herhangi bir olay çıkmadı.

Yaşanan olaylar ,baskılara karşı tepkinin giderek Kürt halkının geniş kesimlerine yayılmaya başladığını gösteriyor. Bülent Ecevit'in dediği gibi Cizre'de ve öteki ilçelerde yapılan barışçı protesto gösterileri kitle hareketleridir.

Gelişmeler herkesin şapkasını önüne koyup düşünmesini gerektiriyor kanısındayız.

Süleyman Demirel'in "akan kan durdurulsun, devlet bunu yapacak güçtedir" yaklaşımıyla, Erdal İnönü'nün "kışkırtma var" yollu tutumu sorunun özünü yakalamaktan uzaktır. Evet bölgede kan akıyor. Durdurulmalıdır da. Ama daha fazla güç ve şiddet kullanarak değil. Kaldı ki istense de askeri yöntemlerle kan akışı durdurulamaz. "Olaylar kışkırtma sonucu oluyor" yaklaşımı da gerçeğin üstünden atlamaktır. 1987 seçimleri öncesinde bölgede yoğun operasyonlar olmuş ve çok sayıda insan (çoğunluğu SHP üyesi) gözaltına alınmıştır. O zaman kim hangi olayı kışkırtmıştı?

Sorunun özünü yakalamaktan uzak yaklaşımlar devam ettiği sürece, bırakın çözümü, sorun daha da kangrenleşir.

Artık Türkiye'de bir Kürt sorunu olduğu gerçeğinden hareket etmeli herkes. Tartışmaya da buradan başlanmalı. Bu sorun yetmiş yıldır gizlenmeye, bastırılmaya çalışılıyor. Kürt halkı yetmiş yıldır çağ dışı baskılara maruz bırakıldı. Şiddet yöntemiyle sorun çözülmeye çalışıldı. Tarih "Kürtler yoktur" tezi temelinde yeniden yazılmaya çalışıldı. Bütün bunlara rağmen Kürtler yok edilemediler. Resmi devlet politikası iflas etti. Bunda direnmek niye? Askeri yöntemler, sorunu daha da ağırlaştırmaktan başka bir anlam taşımıyor.

Son günlerde basında, soruna sağ duyulu ve gerçekçi bakan yaklaşımlara raslanıyor. Cengiz Çandar 24 Mart günkü Güneş gazetesinde, "Litvanya ve Kürdistan" başlıklı yazısını..." Kürt kimliğinin inkarına hayır." diye bitiriyor. Yine aynı gazetenin 22 Mart günkü sayısında, "vakit çok geçmeden yeni bir politikanın ve zihniyetin uygulanmaya konulması gerekmektedir" diyen Türker Alkan olumlu bir önermede bulunmaktadır. Haftalık Tempo dergisinde "devletin Güneydoğu politikası iflas etti" başlıklı Şengül Kılıç imzalı yazıda bu gerçek, devletin son olaylardaki tutumundan hareketle sergileniyor. Kanımızca bu tür sağduyulu yaklaşımlara her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır.

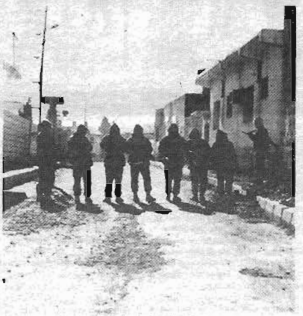
Son olaylar Kürt halkının baskılar karşısında meşru hakları için direndiğini, şiddet kullanma yanlısı olmadığını gösterdi. Cizre de yürüyüşe müdahale edilmediği zaman herhangi bir olay çıkmadı. Güvenlik kuvvetlerine kimse saldırmadı.

Bir halk, sorununa çözüm arıyor. Türkiye'de her politik çevre bu konuda yeniden düşünmelidir. Silah bu sorunu çözmüyor. Başka bir çözüm yolu olmalı. Biz olduğuna inanıyoruz. Kürt halkının varlığını ve meşru haklarını tanımayı temel alan politik bir çözüm arayışına yönelmek en akılcı yoldur. Bunun için de önce; devletin şiddet politikasından vazgeçmesi gerekiyor.

Resmi devlet politikasının iflasını görmek yerine ona sarılıp, politikanın uygulayacılarının beceriksizliğinden söz etmek yada olaylara "kışkırtıcılar var" mantığıyla yaklaşmak, çağdaş politik tutumdan uzaktır.

Gerçekten sorunun çözümü isteniyorsa, Kürtlerin meşru hakları kabul edilmeli ve bunun demokratik güvencelerinin sağlanacağı yeni bir yapılanmanın nasıl olması gerektiği üstüne düşünülmelidir.

Çözüm üstüne düşünen, politika geliştiren, sorunla ilgilenen bütün tarafların diyaloğu, ilk adım olabilir.

Sokaklar sessiz insanlar suskun tutulabilir mi?

141-142 ve 163 hemen meclis gündemine getirilmelidir

Hüseyin Çakır

Terör ve demokrasi tartışması, erken seçim, Meclis Başkanı'nın Parlemento'da gurubu bulunan siyasi partilerle zirve görüşmesi, Cumhurbaşkanı'nın yeni bir zirve çağrısı, Milli Güvenlik Kurulunun terör konusunda hükümete tavsiye kararı. Terörü önlemek için askeri, polisiye önlemlerin artırılması, SHP, DYP Genel Başkanları'nın terörün önlenmesi için hükümete tam destek vaadi ...Geçtiğimiz günlerin öne çıkan ve politik gündemi belirleyen konuları tartışmaları. Bu tartışmalar ve arayışlar önümüzdeki günlerde de devam edecek.

Bu arayış yöntemiyle, anlayışıyla terör sorunu, siyasal bunalım çözülebilir mi? SHP ve DYP'nin terörü önlemek için bir araya gelmeleri, hükümete tam destek verme sözleri vb. girişimler, yeni politik kültürün geliştirilmesi açısından olumlu. Ancak, bu girişimler sorunların çözümü için yeterli değildir.

Türkiye siyasal, ekonomik, yapılanma arayışı içinde. Hiç bir politik güç, parti veya kesim tek başına yanıt vererek sorunları çözemez. Sorunların çözümü için öncelikle demokratik bir ortam yaratılmalı. Yoksa, başta terör olmak üzere bir çok sorunu askeri yöntemle, polisiye güçle çözmeye kalkmak sorunu daha da karmaşıklaştırıp şiddeti daha da tırmandıracaktır. Parlementoda gurubu bulunan partiler, bu koşullarda bir araya gelseler de çözüm arayışları, askeri, polisiye yöntemlerde arandıkça bu süreç iki sonuca yol açar. Birincisi terör tırmanışı durmayacak devam edecek. Soruna genişliğine ve derinliğine giren askerler kapsamlı çözüm arayışına yönelince müdahale fikri kuvvetlenecektir. Terörü tırmandıran "Gizli Güç Odakları" da zaten bunu istiyorlar. İkincisi; polis ve askerler müdahalesi, kitlesel, barışçı gösterilere de terörü önleme mantığı ile yaklaşacaklar, kuvvet kullanılarak engellenmeye çalışılacaktır. Bu durum sorunların politik çözümünün tıkanmasına yol açacaktır. Bundan medet umanlar elbette vardır.

SHP, DYP, ANAP ve devletin diğer organları çözümü demokrasi kuralları içinde demokratik bir ortamda aramalı. Bunun yolu da 141-142 ve 163. maddelerin hemen kaldırılmasından geçiyor. Çünkü, varolan sorunların tümünün çözümü için öncelikle yasaksız, çoğulcu politik bir ortam gerekli.

"Yasaklarla yaşamak çağdışıdır, ayıptır" demek artık yetmiyor. Somut, acil adım atılmalı. 141-142-163 demokrasisinin önünde bir baraj oluşturuyor.

Komünist parti üstünde yasak dururken, Kürt denilince hala birilerinin tüyleri diken diken olurken yasakçı mantık ve uygulamalarla hiç bir yere varılamaz.

Ne yapılmalı?

Parlementoda gurubu bulunan partiler hemen, 141-142 ve 163'ün kaldırılmasını meclis gündemine getirmeliler. Bu yapılmayacaksa, 141-142 ve 163'ün kaldırılması ertelenmeye devam edecekse ki, öyle görünüyor. O zaman demokrasi güçleri radikal tutum almalı, radikal çıkış yapmalı. Sendikalar, mesleki kuruluşlar, basın, aydınlar, gençler, marksist sol, politik tutuklular ve yakınları, Meclis Başkanı'ndan 141-142 ve 163'ü hemen meclis gündemine getirmesini istemeliler.

Devletin çatısı, Kürt sorunu, ekonomik sorunlar, Batı Avrupa, komşular ilişkilerinin düzeltilmesi, irticai hareketler, terörizm gibi sorunların tartışılıp çözümlenmesi, 141-142 ve 163'ün kaldırılması ile başlayacak süreçte sağlıklı sonuçlara ulaşabilir.

Mardin bağımsız milletvekili Adnan Ekmen

Baskıcı politika çıkmaz yol

Mardin Bağımsız Milletvekili Adnan Ekmen

Nusaybin'de başlayan ve bölgedeki diğer ilçelere de yayılan olaylar üstüne muhabirimiz Mevlut İlgın'ın, Mardin Bağımsız milletvekili ADnan Ekmen'e yönelttiği sorulara A. Ekmen'in verdiği yanıtlarda "Artık yapılması gereken şey, bu politikadan bir an önce vazgeçip, demokratikleşmeye yönelmektir" dedi. Ekmen şöyle devam etti.

Genel Kurmay Başkanı bütün bir halkı "düşman" ilan ederse, elbette ki güvenlik kuvvetleri de Nusaybin'deki cenaze törenine saldırır. Albay Esendere "bana yetki versinler kısa sürede buralarda ot bile bitmez" derse, elbette özel tim de Cizre halkına kurşun sıkar.

Olaylar tamamen devletin izlediği yanlış politika ve güvenlik kuvvetlerinin aşırı tahriki sonucu ortaya çıkmıştır. Nusaybin'de cenaze töreninde ve sonrasındaki gelişmelerde özel timin takındığı saldırgan tavır bardağı taşıran son damla oldu. Cizre'deki kepenk kapatma eylemi ve yürüyüş ise bütünüyle Nusaybin'deki olayları protesto etmeye yönelikti. Güvenlik kuvvetleri Nusaybin'deki tutumlarını burada da sürdürdüler. Beş kişinin ölümüne yol açan olaylar halkın kızgınlığını daha da artırdı. Hükümet bu olaylar karşısında aldığı tutumla sorunu daha da derinleştirmiştir.

İçişleri Bakanı Aksu, olayları yanlış göstermeye çalışıyor. Aksu, Cizre'de meydana gelen ve beş kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylarla ilgili olarak yaptığı açıklamada kömür ocaklarının bulunduğu taraftan güvenlik kuvvetlerine ateş edildiğini ileri sürdü. Bu iddia kesinlikle asılsızdır. Kaldı ki söylenen doğru olsa bile, sormak gerekir; güvenlik kuvvetleri neden ateş edilen yöne değil de, gösteri yapan halka ateş etti?

Biz yıllardır Kürt sorununda izlenen baskıcı politikanın çıkmaz yol olduğunu ve terk edilmesi gerektiğini söyledik. Bugün bu yol bütünüyle tıkanmıştır. Artık yapılması gereken şey, bu politikadan bir an önce vaz geçip, demokratikleşmeye yönelmektir. Bunun için de acilen şu önlemlere baş vurulmalıdır:

-Özel müdahale timleri bölge dışına çıkarılmalı,

-Halka ateş edilmesi emri verenler ve ateş edenler yargılanmalı,

-Hükümet halktan özür dilemeli ve ölenlerin yakınlarına tazminat ödemelidir.

-Olağanüstü hal uygulamasına son verilmeli, koruculuk sistemi dağıtılmalıdır.

ŞİDDET GÜÇSÜZDÜR

Zülfü Dicleli

İktidarın politikasında şiddet ağırlık kazanıyor. Nusaybin ve Cizre'de provokatif rol oynadıkları kanıtlanan "özel timler"in geri çekilmesi talebine, devlet ve hükümet yetkilileri yeni, ek özel birlikler oluşturma planlarıyla yanıt veriyor. Üniversiteler bir anda sivil ve resmi polis ekipleriyle dolduruldu. İsmail Beşikçi gibi Kürt sorununu ele alan yazar ve yayıncılar yeniden tutuklanmaya başladı . .

Politikada şiddet, ideolojik saldırganlıkla birlikte gidiyor. Bunlar birbirlerini tırmandırıyor. Başbakan, "Türkiye'de yaşayan herkes Türktür" diye ısrarla vurguluyor. Resmi "düşman" tanımlamaları yapılıyor. Özal, marksistler için "soyu kırık" diyor . . .

Grevler artıyor. Çimento işverenleri lokavt ilan etti. "Bunlar ideolojik amaçlı grevlerdir" suçlamalarını duymamız yakındır. Bunu, grevci işçilerin karşısına da polisin çıkartılması izler.

Politikada ve ideolojide şiddet ve saldırganlık her zaman karşı şiddeti ve saldırganlığı doğuruyor. Bu bir yasallık. Artık şiddete ilk kimin başvurduğunu, asıl sorumlunun kim olduğunu tartışmanın da bir anlamı yok. Çünkü bu birşeyi değiştirmiyor. Şiddete, kimi zaman devlet, kimi zaman haklı bir dava için mücadele ettiklerini söyleyenler başvuruyor. Ama her durumda da şiddet, karşı tarafın şiddetini koşullandırıyor.

Şiddet acımasız. İnsanlığın vahşet döneminden bize miras kaldı. Politika, gelişim tarihinde kaçınılmazlıkla şiddeti özümsedi. İlk insanın varolmak için karşıtını yoketme içgüdüsü, politik karşıtını, ideolojik karşıtını ezme, yoketme, tahrip etme anlayışı olarak bugünlere geldi. Şiddet bugün de acımasız.

Şiddet acımasız ama artık güçsüz. Şiddet insanları yokediyor, yuvaları yıkıyor, derin yaralar açıyor, ama artık şiddetle ne politik, ne ideolojik karşıtlar yokedilebiliyor.

Son on-onbeş yılın tarihi bunun en açık kanıtı değil mi? On-onbeş yıldır ülkemizde ne kadar çok şiddete başvuruldu, ne kadar çok kan döküldü? Kim,kimi yok edebildi? Ama aynı ağızlar hala "ezeceğiz" diye konuşmaya devam ediyor.

İdelolojik ve politik çelişkilerin, karşıtlıkların temelinde derin süreçler, çok boyutlu nesnellikler, sayısız iç ve dış faktörler, koca bir tarih var ve olacak. Karşıtların fizik olarak ezilmesi, yokedilmesiyle, bu çelişkiler çözülmüyor, bir süre sonra gene ürüyor. Doğu Avrupa'da onlarca yıllık ideolojik ve politik şiddet uygulamasına rağmen, bugün dinselliğin, ulusallığın, hatta sağ-sınıfsal politik düşüncenin yeniden " canlanması" bunun bir başka kanıtı.

Şiddet, ister kurulu düzeni korumak gerekçesiyle, ister onu değiştirmek gerekçesiyle uygulanıyor olsun, politik-ideolojik karşıtlıkları ortadan kaldırmıyor, yalnızca toplumdaki gerginlikleri artırıyor, patlamaları, kaotik durumları koşullandırıyor. Ya da korkuyu öne çıkararak insan aklını dumura uğratıyor. insanı insan olmaktan çıkarıyor.

Hayır, tam da öyle değil! İnsan aklı, sağduyusu hiçbir zaman şiddete tam teslim olmuyor. O, en karanlık zamanlarda bile, bir mum alevi gibi kalsa da ışımaya devam ediyor ve sonunda şiddeti yeniyor. Şiddet bize vahşetin mirasıysa, akıl ve sağduyu geleceğin güvencesi. İnsana yaraşan o, ve insan kaçınılmazlıkla ona yöneliyor.

Şimdi Türkiye'ye akıl ve sağduyu gerekli. Politikadan şiddetin dışlanması, ideolojik saldırganlıklara son verilmesi için akıl ve sağduyunun üstün gelmesi zorunlu.

Bu nasıl olacak? Bu, elbette ulusal, sınıfsal, dinsel, cinsel ve öteki çelişkilere bağlı karşıtlıkların çok derin ve kültür farklılıklarının çok yoğun olduğu Türkiye'de çok kolay ve kısa sürede olmayacak. Çok özveri gerekecek. Şiddetin karşısına dikilmek en zor iş. Kendi içimizdeki şiddeti dürtükleyen eğilimi, güçlüye olan sempatiyi yenmek bile ne kadar zor. . .

Ama, artık başlamak gerekli. Bu yola koyulmak, ısrarla ilerlemek gerekli. bizim Gandi'lerimiz, bizim Olof Palme'lerimiz, bizim Saharov'larımız, bizim Martin Luther King'lerimiz artık ortaya çıkmalı.

Politik ve ideolojik kültürün değişmeye başlaması için, mum alevlerimiz meşalelere dönüşmeye başlamalı. Nereden gelirse gelsin, neyle tehdit ederse etsin, akla ve sağduyuya hitap eden bir barışçılık ve hümanizmle şiddetin karşısına çıkmalıyız. Şiddet politikalarının yandaşlarını, politikalarını değiştirmeye zorlamalıyız.

Politik ve ideolojik görüşleri ne olursa olsun, politikaların ve ideolojilerin birbirlerini yoketmeye çalışmasını değil, serbestçe yayılmasını ve karşılaştırılmasını savunan herkes, birbirlerini buldukları her yerde kümelenmeli, birlikte inisiyatif geliştirmeye çalışmalıdır.

Şiddetin en yoğunlaştığı alanlarda, geniş kamuoyunun benimseyeceği, bütün tarafların meşru çıkarlarını dikkata alan, demokrasi ve özgürlüğe, insanın korkusuz yaşamasına yönelen özlü, somut politik alternatifler ortaya koymalı ve bunların ısrarlı takipçisi olmalıyız.

Bugün bu alanlar, Kürt sorunudur, devlet-din ilişkisi alanıdır, düşünce ve örgütlenme alanıdır, grev, gösteri ve toplantı alanıdır ve kadın sorunudur.

Bütün bu alanlarda son birkaç yılda şiddet karşıtı akıl ve sağduyu ışıkları parıldamaya başlamıştır. Eğer bunları birleştirmeyi, güçlendirmeyi, en önemlisi, ilk başta sayıca az kişiden bile oluşsa şiddeti göğüslemeye kararlı girişimlere dönüştürmeyi başarabilirsek, iyi bir başlangıç yapmış olacağız. Ve bugünün koşullarında eminim ki, bu, toplumun vicdanında kısa sürede harlı bir yansıma bulacak.

Kutlu ve Sargın'ın tutukluluğu hiç bir mantıkla açıklanamaz

TBKP OLAYI VE DEVLET

İç Politika Servisi- 4 Nisan'da İstanbul da 6 Nisan'da Ankara'da iki TBKP davası var. Ankara'da TBKP Genel Başkanı **Nihat Sargın** ve Genel Sekreter **Haydar Kutlu** iki buçuk yıla yakın bir zamandır tutuklu olarak yargılanıyorlar.

İstanbul'da ise, 8 Aralık'ta artık illegaliteye son verdiklerini ve yasal da komünist partisi kurulması için çalışacaklarını açıklayan TBKP'nin Politik Büro ve Merkez Komitesi üyeleri mahkemeye çıkacaklar. Başkan ve Genel Sekreter tutuklu, PB ve MK üyeleri tutuksuz yargılanıyorlar.

Kutlu-Sargın'ın yasal faaliyet için attıkları adım.

Gerek yasal komünist parti kurma amacıyla ülkeye dönüş eylemi gerekse buna eşlik eden yeni politik görüşler kamoyunda ilk başta şaşkınlıkla karşılandı. Bu girişim bir yandan halkın "çağdaş ve demokratik bir Türkiye" özlemine denk düştüğü için sempati ve destekle karşılandı, bir yandan gerek eylem tarzı gerekse politik içerik olarak alışılmamış bir nitelik taşıdığı için çok çeşitli ve çelişik yorumlara neden oldu.

Artık tutuklu fotoğraflarınızı ne basmak, ne görmek istiyoruz.

Ankara'da DGM neyi iddia ediyor

Devlet ise bu barışçı ve demokratik girişime, komünist hareket üzerindeki onlarca yıllık sis perdesinin kaldırılmasına ve politik yaşamda açıklığa hizmet edecek yasallık istemine sert ve acımasız bir tepki gösterdi. Sargın ve Kutlu emniyete götürüldü, burada yasal süreyi aşacak şekilde 19 gün gözaltında tutuldu, ağır işkencelere uğratıldı ve tutuklandı. Sekiz aylık bir gecikmeyle açılan davada Ankara DGM savcıları Nusret Demiral ve Ülkü Coşkun, TBKP'nin politik görüş ve amaçlarını hiç dikkate almadan hazırladıkları iddianame ile akıl ve bilim dışı kaba antikomünist gerekçelerle yüzlerce yıl hapis cezası isteminde bulundular. Aceleyle yapılan birkaç "operasyon"la yapay şekilde davaya dahil edilen on kadar kişi de aynı suçlamalara hedef olduysa da, DGM bu kişilerin tutuksuz yargılanmasına karar verdi.

Mahkemeler başladı

Aradan geçen iki yılı aşkın süre içinde gerek ülke, gerekse uluslararası kamuoyu TBKP davasına büyük ilgi gösterdi. Çok sayıda demokratik kişi ve kuruluşun hazırladıkları raporlarda, yaptıkları açıklamalarda yargılamanın anlamsızlığı ve tutarsızlığı ortaya kondu. Avrupa parlamentosu ve konseyi sorunun biran önce demokratik kurallar temelinde çözülmesini talep eden kararlar aldı. Süreç içinde komünist partisinin yasaklanmasına temel yapılan 141 ve 142. maddelerin kaldırılması talebi geniş destek kazandı. Muhalefet partilerinin yanısıra ANAP da bu konuyu gündemine almak zorunda kaldı.

Komünistler Yasakda

8 Aralık 1989'da İstanbul'da 50 TBKP yöneticisi bir basın toplantısı düzenleyerek, artık illegal faaliyete son verdiklerini ve yasal komünist partisinin kuruluş hazırlıklarına başlayacaklarını açıkladılar. Basın TBKP yöneticilerinin açıklamalarına küçümsenmeyecek bir yer verdi, kendileriyle yapılan çeşitli röportajlar yayınladı, DYP ve SHP adına yapılan açıklamalarda olduğu kadar ANAP adına yapılan bir açıklamada da yasal komünist partisinin politik sistemin olağan bir olgusu olarak kabul edilmesi gerektiği belirtildi.

İstanbul DGM, artık ülke çapında açık politik faaliyete başlanacağını açıklayan TBKP yöneticileri hakkında herhangi bir tutuklama yoluna gitmedi. Soruşturma tutuksuz sürdürüldü. Birçok başka ilde yerel TBKP örgütlerinin düzenledikleri benzer basın toplantıları da güvenlik kuvvetlerince ve savcılıklarca "polisiye" bir olaya dönüştürülmedi.

Buna karşın Ankara DGM savcılığının yetki alanına giren illerde ve ayrıca İzmir ve Eskişehir'de çok farklı uygulamalar yaşandı.

Devletin ve yargı organlarının aynı olaya karşı farklı tutum alması, Ankara DGM savcılığının ve emniyetinin daha sonraki eylemleriyle daha derinleşti. Ülke tarihinde görülmedik hukuk skandalları yaşandı.

1-Sargın-Kutlu'nun bireysel başvuru haklarını kullanarak kendilerine işkence yapılmış olmasıyla ilgili olarak İnsan Hakları Mahkemesinde dava açmaları üzerine soruşturma yapmak için İnsan Hakları Mahkemesi yargıçları ülkemize geldi. Davalı olan Türk hükümetiydi. Hükümet başsavcıya üç polis memuruna yargıçlara ifade verme ve Sargın ve Kutlu ile yüzleştirilmeyi kabul etmeleri konusunda talimat verdi. Kamuoyunda sözkonusu görevlilerin ifade vermeye karşı direnmesi büyük tepkiyle karşılandı. Hükümet daha sonra üç polis memurunu Strasburg'a gönderip Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ifade vermelerini sağladıysa da başsavcı Demiral'ın direnişi karşısında hiçbir şey yapmadı yada yapamadı.

2- Nusret Demiral, keyfi davranışına devam ediyordu. Yurtdışından ülkeye dönen Haydar Kutlu'nun eşi Çiçek Yağcı, İstanbul Cumhuriyet Savcılığınca serbet bırakılmış olmasına karşın, Ankara DGM nin talebi üzerine Ankara'ya gönderildi. Savcının talebi üzerine, DGM de "TBKP üyesi" olduğu gerekçesiyle tutuklandı. Oysa önceki aylarda yüzü aşkın kişi çeşitli zamanlarda TBKP üyesi olduklarını açıklamalarına karşın haklarında hiçbir soruşturma yapılmamıştı.

3- Ocak sonunda Adımlar gazetesinin Ankara temsilciliği, Ankara DGM savcısı Ülkü Coşkun'un talimatıyla arandı bürada çalışanlar gözaltına alındı. Büro daha sonra "yasadışı TBKP faaliyetlerinde bulunduğu" "Adımlar'ın TBKP'nin yayın organı olduğu" gerekçesiyle mühürlendi, daktilo ve faks araçlarına "suç aleti" olarak elkondu. Oysa Adımlar bir yılı aşkın bir süredir İstanbul'da yayınlanıyordu, çeşitli illerdeki büro ve temsilcilikleri faaliyet yürütüyordu ve hiçbir yerde, bu arada Ankara'da böylesi bir gerekçeyle karşılaşılmamıştı.

4- TBKP PB üyesi olduğunu İstanbul DGM savcılığında açıklayan, buna rağmen serbest bırakılan ve hakkındaki soruşturma tutuksuz süren Umur Coşkun ile aynı şekilde TBKP yönetici olduğunu açıklayan **Semih Gümüş**, Ankara DGM savcılığının istemi üzerine 29 Ocak günü İstanbul'da gözaltına alınarak Ankara'ya gönderikdiler. İstanbul Emniyeti ve DGM Savcılığı, Coşkun'un ailesine, kendisinin TİP ile ilgili eski bir soruşturma nedeniyle Ankara'nın isteminde bulunduğunu söylediler. Oysa Ankara 1. Şube'de Coşkun ve Gümüş gene TBKP ile ilgili sorgulandılar. DGM savcısı TBKP yöneticisi olduğu için Coşkun'un tutuklanmasını talep etti ve 9 Şubat günü Coşkun Ankara DGM de tutuklandı. Aynı iddia ile İstanbul DGM'sinin 11 Aralık'ta serbest bıraktığı Coşkun iki ay sonra Ankara'da tutuklanıyordu ve aynı suçtan hakkında ikinci bir soruşturma açılıyordu.

Umur Coşkun'un tutuklanmasındaki bu hukuk dışı duruma avukatların itirazı sonucu 23 Şubat günü tahliye edildi, fakat Coşkun cezaevinden yeniden Ankara 1. Şube'ye götürüldü. Tahliye edilmiş olmasına ve basın suçuyla hiçbir ilgisi bulunmamasına karşın, gene TBKP yöneticisi olduğu için Coşkun'u tutuklanma istemiyle Sulh Ceza Mahkemesine sevketti. Coşkun burada serbest bırakıldı.

5- 10 Şubat günü İstanbul'da olağan bir toplantı yapan 105 TBKP'li, İstanbul DGM savcısının toplantı mahalinde arama yapılmasını talep eden talimatına dayanarak 105 TBKP liyi gözaltına aldı. İstanbul 1. Şube ekipleri bir haftalık gözaltı süresinden sonra TBKP'lileri DGM'ye sevk ettiler. Burada savcı sorgu yapmadı, 96 sanık daha emniyetten salıverildi. 19 sanık hakkında ise DGM yargıcı, yalnızca izinsiz toplantı düzenlemek iddiasıyla sorgu yaptı ve bütün sanıkları serbest bıraktı. Daha sonra DGM savcısı, 22 sanık hakkında 141. maddeden dava açtı. Bu sanıklar tutuksuz.

6- İstanbul DGM de serbest bırakılanlardan TBKP PB üyesi **Abdurrahman Atalay** ve MK üyesi **Peyami Artırk**, 18 Şubat günü, Ankara DGM savcılığının istemi üzerine salıverilmeyerek Ankara'ya gönderildiler. Ankara emniyetinde sorgulanan iki yöneticisi, DGM savcılığının tutuklanma talebine karşın DGM de serbest bırakıldılar.

7- 20 Şubat günü İstanbul DGM de beş aydır tutuklu bulunan TBKP PB üyesi **Erdal Talu** , MK üyeleri **Şeref Yıldız** ve **Ahmet Kardam** TBKP davasından İstanbul DGM.ce tahliye edildiler. Söz konusu dava daha önce Ankada da açılmış, Ankara DGM savcıları Demiral ve Coşkun'un imzalarını taşıyordu. PB üyesi **Talu**, Ankara'nın yeni bir talebi üzerine serbest bırakılmayarak, Ankara'ya gönderildi, burada bir hafta gözaltında tutuldu, sorgulandı. 1 Mart günü TBKP yöneticisi olduğu savıyla Basın savcısına çıkarılan Talu, Sulh Ceza Mahkemesince serbest bırakıldı.

8- "Yasadışı TBKP faaliyetinde bulunduğu iddisayla kapatılan Adımlar daha sonra açıldı. İzmir ve Eskişehir'li TBKP liler serbest bırakıldılar.

Kutlu-Sargın serbest bırakılmalı-

Bu olaylar incelendiğinde Ankara'da devlet kademelerindeki belli odakların, en sıradan hukuk ilkelerini bile kabaca çiğneyerek, TBKP olayını polisiye bir olay gibi göstermeye çabaladıkları.

Bu çevrelerin, öne çıkan temsilcileri olan Ankara DGM savcılarının Kutlu-Sargın davasındaki iddianamelerinde açıkça ifade edildiği gibi, kendilerini çoğulcu demokrasi mücadelesini engellemekle görevli militanlar olarak görmekte ve böyle davranmaktadırlar.

Bu durum aynı zamanda devlet ve yargı içinde bir bunalıma yolaçmakta, farklı ve çelişik uygulamalar, birçok savcı ve emniyet görevlisi için,içinden çıkılmaz bir duruma yol açmaktadır.

Hukuk sistemindeki bu anormal duruma bir son verilebilmesi için biran önce 141-142-163 kaldırılmalı ve KP üzerindeki yasağa son verilmelidir.

Ama bundan önce iki buçuk yıla yakın bir süredir tutuklu bulunan Sargın ve Kutlu hakkındaki tutuklama kararı biran önce kaldırılmalıdır. Son aylardaki yukarıda anılan gelişmelerden sonra şöyle bir durum ortaya çıkmıştır:

TBKP Politik Büro üyeleri Umur Coşkun, Erdal Talu, Abdurrahman Atalay, Zülfü Dicleli, Selim Mahmutoğlu ve Toygun Erarslan 8 aralık 1989 - 1 Mart 1990 tarihleri arasında herbiri en az iki kez emniyet birinci şube, DGM savcılğı ve DGM de sorgulanmış, gözaltına alınmış yada tutuklanmış, fakat bütün bunlara rağmen bugün serbest bırakılmış olan, basındaki politik açıklamaları hakkında hiçbir soruşturma açılmamış, politik faaliyetlerini sürdürür durumdaki kişilerdir. TBKP nin en üst sorumluluk organının üyeleridir.

Bu durumda yargı organın üyesi olan öteki iki PB üyesi Sargın ve Kutlu'nun tutukluluk durumlarının sürmesini, en düz mantıkla bile açıklamak mümkün değildir.

Yerel yönetimlerin birinci yılında

26 MART "ÖNCESİ"VE"SONRASI"

Oktay Ekinci
Yüksek Mimar, Mimarlar Odası 2. Başkanı

Yerel yönetimler, kalan dört yılları içerisinde, 26 Mart öncesi kampanyalarda dile getirdikleri gibi "katılımcı -açık (şeffaf)- demokratik ve hukuka saygılı" bir hizmet dönemi geçirmek istiyorlarsa; öncelikle böyle bir çalışma anlayışının önünde en büyük engeli teşkil eden 12 Eylül yasalarının değiştirilmesi yönünde, kendi siyasi örgütlerini de harekete geçirerek, aktif bir hukuk savaşımını başlatmak zorundadırlar.

Yerel Yönetimlerin Birinci Yılı denildiğinde, aslında bunu **"muhalif yerel yönetimlerin birinci yılı"** olarak ele almak ve değerlendirmek gerekiyor.

Çünkü; bilindiği gibi, 26 Mart 1989 seçimlerinin sonucunda, -diyebiliriz ki **"çok partili demokrasi"** tarihimizde ilk kez böylesine yüksek bir oranda- belediye ve il genel meclislerindeki kadroların büyük bir çoğunluğu **"siyasi iktidara karşı olan"** görüşlerin eline geçti. Bunlar arasında da sosyal-demokratlar (SHP) çok yaygın bir başarı elde etti. Dolayısıyla, geride bırakılan bir yıllık dönem, yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasındaki bu **"genel"** görüş ayrılıklarının ve buna dayanan uygulama politikalarının önemli ölçüde çatışmasıyla geçmiştir. En son, Çanakkale örneğinde de yaşadığımız gibi, bu çatışmalar zaman zaman demokratik geleneklerle de bağdaşmayacak düzeylere kadar ulaşmıştır.

Bir yılın değerlendirmesine geçmeden önce, bu saptamanın yanında ikinci bir önemli olguya da değinmek gerekiyor.

Anımsanacaktır, 1988 yılının Eylül ayında ülke gündeminin en önemli konusu, yerel yönetim seçimlerinin erkene alınıp alınmaması için yapılan **"referandum"**du.

Olağan seçim tarihine (Mart 89) çok az bir süre kala, siyasi iktidar kendi öznel politikası gereği yerel seçimlerin **"hemen"** yapılmasını istiyor, muhalefet partileri ise tarihin değişmemesini savunuyorladı.

Propaganda kampanyalarında, bu referandum, muhalefetin çabalarıyla **"siyasi iktidara evet"** ya da **"hayır"** boyutuna getirildi. **"hayır"** diyeceklerin, salt yerel seçimlerin öne alınması önerisine değil, hükümetteki partiye de **"hayır"** demiş olacakları vurgulandı. Sonuçta **"evet"**ler azınlıkta kaldı ve seçim tarihi değişmedi.

O kampanya sırasında, bizler de **"referandumda hayır denmesi"** gerektiği yönünde görüşlerimizi bildirmiştik. Ancak, bunun temel gerekçesi, ne **"seçim tarihi"** idi, ne de salt siyasi iktidara yönelik bir tercihin açıklanmasıydı. 23 Kasım 1988 günlü Cumhuriyet gazetesinde, **"Yerel Yönetimlerde Krallıklar Sürecek mi?"** başlığıyla yayımlanan yazımda da ayrıntılı olarak sergilemiştim. Bize göre, yerel yönetim seçimleri hangi tarihte yapılırsa yapılsın, öncelikle **"belediye ve imar yasalarında demokratikleşme sağlanarak"** yapılmalıydı.

1984 yerel seçimlerinden sonra yürürlüğe giren yasalar eliyle belediyelerde tam anlamıyla bir **"monarşik"** yönetim biçimi oluşturulmuştu. Tüm kararlar ve uygulamalar, siyasi iktidarla **"aynı görüşleri"** paylaşan başkanların iki dudakları arasından çıkıyor, yerel halkın, sivil toplum örgütlerinin, bilim kuruluşlarının, meslek odalarının, hatta **"belediye meclislerinin"** bile görüş ve önerileri dikkate alınmıyordu. Özellikle, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki yasada, anakent belediye başkanlarına olağanüstü yetkiler tanınmış ve başkanlar bu yetkileri kullanırken, açıkça hukuka aykırı uygulamalarını bile savunabildikleri gibi, kamu adına her türlü idari ve demokratik denetimden uzak tam bir **"dikensiz gül bahçesi içinde"** yönetimlerini sürdürmüşlerdi...

Bu nedenle, **"muhalefetin"** ve **"demokrasi güçlerinin"** 1988 Eylül'ün de üzerlerine düşen en önemli görev; kent toprakları üzerindeki spekülatif kararların ve tarihi/doğal çevre yağmasının, merkezle uyumlu **"monarşik"** bir yönetim biçimiyle yurt düzeyine yaygınlaşmasına olanak sağlayan bu **"yerel yönetim sistemini"** yargılamak; ve, referandum nedeniyle kamuoyu ilgisinin belediyelerde yoğunlaştığı bir dönemde bu duyarlı ortamdan da yararlanarak, ilgili yasalarda gerekli değişikliklerin yapılması yönünde bir baskı gücü oluşturmaktı. 1988 Eylül'ü ile 1989 Mart'ı arasındaki süre ise bu yönde bir savaşımın verileceği ve sonuçlar elde edilebileceği tarihsel bir dönem olarak değerlendirilmeliydi ve **"bu nedenle"** referandumda **"hayır"** demek, çok önemli bir olanağı elde etmeye yarayacaktı...

Ama, gelişmeler bu yönde olmadı.

Muhelefet partileri, 25 Eylül'de sandıktan çıkan **"hayır"**ı, salt siyasi iktidara yönelik bir politikadadeyim yerindeyse- harcadılar. Yerel yönetimlerle ilgili anti-demokratik yasaların değişmesi yönünde hiçbir ciddi girişimde bulunmadılar. Ve, 26 Mart'da, AYNI YASALAR (yani; "sistem") YÜRÜRLÜKTE OLARAK, belediye yönetimlerine seçildiler. Hukuksal düzenlemeler açısından, yönetime gelen kişilerin tek başlarına kendi görüşleri, **"sistemdeki politikayı"** belirleyemeyeceğinden, belediyelerin başına **"liberal"** ya da **"muhafazakar"** kralların yerine, **"sosyal-demokrat"** ya da **"iktidar partisine karşı"** krallar geçtiler. Yönetim biçimi ise demokratikleşmedi, bu kez muhalefet partilerinin kadroları, **"başkanlarının tek başlarına hareket etmelerinden"** yakınır oldular. Ne var ki, bu yeni kadrolar, 26 Mart öncesinde **"monarşilerini"** ilan eden ve uygulayan yerel yöneticilerin aksine; **"katılımcılık-açıklık-demokratiklik-hukuka saygı"** vb. gibi, daha **"toplumcu"** ve daha **"çağdaş"** yönetim ilkelerini savunuyorlardı. Hatta, birçok SHP'li belediye başkanı, seçim kampanyalarında **"salt belediye meclisleriyle yetinmeyeceklerini kentteki diğer toplumsal örgütlenmelerin temsilcilerinden oluşan halk meclislerini de kuracaklarını"** dile getirmişlerdi..

"Demokrat" yerel yöneticiler, bu slogan ve yaklaşımlarla seçimleri alıp, çalışmalarına başladıklarında, daha ilk aylarda, 26 Mart öncesinde de yürürlükte olan, ancak, siyasi iktidarca o dönem **"uygulanma gereksinimi"** duyulmayan anti-

Mimarlar Odası 2. Başkanı Oktay Ekinci

demokratik yasalarla, karşılarına çıkartılan engellerle uğraşmaya başladılar.

Bunlardan en önemlisi, yine daha önce pek çok kez belirttiğimiz 12 Eylül dönemine ait **"Turizmi Teşvik Yasası"** idi. Türkiye'de anayasa olmayan bir dönemde (Mart 1982) yürürlüğe giren ve hükümetin ister kentlerde, isterse kıyılarda, gözüne her kestirdiği yeri **"turizm merkezi"** ilan edip, planlama ve imar yetkisini kendi eline almasına olanak sağlayan bu yasa, 26 Mart 1989'dan sonra ardı-adına ilan edilmeye başlanan "turizm merkezleri" ile hızla uygulamaya sokuldu. Siyasi iktidar, daha önce **"kendine bağlı krallar"** eliyle süregelen kentsel yağmaya, yeni **"solcu"** ve **"muhalif"** yerel yöneticilerin müdahale etmelerini önlemek için, başta büyük kentler olmak üzere, pekçok önemli bölgenin imar yetkilerini yerel yönetimlerden aldı. Bu operasyona, daha sonra Özel Çevre Koruma Bölgeleri ilan edilen alanlarla birlikte, uluslararası sermayenin ilgi odağı haline gelen GAP bölgesi de eklendi...

Diğer bir madde, 26 Mart öncesinde pek uygulanma gereksinimi duyulmayan-yasal düzenleme ise 3194 sayılı İmar Yasası'nın 9.maddesine 30/6/1987 tarihinde eklenen bir maddeydi. Bu maddeye göre de yine Hükümet, kendine göre **"önemli"** gördüğü kentsel arazilerin planlamasını **"Başbakanlık oluruyla"** belediyelerden alıyor ve bakanlığa veriyordu. Madde, tıpkı Turizmi Teşvik Yasasında olduğu gibi, 26 Mart 1989'dan sonra hızla işletilmeye başlandı ve yine başta büyükkentler olmak üzere, pek çok yörede **"hükümete yakın olan iş çevrelerinin yatırım alanı olan topraklar"**, o beldenin yerel yönetimince değil, doğrudan bakanlıkça planlandı ve imara açıldı. Ege ve Akdeniz kıyı kuşağının neredeyse tamamında, Kapadokya v.b. gibi önemli kültürel alanların büyük çoğunluğunda "yapılaşma koşullarını belirleyen" 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planları ve bu planlardaki değişiklikler de, yine aynı maddeye dayanılarak, ilgili belediyelerin yetkisi dışında tutuldu. (Bu yetki gaspından en son nasibini alan yer de Bodrum oldu ve Bayındırlık Bakanlığı genelgesiyle Mart ayı -1990- ortalarında imar konusunda tümüyle devre dışı bırakıldı.)

Yurt düzeyindeki arazi ve çevre yağmasını **"merkezi denetime"** bağlayan, yerel yönetimleri beldelerinin imarı ve toplum yararına planlanması konusunda büyük ölçüde **"işlevsiz"** bırakan bu operasyonlardan başka; **"tasarruf genelgeleri"**, belediye başkanlarının İçişleri bakanlığınca görevlerinden alınmaları, çeşitli soruşturmalar, merkezi kontrol altındaki mali kaynakların kısıtlanması v.b. gibi pekçok uygulama da, aynı şekilde, 12 Eylül'den sonra ve **"26 Mart'tan önce"** yürürlüğe giren bir dizi antidemokratik yasanın, **"26 Mart'ın sonuçları üzerine"** ardı ardına yürürlüğe konmasıyla gerçekleşmiştir ve sürmektedir.

Diyebiliriz ki, geride kalan bir yılı; yerel yönetimler açısından, daha önce tanınan **"monarşik"** ve **"antidemokratik"** hak ve yetkilerin tekrar merkezi yönetime aktarılması ve yeni seçilen yerel yöneticilerin de bu operasyonlara karşı **"örgütsüz"** karşı çıkışlarıyla geçmiştir.

Gazete arşivlerinin özellikle son beş-altı aylık manşetleri, **"belediyelerin tepkileri"** şeklindeki haberlerle doludur. Ne var ki bu tepkiler, **"halkın katılımı olmayan"** ve **"politik çizgisi yeterince belirlenmeyen"**, tek tek, zayıf **"karşı çıkışlar"** olarak gerçekleşebildiğinden, 26 Mart'tan önce değiştirilmesi için savaşım verilmesi gereken yasalar bugün de yürürlüktedir ve işletilmektedir.

Buna koşut olarak: hem kendi siyasi kadrolarıyla, hem de diğer toplumsal güçlerle diyalog ve işbirliği içine girmeyen belediyeler ise giderek güçsüzleşmekte, **"işlevsiz"** birer **"temsili"** yönetim durumuna gelmektedirler.

SONUÇ:

Yerel yönetimler, kalan dört yılları içersinde, 26 Mart öncesi kampanyalarda dile getirdikleri gibi **"katılımcı-açık(şeffaf)-demokratik ve hukuka saygılı"** bir hizmet dönemi geçirmek istiyorlarsa; öncelikle böyle bir çalışma anlayışının önünde en büyük engeli teşkil eden 12 Eylül yasalarının değiştirilmesi yönünde, kendi siyasi örgütlerini de harekete geçirerek, aktif bir hukuk savaşımını başlatmak zorundadırlar.

Bu zorunluluk, yaklaşan ve erken yapılması olasılığı da bulunan genel seçimler öncesinde, çok daha büyük önem kazanmaktadır. Başta Anayasa olmak üzere; İmar Yasası, Belediyeler Yasası, Çevre Yasası, Turizm Teşvik Yasası, İdari Yargılamayı düzenleyen Yasalar, Yerel Yöneticilerin merkezi idarece **"denetimini"** tanımlayan yasalar ve diğer hukuksal düzenlemelerde demokratikleşmeyi sağlamak, hem o yerel, yönetimler hem de tüm toplum için yaşamsal bir görev durumuna gelmiştir.

Belediyelerin **"başarılı"** olup, olmadıkları ya da olup, olamayacakları, **"demokrasinin kaleleri"** olma işlevlerinin bilinci içinde davranarak, demokratikleşme sürecine olan katkıları oranında değerlendirilecektir.

26 Mart 1989-1990 arasında ise bu katkının yeterli olduğunu söylemek zordur.

Belde halkıyla bütünleşmeyen, toplumun çeşitli kesimlerinin en dinamik unsurlarını içeren sivil toplum örgütleriyle dayanışma içersine girmeyen, kent sorunlarında meslek odaları ve bilim kurumlarıyla ortak politikalar üretmeyen ve **"katılımcılığı"** kurumsallaşmış bir işbirliği anlayışına oturtamayan belediyeciliğin, başarı grafiğinde de yükselme olamayacağını, geçen bir yıllık deneyim göstermektedir.

Değişen dünya, yeni Türkiye tartışması/TÜSES Yönetim Kurulu Başkanı Korel Göymen

(Türkiyenin artık bu rüzgarların dışında kalması mümkün değil)

DAHA FAZLA DEMOKRATİKLEŞME

Oğuz Atabek

Değişen dünya, yeni Türkiye tartışmamızın bu sayımızdaki konuğu **Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı** (TÜSES) yönetim kurulu başkanı **Korel Göymen**

• Sayın Göymen, değişen dünya değişmesi gereken Türkiye konusunda sizin görüşlerinizi almak istiyoruz. Dünyanın hızlı bir değişim sürecine girdiği ortada. Sizce bu değişim sürecinin temel karekteristikleri ve yönelimleri nelerdir? Dünyadaki değişim Türkiye'yi nasıl etkiler? Nasıl esinlendirebilir?

Göymen: Dünyanın hızlı bir değişim içinde olduğu bir gerçek. Bu değişim bölgeden bölgeye farklılıklar gösteriyor. Fakat bazı ortak eğilimlerle ilgili genellemeler yapmak da olanaklı. Bir kere sömürgeciliğin, klasik deyimiyle tam anlamıyla tasviye olmakta olduğunu söyleyebiliriz. Tabi tırnak içindeki yeni sömürgecilik türlerini bunun dışında tutuyorum. İkincisi, genel anlamda temsili demokrasilere daha özgürlükçü rejimlere doğru bir genel hareketliliğin olduğunu söylemek yanlış olmayacak. Bunun örneklerini Doğu Avrupa'da gördüğümüz gibi Dünya'nın başka bölgelerinde de görüyoruz. Biraz daha sınırlı şekilde olsa da Güney Amerika'da da görüyoruz. En azından Pinochet'in yarı gidişinde görüyoruz. Birkaç tane sınırlı örneğini de, rejimlerin kendi içinde biraz daha özgürleşmesi açısından Güneydoğu Asya'da ve Güney Asya'da görüyoruz. Fakat bu örneklerden yola çıkarak genel anlamda bir demokratikleşmeye doğru bir eğilimin olduğunu söylemek olanaklı fakat bunların niteliği hakkında kapsayıcı genellemeler yapmak için henüz çok erken.

İnsanlar, çeşitli kesimler Türkiye'deki rejim konusunda anlaşabilmelidir. Bu rejimin genel çerçevesi içinde demokratik bir yarış konusunda ve yarışın kuralları konusunda anlaşabilmelidirler. Bu mutlaka sağlanması gereken bir ortam.

Bunlardan en belirgin olan Doğu Avrupa'daki gelişmelere bakarsak, Doğu Avrupa'da iki tür gelişme göze çarpıyor. Bunlardan bir tanesi rejim değişikliği diye nitelendirilebilecek olan değişiklikler, bir tanesi de henüz rejim değişikliği mertebesine varmayan veya en azından henüz bunu amaçlamıyor gözüken fakat kendi içinde kendi yapısını (ekonomik yapısını, yönetimsel yapısını) yeniden yapılanmaya tabi tutan ülkeler var. İkincisi için Sovyetler Birliğini örnek olarak gösterebiliriz, çünkü Sovyetler Birliği'nde rejimi değiştirmeyi amaçlayan bir şey henüz gözükmüyor. Ama günün birinde oraya varır mı denirse, evet o yönde de ön işaretler var. Buna karşılık diğer ülkelerde Macaristan'da Çekoslavakya'da Polonya'da rejim değişikliği diye nitelendirilecek gelişmeler var.

Bu sınırlı genellemeyi yaptıktan sonra bu ülkeler nereye gidecekler demek için bence çok erken. Çünkü Batının yoğun moral desteğiyle, ideolojik desteğiyle, daha önemlisi propaganda desteğiyle, ve şimdi de yoğun bir ekonomik destek hazırlıklarıyla bu yeni rejim değişikliklerinin kısmen rayına oturması mümkün. Fakat esas olarak, bu ülkelerin çoğunda (belki biraz Demokratik Almanya ve biraz da Çekoslavakya'nın istisnasıyla) ciddi bir demokratik gelenek yok. Bu ülkelerde çoğulcu demokratik kültürün var olduğundan sözetmek olanaklı değil. Dolayısıyla bu rejim değişiklikleri şekilsel olarak demokratik gözükseler dahi, deyim uygunsa bunun içini doldurmak kanımca zaman alacak.

Tabi bütün bunlar kendiliğinden olmadı, tek başına olmadı. Bütün bunları etkileyen daha genel anlamda bir değişiklik var, bir zorlama var. O da bana göre nükleer denge, dehşet dengesi. Yani olayı çok basite indirgersek, önce dehşet dengesi süperler arasındaki bir savaşı ve bir global savaşı imkansız kıldı. Arkadan buna ülkelerin içi dinamikleri de eklendiğinde, önce nükleer alanda sonra konvansiyonel alanda silahsızlanma çabaları başladı. Buna Sovyetler Birliği'ndeki özellikle ekonomik alandaki ciddi güçlükleri ve yapısal sorunları da eklediğimiz zaman bu bir yumuşama sürecini, Yalta'da alınan, ikinci dünya savaşının hemen bitiminden evvel alınan kararların süper güçler tarafından, biraz da kapalı kapılar ardında yeniden gündeme getirilip değerlendirilmesini beraberinde getirdi.

Bana göre Sovyetler Birliği'nin burda hem politik amaçları var hem ekonomik amaçları var. Hem uluslararası arenada hem siyasal ilişkilerinde bazı özverilerde bulunma siyasal kararını üretmiş. Yani Doğu Avrupa'yı büyük ölçüde gözden çıkarmış. Bunun karşılığında Sovyetler Birliği'nin bir tür doğal sınırları diye nitelendirilebilecek, alanlardaki tavırları bence daha farklı olacaktır. Litvanya örneğinde de göze çarptığı gibi.

Bütün bunlar beraberinde neleri getirir? Dünya genelinde baktığımız zaman şu soruları beraberinde gündeme getiriyor: Acaba iki süper güç ilişkisinden, iki süper güçten, yeni bir polarite diye nitelendirilen ilişkilerden çok kutupluluğa doğru bir kayma mı söz konusu? İki kutuptan çok kutupluluğa mı gidiyoruz? İkinci ortaya atılabilecek olan soru, bu birincisiyle biraz çelişen bir soru: Acaba SB, biraz evvel sözünü ettiğim amaçları nedeniyle süper güçlükten, süper güç olma ve dünyanın bir bölümünü denetim altında tutma işlevinden amacından vazmı geçti, ABD'yi, getirebileceği bütün etkiler ve muhtemel sakıncalarla birlikte bu alanda tek başına mı bıraktı? Üçüncü sorulabilecek bir soru; Acaba şimdiye kadar ekonomik gücü olan fakat buna karşılık siyasal misyonu olmayan iki tane oluşum halindeki güç bu çok kutupluluk anlayışı içinde yeni rollere mi soyunacaklar? Avrupa topluluğu bir tarafdan Japonya öbür tarafdan. Japonya şu ana kadar yoğun bir ekonomik gücü olan fakat sınırlı bir askeri gücü olan ve global bir misyonu olmayan bir ülke olarak görünüyor. Acaba bu çok kutupluluk anlayışı içinde, en azından, o bölgede yeni bir misyona soyunması söz konusu olur mu veya yeni bir misyona yönlendirilmesi mi gündeme gelebilir? Aynı şekilde Avrupa Topluluğu, şimdiye kadar daha ziyade bir ekonomik bütünleşmeyi amaçlayan bir bütün gibi gözükrü. Gündeminde siyasal birlik de vardı ama daha henüz somutlaşmadı. Belirli bir askeri gücü de vardı fakat onun da fazla bir misyonu yoktu, yani kendi sınırlarını aşan ve taşan bir misyonu ufukta gözükmüyordu. Acaba iki Almanyanın birleşmesiyle Avrupa topluluğunun yeni bir hüviyet kazanmasıyla ve bir çok kutupluluk söz konusu olduğu takdirde güçlü bir Almanya'nın başını çektiği bir AT, hatta entegrasyonun daha da genişleyebileceğini hesaba katarsak, Almanya'nın başını çektiği bir Avrupa böyle bir role soyunabilir mi, soyunmak ister mi gibi sorular gündeme geliyor.

TÜSES Yönetim Kurul Başkanı Korel Göymen

• Sizce, tüm dünya için anlamlı birtakım sonuçlar üretebiliyor mu? Mesela iki kutupluluğun ortadan kalkması ve çok kutupluluğa yönelme, politik kültürde de ister istemez bir çoğulculuğu geri dönülmez biçimde gündeme getirebilir mi? Ayrıca askeri gücü olmadığı için dünya politik konjonktüründeki ağırlığı zayıf olan Japonya'nın da, diğer ülkelerin de yeni bir ağırlık kazanma şansları ortaya çıkıyor. Savaş ortamının gerilemesi, askeri gücün belirleyici olmaktan çıkması yani dehşet dengesinden uzaklaşmayla gelinen ve ilerleyen konumda politikanın öneminin arttığından ve bunun insanlık ve özgürlük için yeni bir olanak olduğundan sözedilebilir mi?

Göymen- Bütün bunlar birbirlerini destekleyen olgular hiç kuşkusuz. Dünyada aslında iki tane çelişkili akım var. Bir yandan milliyetçilik duyguları bazı bölgelerde artıyor, milliyetçilik duyguları ve bağımsızlık kazanma arzuları artıyor. Bir yandan da çok kültürlülüğe doğru, çoğulculuk artı çok kültürlülüğe doğru bir gidiş var.

Tabi bu arada temelcilik diye nitelendirilebilecek olan akımlar da var. Fakat onlar da şekil ve içerik değiştiriyorlar. Şu ana kadar en az etkileniyor gibi gözüken temelci yaklaşım islami temelcilik veya dinsel temelcilikti. İslamiyetle de sınırlı değil bu temelcilik. Güney Asya'da, Güneydoğu Asya'da, hatta Latin Amerika'da dinsel temelcilik diye nitelendirilebilecek olan tavırlar görüyoruz. Yalnız Ortadoğu bölgesinde daha ziyade bunun devrim yoluyla zorlama yoluyla komşulara ihracı gündemde bulunuyor. Diğer bölgelerde aynı şeyi pek fazla görmüyoruz, onlar daha ziyade ülkelerin içinde. Fakat dinsel temelcilik bugünkü dünyamızın bir diğer özelliği.

Tabi bu çerçeve içinde marksist lenininist ideolojiye de baktığımız zaman, ben şahsen, komünizm öldü veya sosyalizm öldü düşüncelerine katılmıyorum. İlle ölen biri varsa, ille birini öldürmemiz gerekiyorsa, belki katı bürokratizm öldü. Belki birtakım rejimler, ülkeler halkın tüketim özlemlerini yeterince değerlendiremediler, üretim ve tüketim sistemlerini ve dağıtım mekanizmalarını ona göre ayarlayamadılar. Bir de sanki yeniden canlandırmak zor gibi gözüken demokrasi dışı baskıcı rejimler geride kaldı yani o konuda saati geri çevirmek bana göre pek mümkün gibi gelmiyor. Ama komünizm ve sosyalizm bu sözünü ettiğim iki tane özlemi gelişmeyi hesaba katarak yeniden [illegible] kavramları yorumlayabilirse bir şansa sahip olabilir. Nitekim şu anda bir ilk tepki olarak Doğu Avrupa'da seçim yapılan ülkelerde sağa doğru bir yönelim gözüküyor. Bu gayet doğaldır. Pendodim teorisi derler buna, saatin rakkası gibidir. Önce bir uçtan diğer uca yönelir, sonra bu giderek yavaşlar dengesini bulur. Bana göre bu toplumlar, sosyalizm altındaki kazanımlarını, sosyal ve kollektif tüketimdeki kazanımlarını, meselelere bir sosyal içerikle bakış alışkanlıklarını bu değişikliklerin sonunda da kaybetmeyeceklerdir ve bunu arayacaklardır. Bu, ilk tercihten sonra nerede dengelenir? Ben, sanki bunun bir demokratik sosyalizmde dengeleneceğini, yavaşlayıp duracağını zannediroyum. Ama bu bir bilimsel öngörü mü, yoksa gerçekleşmesini arzu ettiğim bir şey mi? Galiba ikisinin de karışımı bir ölçüde.

• Kimi çevrelerce komünizm bitti denirken, olay sosyal demokrasinin zaferi olarak, onun güçlenmesi olarak sunuldu. Oysa Demokratik Almayna ve Macaristan'daki seçimlerin sonuçları sosyal demokratlar açısından da parlak değil. Sosyal demokra-

sinin yıkılmasının parlaması komünist partilerin kendilerini yenilemeleri ve sosyal demokratların aralarındaki duvarları yıkma çabalarının bir ürünü değil mi? Aynı süreç içerisinde sosyal demokrasi de kendini sorgulama, yenileme, gelişme çabaları yaşamakta mı, buna gerek duyuluyor mu? Komünist partilerin iktidarda olduğu ülkelerde katı bir bürokratizm yaşandı. Ancak, aynı oranda olmasa da sosyal demokrat partilerde de devletçi anlayışlar mevcut. Sosyal demokrasinin de kendini yenileme ihtiyacı yok mu?

Göymen - Hiç kuşkusuz yenileme ihtiyacı var. Bir kere sosyal demokrat partiler diğer partiler gibi kendi içinde doğdukları geliştikleri ortamdan etkilenerek günümüze gelmişlerdir. Bir cümle ile aradaki farkı ifade edersek Avrupa'daki sosyal demokrat partilerin çoğu marksist bir kökenden başlamışlardır. Belirli evrimler geçirmişlerdir.

Türkiye'de sosyal demokrasi çok yeni. Altmışların ortasında ortanın solu diye başlayan tartışmalar var. Bir de Türkiye'deki sosyal demokrat partinin kökenleri çok farklı. Bir kurtuluş savaşını gerçekleştiren partinin mirasçısı bugünkü SHP. Bu beraberinde o dönemin ve kurtuluş savaşının anti-kapitalist ve anti-emperyalist olgularını da beraberinde taşıyor. İkincisi az gelişmiş bir ülkede, 30'larda yüklendiği kısa zamanda ülkeyi kalkındırma ve bunu girişimcilerin olmadığı bir ortamda, sermaye birikiminin olmadığı bir ortamda devlet eliyle gerçekleştirmenin çizgilerini ve etkilerini hala taşıyor. Onun için bugün Türkiye'deki sosyal demokratlar arasında hala devletin ekonomideki rolü konusunda bir kesin berraklığa varılamamış olmasını bir bakıma anlayışla karşılamak lazım. Ama bu hızla da oluyor.

Çoğumuzun savunduğu çağdaş demokrasi diye nitelendirdiği şeyde serbest piyasa mekanizmaları vardı. Ama kendi başına bırakılmış ve yalnız serbest piyasa mekanizmalarının dinamiğine bırakılmış olan bir mantık yoktur. Bunun sosyal denetimi dediğimiz olaylar ve olgular vardır. Yani çoğulcu bir toplum anlayışı içinde siyasal iradeyi erki, siyasal iktidarla birlikte paylaşan başta sendikalar olmak üzere, meslek kuruluşları olmak üzere, demokratik kitle kuruluşları olmak üzere, onların hepsinin ekonomi üzerinde belirli denetimlerini getirme, toplu sözleşme ve demokratik sanayi ilişkileri çerçevesinde de bu güçlerin dengelenmesi olayı olgusu vardır. Devletin de zaman zaman ekonomiye müdahale etmesini,- tercihen üretici olarak değil ama kural koyucu olarak müdahale etmesini, sosyal demokrasinin üç evrensel ilkesi ve amacı olan, özgürlüğü-hem ekonomik anlamda hem siyasal anlamda-, sosyal adaleti ve adil bir gelir dağılımını ve bölüşümünü ve de sosyal güvenliğin mantığını teşkil eden dayanışmacılığı gerçekleştirme için devletin müdahalesini öngörür. Sonuç olarak bugün Türkiye'de, biraz evvel sözünü ettiğim gelenekler nedeniyle,tarihi gelişmeler nedeniyle hala bir tartışma ortamı vardır ve bir berraklık eksikliği de hala kısmen söz konusudur ama sonunda nereye gideceği de bellidir ve buna da hızla yaklaşmaktadır.

Türkiye'ye gelecek olursak, benim ne yönde gelişmelerin olması gerektiği konusundaki düşüncem gayet açık seçik. Daha fazla demokratikleşme, bireylerin daha fazla özgürleşmesi, bunun önündeki siyasal, yasal, düşünsel, alışkanlıklardan kaynaklanan engellerin ve engelleyici olan kuralların, kurumların kaldırılması. Türkiye yurtdışında bunlar oluyor diye bunu amaçlamıyor. Türkiye ve Türkiye'deki demokratlar bunu onyıllardan beri amaçlıyorlar ve kendi arzuları doğrultusunda kendi düşünceleri doğrultusunda istiyorlar. Ama yurtdışında da bu tür rüzgarlar estiğine göre, Türkiye'nin artık bu rüzgarların dışında kalması mümkün değil. Türkiye'de örgütlenme özgürlüğünün önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Bütün düşünce sahipleri, siyasal tercih sahipleri serbestçe istedikleri bayrak altında toparlanabilmeli, istedikleri siyasal partiyi kurabilmelidirler.

Dünyadaki değişiklikler Türkiye'ye birtakım ek sorunlar da getirebilir, birtakım olanaklar da hazırlayabilir. Biraz daha olayı daraltıp Türkiye'ye, Türkiye'nin örneğine, AT ile olan ilişkileri açısından baktığımız zaman, ilk anda Türkiye biraz daha geri plana itilmiş gibi gözüküyor. Avrupa'nın geleceği ile ilgili düşünce üretenler, o arada AT'nun hiç genişlememesinden dem vuruyorlar, yalnız EFTA ülkeleriyle genişletilmesinden dem vuruyorlar, halkalar teorisinden dem vuruyorlar, AT ülkelerinin birinci halkayı oluşturması, EFTA ülkeleriyle birlikte ikinci halkanın oluşması, Doğu Avrupa ülkeleri ve Türkiye'nin de üçüncü halkanın içinde olması gibi teoriler üretenler var. Bana göre Türkiye kendi ulusal hedeflerini çizmeli ve o yönde yürümelidir. Gelişmeleri yakından izlemeli ve bu hedefleri kolaylaştıracak rota değişiklikleri zaman zaman yapabilmelidir. Yani Türkiye, AT'na tam üye olabilmek için değil kendisine yakışan sistem o olduğu için demokratikleşme çağdaşlaşma yoluna gitmelidir, rejimini özgürleştirmelidir, AT'na üye olmak için değil kendi insanına daha iyi bir yaşam düzeyi sağlayabilmek için ekonomisini geliştirmelidir, yapısal değişikliklere girişmelidir, enflasyonunu düşürmelidir, sosyal güvenlik sistemlerini kurmalıdır, daha örgütlü bir toplum haline gelmelidir, daha örgütlü bir toplum haline gelmek için örgütlülüğün önündeki engelleri kaldırmalıdır, örgütlü sanayi kesimi genişlemelidir, bugün örgütlü olamayanlar örgütlülük kapsamına alınabilmelidir, kamu çalışanları, kamu sendikaları kurulabilmelidir vs. vs. Bütün bunları AT'na üye olabilmek için değil veya oradan kaynaklanan birtakım eleştirileri azaltabilmek için değil kendisine yakışan o olduğu için, zaten toplum olarak amaçlanması gereken şeyler olduğu için. İnsan haklarına aynı şekilde yaklaşılmalı, işkencenin sona erdirilmesi olayı bir ulusal hedef olarak görülüp gerçekleştirilmelidir.

SB'deki ve Doğu Avrupa'daki gelişmeler ekonomik açıdan da bazı sorunlar beraberinde getirebilir, bazı olanaklar da yaratabilir. Bu ülkelerin ürettikleri bazı mallar, Türkiye'nin ihraç mallarıyla avrupa piyasasında rekabet eder durumdadır. Bu bazı güçlükler yaratabilir. Buna karşılık tüketime büyük bir açlığı olan ülkelerdir bu ülkeler ve bir miktar kaynakları da vardır. Dolayısıyla bu ülkelerle Türkiye'nin ticari ilişkilerinin azami bir şekilde geliştirilmesi mümkündür, yatırım ilişkileri arayabilmesi mümkündür, bu ülkelerde yatırım imkanları arayan bazı yabancı şirketlerle, batılı şirketlerle birlikte bu piyasalara girebilmesi mümkündür. Bu da Türkiye'ye yeni birtakım olanaklar getirebilir.

Peki Türkiye'de demokratikleşmenin dinamikleri, aktör, politik güç olarak, toplumsal güç olarak kimlerdir ve bunlar hangi koşullarda bunu başarabilirler?

Göymen- Türkiye'de çeşitli kesimlerin bir ortak paydada buluşmasında yarar var. Gelişmiş toplumların her biri tarihlerinin belirli döneminde bunu yapabilmişler. Türkiye'nin dış politikası ve ulusal dış hedefleri konusunda ülkede görüş birliğine yakın bir durum var gibi gözüküyor şimdilik. Yani genel olarak AT'na entegre olma, genel doğrultumuzun Batı olması kararını toplumun ağırlıklı bir kesimi vermiş gibi gözüküyor. Tabi buna katılmayanlar da var, ancak bunlar azınlıktalar. Türkiye'deki sağ çevreler arasında bile, bu gelişmelerin ışığı altında, pantürkist veya panislamist veya genişleyici bir politika öneren kesimler çok fazla değil. Aynı şekilde dünya müslümanlarını birleştirelim yaklaşımlarına islamcı kesimler arasında bile çok ağırlıklı bir şekilde rastlanmıyor. Dolayısıyla Türkiye'nin dış politika ve dış ekonomik ilişkiler konusundaki ge

Devamı s. 23'de ➜

Ekonomik alternatif politikalar: Aslan Başer Kafaoğlu

PLANLI BİR EKONOMİ İÇİN: DEMOKRATİK DEVLET GEREKİR

Zeki Çopuroğlu

-Bildiğiniz gibi Türkiye, İzmir İktisat Kongresi'nden bu yana ekonomide devletçi bir politikayı, 24 OCAK Kararları alınana kadar karma ekonomiyi izleyen bir ülke idi. Ancak 24 Ocak'tan bu yana "Serbet Piyasa Ekonomisi" adı altında ama yine de devlet müdahalesinin olduğu bir ekonomik politikayı benimsedi ve sonuçları da ortada.

Dünyada ise çeşitli entegrasyonlar söz konusu; birleşik bir Avrupa eğilimi ve Doğu Avrupa'daki hızlı değişimler. Bu değişen çerceve içinde Türkiye'nin ekonomik politikalarda izlemesi gereken yol sizce ne olmalıdır?

A.B.Kafaoğlu : - Gerek Türkiye'de, gerekse dünyada sol iktisatçılar kendilerine liberal denen kapitalist iktisatçıların koydukları sınırlar içerisinde kalmışlardır. Aslında liberal denen serbest piyasa ekonomisi dünyada kalmamıştır. Bütün ekonomiler devlet müdahalesi altındadırlar. Bunun da en basit yolu şu: Talep, talebe devlet müdahalesi en yüksek seviyededir, 1933'ten bu yana. Bu da bildiğiniz gibi altın, para sisteminden ayrıldıktan sonra, para basma, tedavül organının devlet kontrolünde olmasıdır. Bütün dünyada talep devletin kontrolü altındadır. Ne yolla? Para basma yolu ile.

Bu durumda liberal ekonomiden, serbest pazar ekonomisinden bahsetmek yanlıştır. Ve müdahaleciliğin de en önemlisi para basma şeklinde olmaktadır. Benim en üzüldüğüm nokta iktisatçıların bu büyük makro gelişmeyi görmek yerine mikro olaylarla uğraşmalarıdır.

Dünyanın asıl meselesi, azgelişmiş ülkelerin ekonomilerinin dışardan planlanmasıdır. 1973'de bütün az gelişmiş ülkelerin borçları 60-70 milyar dolardı. Bugün 1,5 trilyon dolardır. Nasıl razı olmuştur gelişmiş ülkelerin maliyecileri, ülkeyi yöneten holdingler ve onların hükümetleri, nasıl razı olmuşlardır da az gelişmiş ülkelere 1,5 trilyon borcu vermişlerdir. Buradan, başlamadan işe hiç bir şeyi izah edemezsiniz. Her şeyin tek bir merkezden planlanması yapılmaktadır.

Müdahaleci bir ekonomiyi kaldırmanın yolu demokratik bir planlamadır. Bu planlamayı bu devletle nasıl yapacaksınız. Bu devletle hiç bir şey olmaz. Onun içinde devletin demokratikleşmesi gerekir. Devletin demokratikleşmesi için emekçi sınıfları ayrı bir şekilde örgütleyeceksin.

Asıl mesele şudur. Halkın ağırlığının Türkiye'de devlet mekanizmasına konması lazım. Bu parlamentodan başka yollarla da olabilir. Fakat parlamento da lazım. Ancak parlamentodan da önemli yollar var. Bunlardan bir tanesi devlet tarafından yöneltilen fakat emekçileri ilgilendiren kuruluşların emekçilerin yönetimine verilmesidir. Örneğin SSK işçiler tarafından yöneltilmelidir. Sendikalar birliği tarafından yönetilmelidir. Halk Bankası esnaf ve sanatkarların temsilcilerinin çoğunluğuyla yöneltilmeli Ziraat Bankasında, Toprak Mahsulleri Ofisinde, Tekelde ekicilerin, yetiştiricilerin yönetici olarak yeri olmalı. Emekli Sandığı da memur sendikalarının denetiminde olmalıdır. Ancak bu yolla Türkiye'ye demokrasi gelir. Yani Türkiye'de kapitalizmin yaptığı Batı ülkelerinde ve Marks'ın zamanındaki ülkelerde yaptığından çok zalimcedir. Halbuki burada devlet parasıyla alınmış kurumlar emekçilerin elinden alınıyor, hakim düzenin eline veriliyor. ne hakkı var, Ziraat Bankasını kullanarak köylüye kredi vereceğim diyerek, sanayicilere kredi olanaklarını sonuna kadar açmaya ne hakkı var, Halk Bankasını kullanarak sanayiciye ucuz kredi açmaya. Halk Bankasının fonlarının %22'si esnafa, %78'i ise sanayiciye kredi olarak gitmektedir. Ne hakkı var, SSK'nın hakiki sahipleri olan işçilerin primleriyle Sümerbank'ı finanse etmeye.

Türkiye'de kapitalizm, Marks'ın çizdiğinden daha çok sömürücüdür buna paralel olarak da bir demokratikleşme gereklidir. Ve demokratik düzen içinde bir planlama gereklidir.

-Peki sizin çizdiğiniz bu tabloda devletin müdahalesi nasıl önlenecektir?

A.B. Kafaoğlu: Devletin müdahalesi yine olacaktır. Ancak bu müdahale demokratik planlamadaki plan esaslarına göre olacaktır. Planlamada toplum içinde güçlenmiş emekçi tabakalar söz sahibi olduğu için planın kabulünde bunlar tartışılacaktır. Ve örneğin beş sene içinde bunlar değişmeyecektir. Dolayısıyla plan döneminde de nasıl müdahaleler yapılacağı bilinecektir.

Plan dekoratif bir plan olmayacaktır. Doğru dürüst uygulanabilir, plan olacaktır. Demokratikleşmiş bir devletin demokratik bir şekilde oyladığı ve demokratik bir şekilde tartıştığı bir plan olacaktır. Yani çıkış yolu budur.

Plan niye lazım? Ekonomideki çarpıklığı düzeltmek için lazım. Bu çarpık ekonomide kalkınma hızı da birşey ifade etmiyor. Çünkü Türkiye'de gelişme hızının yüksekliği dönemlerde çarpıklık daha da artmıştır. Çarpıklığın düzeltilmesi ancak planlama ile mümkündür. Plan otokrasinin değil, demokrasinin yoludur. Yani plan ekonomide açıklığın yolu olarak görülmelidir.

-Planın alt başlıkları nasıl olmalıdır?

A.B. Kafaoğlu : Planın alt başlıklarında ise öncelikler listesi tarif edilmelidir. Öncelikler listesi tartışılmalıdır. Öncelikler listesi plana mana veren listedir. Örneğin, yüksek kalkınma hızı, gelir dağılımında bölgeler arası eşitsizlik, işsizliğin azaltılması gibi. İki hedef çakıştığında özdeki hedef öne geçer. Yüksek teknolojinin kullanılması, endüstrinin düzenlenmesi de bu önceliklere göre yapılır.

1 Mayıs yaklaşırken

HİÇ BİR YÖNTEMİ DIŞLAMADAN HİÇ BİR MEKANI MUTLAKLAŞTIRMADAN

İşçi Sendika Servisi- 1 Mayıs kutlanamaz diye bir yasak yok. Yıllardır 1 Mayıs "komünistlerin bayramı" diye gösterilip her 1 Mayıs öncesinde polis teyakuz durumuna geçirilerek gerginlik yaratıldı. Bugün de aynı gerginlikler şu ya da bu biçimde devam ediyor.

Bu yıl 1 Mayıs'ın kutlanması için Türk-İş genel kurulu kararı doğrultusunda işçi örgütleri hareket edecekler. Türk-İş'e bağlı sendikalara 1 Mayıs kutlamalarıyla ilgili sorular sorduk.

Belediye-İş Sendikası Genel Başkanı Fuat ALAN

Belediye-İş sendikası İstanbul Belediyesi ile yaptığı sözleşmeye 1 Mayıs gününü ücretli izin günü olarak koydu. Belediye-İş Genel Başkanı **Fuat Alan,** "Türk-İş genel kurulunda 1 Mayıs'ın kutlanmasını karar bağlamıştır. Bu görev Türk-İş yönetim kurulu ve Başkanlar Kuruluna verilmiştir. Şekil ve şartlar bu kurulda görüşülerek bir esasa bağlanmalıdır" dedi.

Mehmet Uludağ, Kristal-İş Genel Sekreteri

80 sonrasında 1 Mayıs'ı kutlamak üzere birkaç girişim olmuş, fakat etkili ve yığınsal bir 1 Mayıs kutlaması söz konusu olamamıştır. Bunun önemli nedenlerinden birisi 1 Mayıs'ları sadece solcuların, komünistlerin bayramı olarak görme anlayışıdır. Kuşkusuz Türk-İş'in 1 Mayıs'lara yeterince sıcak bakmaması da nedenlerin arasındadır.

Bu yıl 1 Mayıs yaklaşırken ülkemizde geçen yıldan farklı bir politik ortam yaşanmaktadır. Ülkenin hemen her yanında demokrasi ve demokratikleşme talepleri kitle eylemleriyle kendini göstermektedir. Egemenler bu demokratikleşme taleplerinin önüne geçmek için toplumu terörize etmenin peşindeler.

1 Mayıs'ı terör ve korku günü gibi yansıtmaya çalışanların bu yıl da - özellikle politik gündem dikkate alındığında- bir takım girişimlerde bulunacakları gözardı edilmemelidir. Bu yıl esas hedef 1 Mayıs'ı her türden şiddet ve korkuş psikozundan kurtarıp tüm işçilerin mücadele ve dayanışma günü olarak kutlamaktır.

1 Mayıs sadece komünistlerin, sosyalistlerin, solcuların değil, ayrımsız tüm işçilerin bayramı olduğu gerçeğini gözardı etmeden hiçbir yöntemi dışlamadan, hiçbir mekanı mutlaklaştırmadan en geniş işçi kesimleriyle birlikte kutlanmalıdır.

MİTİNGLER, GERİLİM ve GERGİNLİK ORTAMINDA DEĞİL

DÜĞÜN BAYRAM GİBİ OLMALI

Fikret Yılmaz

Ülkemizde bugün gelinen noktada miting denilince insanların kafasında hemen çatışma ve olaylar canlanmaktadır.

T. Otomobil-İş sendikasının 18 Mart'ta düzenlemiş olduğu **İnsanca Yaşama, Çalışma Hakkına Saygı Mitingi** öncesinde de işte böylesi bir psikoloji katılanlar arasında hakimdir. Ama miting, sonunda kimi olumsuz olaylar olmasına karşın yine de amacına ve anlamına uygun olarak son buldu.

Bunu görebilmek için herşeyden önce mitingin hangi koşullar içinde gerçekleştiğini göz önünde tutmak gerekir.

Hangi koşullarda miting yapıldı

a) Ülkemizde çoğulcu, katılımcı bir demokrasi için toplumsal politik güçlerin karar vermede zorlandığı, demokrasi konusunda kaygısızlığın sürdüğü ve güçlerin mutabakatının henüz açıkça kendini gösteremediği

b) Yediyüz bin dolayındaki işçinin toplu sözleşme mücadelesine hazırlandığı,

c) Ülkede terörün tırmanışa geçtiği ve ülkemizin yöneldiği rotadan çıkarılmak istenip istikrarsızlığın körüklenmeye çalışıldığı,

d) İşçi ve sendikaların cesaretli, demokratik sendikal politikaların öne çıkamadığı bulanık bir ortamda gerçekleşti.

Miting, adından da anlaşıldığı gibi yanlızca özel işçi sorunlarını değil öteki toplumsal sorunları da ortaya koyan bir nitelik taşıyordu. İşçiler yükselttiği "İŞTEN ATMALARA HAYIR" "GENEL GREV" "ZAMLARA HAYIR" "DEMOKRATİK TÜRKİYE" belgileriyle bunu ortaya koyarken, aynı zamanda en geniş kamoyuna ve ilgili kurum ve kuruluşlara seslerini duyurmuşlardır. İşçiler ekmekle demokrasinin ancak birlikte mücadeleyle alınabileceği, hazırlandıkları toplu sözleşme mücadelesine başarının da birlik ile taşınabileceği mesajını vermişlerdir.

İşçilerin alanı terk etmesinden sonra gelişen olaylar işçi ve sendikaların mitingin yapılmasındaki bu amacını gölgelememeli ve kimi noktaları arka plana itmemeli.

Yığınsallığın "Püf" noktaları ! ... İp uçları....

Toplum psikolojisinin terörize edilmesinin önüne, demokratik haklar için mücadeleye, yığınsal sahiplenmeyle geçilebileceğini ve sendikaların ortak hareketinin gelişebilmesinin ülkenin politik gündemini etkilemede önemli bir rol oynayabileceğini, mitingin sonucu bir kez daha göstermiştir.

Mitinge çeşitli sendikaların üye işçilerin yığınsal katılımı, bir yandan giderek gelişen dayanışma ve ortak mücadele anlayışını yansıtırken, işçilerin şiddet ve gerginlik psikolojisinden kurtulmak istedikleri de ortaya çıkmıştır. İşçilerin mitinge çocukları ve ailelerini getirmeleri, mitingin şenlik havası içinde başlayıp sürdürülmek istenmesi, taleplerini kamuoyunun ilgi ve sempatisini çekecek yöntemlerle dile getirmelerinde bu açıkca görülüyordu.

Miting değerlendirilmesinde öne çıkarılması gereken bir nokta da, miting kararının alınmasıyla hazırlık sürecinin sendikal yönetimlerle işçilerin uyumlu ve birlikte yaşamasında var olan eksiklik ve yetersizliktir. Bu eksiklik işçi sınıfının mücadeledeki yaratıcılığının gelişmesini, renklenmesini engellemekte, sahiplenme düzeyini düşürmektedir. Yani miting, hazırlık, işçiler için ihtiyacın duyumsanıp benimsenmesine dayanmalıdır. İşçiler Galatasaray-Fenerbahçe maçına gitmeye, fabrikalar arası spor karşılaşmalarına, gezi ve eğlencelere, düğünlere hazırlandıkları gibi mitig ve yürüyüşlere hazırlabilmeliler.

Kuşkusuz bu ideal ve hemen olabilecek bir şey değil. Ama olması gereken ve kalıcı olacak olan bu anlayıştır. Demokrasinin bir yaşam biçimine dönüşmesi gereğine inanıyorsak bunun yolunun da ancak böyle bir anlayıştan geçtiğini kabul etmeliyiz. Diğer bir deyişle artık mücadele anlayışını yavaş yavaş ayaklarının üstüne dikmeliyiz. Demokrasi, bir yaşam biçimine ancak ve ancak aşağıdan yukarıya doğru katılımla dönüşebilir.

1 MAYIS GELİYOR

Mustafa Paçal

Bu söz herkes için ayrı bir anlam taşımaktadır. Kimisi için 1 Mayıs işçilerin, emekçilerin bayramı, kimileri için "Komünist" bayramı, kimileri içinse "terör" günü; Kimisi için korku, kimisi için heyecan. Bu örnekleri çeşitlendirebilir, çoğaltabiliriz.

Günümüz dünyasında 1 Mayıs yaklaşık 125 ülkede işçi bayramı olarak kutlanmaktadır.

1 Mayıs'ın emek bayramı olarak evrenselliğini kazandıran II. Enternasyonali oluşturanlar komünistlerdir. Ancak ne işçilerin ne de tüm çalışanların hepsi komünist değildir. Çünkü 1 Mayıs'ta ne bir ülkede devrim olmuştur, ne de bir komünist lider doğmuş ya da ölmüştür. Öyleyse 1 Mayısa komünist bayramı mı diyelim. Yoksa işçilerin ve emekçilerin daha özgür ve insani yaşamaları gerektiğine inananların yani komünistlerin bu kararı 1 Mayıs gününü sembolleştiren bir tutum mu? diyelim.

Şimdi de 1 Mayıs "terör" günü tanımlamasına bir bakalım. Bu tanımlama bir yanıyla doğrudur. Ta 1886 da yaşanan 1 Mayıs mitingine Amerikan sermayedarlarının saldırısına bakacak olursak ülkemizde 977 1 Mayısında öldürülen 37 yurtsevere 1989 1 Mayıs'ında öldürülen M. Akif Dalcı'ya bakacak olursak, 1 Mayıs günleri tarihe egemenlerin devlet eliyle yapılan saldırıları sonucunda terör ortamının oluştuğu yüreklere korku salan günler olarak geçmiştir. Ancak ülkemizde ve dünyada hiçbir 1 Mayıs kutlamasında işçiler ve emekçiler tarafından halkın ve devletin malına zarar verilmediği gibi göstericiler tarafından hiçbir insanın öldürülmediğini görürüz.

İşte kimilerinin korkuyla, kimilerinin de heyecanla beklediği bir 1 Mayıs daha geliyor. Türkiye'de 1 Mayıs, 27 Mayıs 1935'te çıkarılan bir kanunla "bahar bayramı" olarak resmi tatil günü ilan edilmiştir. Demokrasi güçleri ve sendikalar uzun yıllar 1 Mayıs'ın Bahar Bayramı değil işçi bayramı olduğu noktasında mücadele vermişlerdir. 1921 yılından beri de çeşitli aralıklarla ve biçimlerle kutlayagelmişlerdir.

Ne ki 12 Eylül askeri darbesinden sonra 1 Mayıs günü resmi tatil günü olmaktan çıkarılmış, 1 Mayıs'ın kutlanmasını yasaklayan hukuki engel olmamasına rağmen 1 Mayıs kutlamaları keyfi olarak engellenegelmiştir.

1 Mayıs geliyor...

Yaşlı dünyamızın demokrasi ve özgürlük rüzgarlarıyla yeniden irkildiği bir dönem yaşıyoruz. Tüm dünyada 1 Mayıslar emekçi şenlikleri, bir özgürlük günü, bir demokrasi günü olarak kutlanmaktadır. Bizim ülke insanımızın da özgürce kutlamak hakkıdır.

Bu hakkın yasal olarak elde edilmesinde demokrasi güçlerine, sendikalara, tüm emekçi ve çalışanların örgütlerine, görev düşmektedir. Çünkü 1 Mayıs sadece işçilerin değil tüm emekçilerin ve çalışanların birlik mücadele ve dayanışma günüdür.

1 Mayıs geliyor.

Türk-İş 15. genel kurulu 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanmasını karar altına aldı. Hak-İş 1 Mayıs'ın işçi bayramı olduğunu kabul ediyor.

Başta Türk-İş olmak üzere diğer sendikalar, demokratik kitle örgütleri meslek odaları, Barolar, Ziraat odaları, esnaf ve sanatkarların örgütleri, ile ortak bir 1 Mayıs kutlaması 1990 1 Mayıs'ının daha yığınsal, gelecekte yasal ve korkusuz kutlanmasının güvencesi olacaktır. Güçleri ve çalışmaları böylesi bir ortak organizasyonun gerçekleşmesine harcamak güncel bir görevdir. Bu görevi kutlamanın biçimi ve yerinin neresi olacağı koşulu ile ertelemek 1 Mayıs'ın kutlanmasının ertelenmesi olacaktır.

Diyorum ki,

1 Mayıs'ların hoşgelmesi için, 1 Mayısları korkusuz beklemek için ,1 Mayıs'ların yasal olması için ve yığınsal kutlanması, devletin ve rejimin demokratikleştirilmesiyle mümkün olacaktır. Bu 1 Mayıs'ı yeni Çeltek katliamında ölen 68 maden işçisinin anısına verelim. Bu 1 Mayıs'ı tüm yasakların kaldırılmasına, tüm özgürlüklere verelim. Bu 1 Mayıs'ı anlayışların ve korkuların ortadan kaldırılmasına ve toplumsal psikolojinin düzeltilmesine verelim.

Kırda, evde, salonda, özgür, korkusuz, baskısız 1 Mayıs'a

I MAYIS : HOŞGÖRÜ ve SAĞDUYUNUN ÇIĞLIĞI

Muhteşem Özdamar

Yine 1 Mayıs geliyor . . Her yanda bir telaş, sormayın gitsin. Devlet güçleri binbir türlü hesap içinde "bayrama" hazırlık yapıyorlar. Bu kesimde "bayram" hazırlığı bir başka türlü oluyor. Soğuk ve karanlık depolardan çıkardıkları tüfeklerin pasları siliniyor önce. Bir yandan namlunun ucunu gösterip nişan talimleri yapılırken, öbür yandan 1 Mayıs günü millete tatile gitmesi, dükkanını kapatması öğütleniyor. Sanırsın, o gün Sakarya Meydan Muharebesinin provası yapılacak.

Korku ve panik için herşey tastamam hazır. Eksik gedik yok. Teknolojinin, toplum psikolojisinin bütün olanakları seferber edilmiş, alesta bekliyor. Tiyatro sahnelerine püskürtülen dumanlar gibi göz gözü görmez oluyor. Anlayacağınız tiyatronun altın kuralı işliyor. Oyuncular, sahne, ışıkçılar her şey değişebilir ama perde asla kapanmaz, oyun devam eder.

Yine 1 Mayıs geliyor . . . Solcularda da bir telaş, sormayın gitsin. Mübarekler bayram temizliğini mıntıka temizliği ile karıştırıyorlar. Ormana saklanmış Japon askeri solcularımız bayrama değil, savaşa hazırlanıyorlar sanki. Yılda 364 gün uyur iken, bir gün uyanıp kılıçlarını kuşanıyorlar.

Kılıçlar ne ola ki, bu devirde kılıç-kalkan ile savaşmak mümkün müdür diye bir Allahın kulu sormaz. Hoş, sorsa ne olur, cevap kodlanmıştır: "Satılmış, hain, reformist vs. vs."

Devrimci dediğin 1 Mayısı "şanına" layık kutlamalı, kitlelere öncülük etmeli, onları devrimin politik ordusunu hazırlama yönünde eğitmeli. Böyle yapmayan, en ulu revizyonisttir, proletaryanın yüce çıkarlarına ihanet içindedir.

Bu meyanda, proletarya dedik de, işçiler ne düşünüyor bilen var mı? Sendikalar ne yapacaklar? 1 Mayıs onları ilgilendiriyordur herhal.

* * *

Insanlar her gün yaşıyorlar. Her bir gün insanlar için sıkıntılı veya neşeli, kederli veya sevinçli ya da tümü bir arada geçiyor. Mücadele yaşamın her alanında, günbegün sürüyor. 1 Mayıs böylesi günlerden bir gün. Ama sıradan, her zamanki günlerden değil. 1896'da 8 saatlik iş günü için Amerikan işçileri kendilerini kurban ettiler. Akan kanlar bugünün işçi sınıfının kazanımı oldu. 1 Mayıs, kazanılmış bir hakkı simgeliyor.

Kazanılmış hak yalnızca yasalarda kazanılmış hak anlamına gelmiyor. Hukuk dilindeki müktesep hakkın vicdanlarda da kazanılmış olması gerekiyor. Toplum vicdanı kazanılmış hakkın korunmasında güvence oluşturuyor.

1 Mayıs meşruluğu simgeliyor. Toplumun derinliklerine nüfuz ederek değersizleşmesi durumunda tabular nihayet buluyor. Tabular böyle yıkılıyor. Toplumun derinliği ise meşruiyet ve katılımda somutlanıyor. Ne tek başına haklı olmak, ne de yalnızca katılımın yüksekliği yetmiyor. Her iki unsur bir arada olmak zorunda.

1 Mayıs katılımı simgeliyor. Herkes günün mana ve ehemmiyetinde kendinden bir parça, kendisi için bir şeyler bulabilmelidir. İnsan yaşamındaki doğallık 1 Mayıs'a akıtılabilmeli. 1 Mayıs'ın içeriği günlük yaşamla uyumlaştırılabilmelidir.

* * *

Yine 1 Mayıs geliyor . . . Mutlaka kutlamalı, alanlara çıkmalıyız. Şöyle durup düşünelim hele: Alanlara çıkacak kim, biz kimiz, kimi temsil ediyoruz? Neden ille de alanlara, neden ille de Taksim'e? Akan kanların intikamını almak için mi?

Hayatı yaratan emek, hayatı söndürmenin aracı olamaz. Emek şiddeti dışlar. İntikam ona yabancıdır. Emek, doğası gereği yapıcıdır, üreticidir, dönüştürücüdür. Emek, doğası gereği, barışçıldır, insancıldır, sevecendir.

Emeğin bayramı olan1 Mayıs, diyalog ve hoşgörüyü simgeliyor. 1 Mayıs'ta sevgiyi, dostluğu, dayanışmayı çağıracağız. Toplumun yüreğine, aklına, sağduyusuna seslenceceğiz. Bir tabuyu yıkarken yeni tabular yaratmayacağız. Tabulara esir olmayacağız. 1 Mayıs'a emeğin değerlerini damgalayacağız.

Yine 1 Mayıs geliyor . . Bu yıl 1 Mayıs, bahar eylemlerinin ruhunu taşıyor. Kamuoyu denilen güçlü, etkili bir aracı kullanacağız. Mücadelede yeni bir boyut olan kamuoyunu arkamıza almaya çalışacağız. Tıpkı bahar eylemlerinde olduğu gibi. Bu yıl 1 Mayısta insanların, emekçilerin arasında olacağız.

Bu yıl 1 Mayıs'ı yaşamın zenginliği içinde kutlayalım. Bayram yerlerinin rengarenk, cıvıl cıvıl coşkusunu egemen kılalım. Her fabrika, her işyeri gelincik tarlaları gibi süslensin. Şarkılarımız, türkülerimiz insana ve emeğe olan sevgimizi haykırsın. Tıpkı 8 Mart gibi, hayatın her alanında, ülkenin, kentlerin her bir köşesinde öbek öbek 1 Mayıs çiçekleri açsın.

* * *

Devrimci dost! Gel, içindeki delikanlı cevheri, güzellikler için, yaşam için işle ! Öfken yaşama olan bağlılığına üstün gelmesin! Yaşamayı ve sevmeyi öğrenmeden ölmeyi öğrenme !

Devletin içindeki tarifini yapamadığım karanlık güç ! Sen çağrı bile yapmaya değmezsin. Ninemin bütün beddualarıı üstüne olsun!

1 Mayıs günü aklın, vicdanın, onurun, hoşgörünün, aydınlığın çığlıkları boy versin !. . .

İZMİT EĞİT-DER'de SENDİKAL HAKLAR PANELİ

24 Mart'ta Eğit-Der İzmit şubesinin düzenlediği "SENDİKAL HAKLAR PANELİ" yapıldı. Panele 400'ü aşkın öğretmen katıldı. Panelde dinleyiciler arasında siyasi partilerden yöneticiler, belediye başkanları, çeşitli gazete temsilcileri ile SHP Milletvekilleri Onur KUMBARACIBAŞI ve Ömer TÜRKÇAKAL da vardı. Panele konuşmacı olarak Prof. Dr. Cahit TALAS, Uluslararası Kamu Çalışanları Sendikası Türkiye Temsilcisi Yücel ÖZKÖK, Eğit-Der Genel Başkanı Feyzullah ERTUĞRUL katıldılar.

Konuşmacılar uluslararası sözleşmelere göre öğretmenlerin sendikalaşmasının önünde herhangi bir yasak ve engelin olmadığını belirtip, hukuksal süreci başlatmak üzere vakit geçirmeden başvuruda bulunmanın önemini vurguladılar. EĞİT-DER Genel Başkanı Feyzullah ERTUĞRUL bir soru üzerine "Derneğe göre sendikaya daha çok ilgi gösterildiğini, geç-erken ikilemine düşmeden tüm çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini" çalışan öğretmenlerden oluşan sendika girişim komisyonlarıyla, sendika girişimi için ekonomik dayanışma fonunun bir an önce gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtti.

Hamsinin memelisi

BALİNAYA NE OLDU?

Bir Meksika yarımadası olan **Baju California** kıyılarına her yıl çiftleşmek için sürülerle boz balinalar inerdi. Balinalar bu yıl gelmediler nedense. Tıpkı memesiz kardeşleri hamsilerin ortalıkta görünmediği gibi. Ne oldu acaba?

Meksikalı çevreciler işte bu "acaba"nın peşindeler. Onların savı şu: **Mart 1989'daki Exxon Valdez** tankerinin neden olduğu kaza ile balinaların gelmeyişi arasında doğrudan bir ilgi var. Bu savlarını bir dizi araştırma ile kanıtlamaya çalışıyorlar

Bugüne dek sözü edilen kıyılarda 12 adet balina belirlenebilmiş. Oysa bu aylarda binlerce balina gelirmiş bu kıyılara. Otuz ton ağırlığındaki ve otuz metre uzunluğundaki bu derya toromanları yazı **Kuzey Kutbu** sularında geçirir ve Ocak'ta çiftleşmek için güneye inerlermiş. Yarısı Japonya kıyılarına, yarısı **Baja California** kıyılarına. Geçen yıl Meksika kıyılarına inenlerin sayısı sekiz-onbin arasında kestiriliyor.

Meksika çevre örgütü **"1000'ler Grubu"**nun başkanı **Homero Aridjis**'e göre, Mart 1989'da **Exxon Valdez**'in yol açtığı petrol kazası balinaların kaçışının olası nedeni. Bu kaza sonucu geniş bir deniz alanı, bu arada **Unimak** deniz yolu da kirleniyor. **Unumak** balinaların da göç yolu.

kazadan iki hafta sonra **Alaska Körfezi** yakınındaki **Perns William Körfezi**'nde ölü bir balina bulunuyor. bunu açık denizde görülen kitlesel boz balina ölüleri izliyor. **Aridjis**'e göre bunlar **petrol kazası** ile birebir bağlantılı.

Baja California'nın kuzeybatısında, **Guerrero Negro Körfezi**'nde bir Meksika-Japon şirketinin ana tesisleri var. bu şerketin gemileriyle bu körfezdeki tanklara boşaltmak üzere yılda 15 milyon litre dizel taşınıyor.

Meksikalı çevrecilere göre körfezde zaten her geçen yıl artan bir petrol kirlenmesi oluyordu. 1984'te dolum işlemleri sırasında "kayıp" dizel miktarı üç milyon litre olarak belirtiliyor. 1985'te **Guerrero Negro Körfezi**'nde üçbuçuk hektar yüzölçümünde bir petrol lekesi izlenebiliyordu.

Balinalar için üzülenler salt çevreciler değil, başkaları da var. Her yıl bu otuzar metrelik derya kuzularını izlemeye gelen turist gruplarının bir daha bu körfeze gelmemesi olasılığı "beş yıldızlı" otel imparatorlarını da kara kara düşündürüyor.

Sahi şu bizim **memesiz balinalarımız**, lazcası hamsilerimiz niye sularımızda görülmez oldu? Karadeniz'e atılan zehirli bidonlarla, Marmara'yı dolduran rafineri döküntüsü petrollerle, ya da Bagfaş benzeri zehir saçan fabrikaların artıkalrıyla bir ilişkisi olmasın!

Bütün **Boğaz** kıyılarını **"beş yıldızlı gökdelen otel"**lerle doldurmaya çalışan imparatorlarımız timsah gözyaşları dökmeden, "hamsi bize neden küstü" sorusunu yanıtlayabilecek miyiz acaba?

ÇEVREDEN HİSSE.....

NEREDE KÖMÜR ORAYA SANTRAL

Şimdi de Amasra'ya termik santral kurulacakmış. La havle... Neden Amasra? Efendim yörede kömür ocakları varmış! E... Bezirganın şaşkını yükünü yıktığı yere han dikermiş. Sayın Enerji Bakanı F. Kurt'un da her kömür gördüğü yere bir santral dikmesinin bir hikmeti olsa gerek.

ÇEVRE SİYASİ POLİSİ

Başbakanlık Çevre Müsteşarı, eski bankacı ve geleceğin emniyet genel müdürü Halit Kara, "İnsanları birer çevre polisi haline dönüştürmek istiyoruz" demiş.
Biraz masraflı olmaz mı bay Kara? Herkese cop,. silah, falaka, askı dağıtmak pek ekonomik görünmüyor. "Çevre polisi" yerine "çevre gönüllüsü" demek işimize gelmiyor. Ne de olsa polis devletiyiz.

TUZLA KUŞ CEHENNEMİ

Tuzla (İzmir) kuş cennetinde 18 Mart Pazar gecesi çıkan yangın on hektarlık alanın kavrulmasından sonra söndürülebildi. Cenneti cehenneme çevirmekte üstümüze yok!

TÜRK KİRİNE ALMAN KAŞIĞI

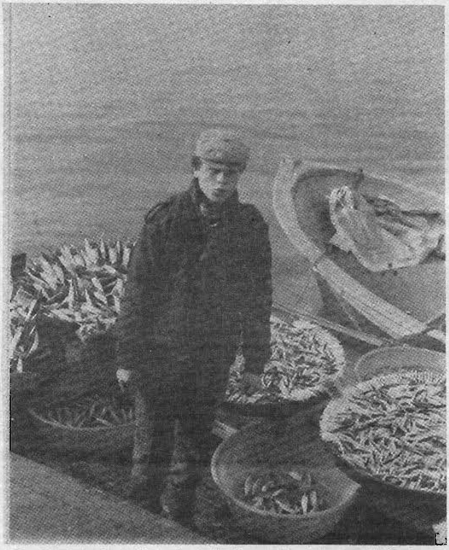
Sağlık Bakanı Halil Şıvgın "hava kirliliğine karşı alınacak önlemler konusunda Almanların tecrübesinden yararlanacağız" demiş.
Kelin merhemi olsa önce Ruhr bölgesini temizlerdi...

200 METRELİK MEDENİYET

İstanbul yeditepe üzerine kurulmuş(muş). 1950'den beri tepelerin üstüne ettikleri yetmiş olmalı ki, şimdi de tüy dikmeye başladılar.
Etap Marmara, Sheraton, Odakule, Etap İstanbul ilk dikilen tüylerdi. Dalan döneminde Dalan'ın ortağı Süzer Dolmabahçe'ye Taşkışla'nın önüne 134 metrelik tüy dikmeye kalkıştı. Hala uğraşıyor.
Şimdi de Beşiktaş ve Ortaköy'de hem de kıyıya gökdelen dikme çabaları var.
Ama göğü delme rekorunu, eğer kıvırabilirse Magic Box'un patronu Cem Uzan kıracak. Hem de Zincirlikuyu'da, Sabancı'nın gökdelenine inat 72 katlı bir gökdelenle.
Yahu bu gökdelenlerin trafik yükünü ve kirini çevre kaldırır mı diye soran bir yetkili yok mu?
Bay Süzer 134 metrelik gökdeleni için "medeniyet simgesi" diyordu. Cum Uzan'ınki neyin simgesi oluyor bu durumda?
Al buyurun ama, zorla ayakta tutulan "iktidar"sızlığımızı simgeliyor bu gökdelenler biraz da...

28 MART ZAFERİNİN ANLAM VE ÖNEMİ

SHP'nin kazandığı yerel seçim "zaferi"nin üzerinden bir yıl geçti. Hava kirli, su akmıyor, ulaşım berbat, gecekondulaşma sürüyor, imar yolsuzlukları rüşvet allahın emri...
Yerel yönetimerin başına ANAP'lı yerine SHP'li gelince, "tek boyutlu belediyecilik" anlayışı değişmiyor ki! Örnek: Sayın Nurettin Sözen, İstanbul'un ulaşım sorununun çözümünde deniz otobüslerinin rolünü arttırmayı düşünüyor. Hatta halkçı belediye olarak bedava bile yapabilir. Ne var ki, sorunu salt ulaşım sorunu olarak ele alır, çözüm önerilerinin çevre etki değerlendirmesini (ÇED) yapmazsan, buna "tek boyutlu" düşünmek ve davranmak denir. Zararı da yararından çoktur.
Sahi Sayın Başkan, hiç size deniz otobüslerinin çıkardığı gürültüden ve "gürültü kirlenmesi" diye bir olgudan söz eden olmadı mı?

Akdeniz'de Karadeniz'de ,Ege'de termik santrallerimiz boy verip gelişirken, hamsi balığı ağaca çıkıyor. Balinalar, uskumrular, palamutlar, lüferler bizim denizlerimize uğramıyorlar. Artık deniz kenarlarında balıkçı tekneleri ithal balık satıyorlar.

ATA SPORUMUZ GOLF

Manavgat Sorgun'da ağaçlık alanı budayarak yapılacak golf sahasından başka, Turizm Bakanlığı'nın "golf turizmini geliştirme projesi" çerçevesinde kıyı şeridimizde sekiz golf sahası daha yapmaya hazırlandığı öğrenildi.

Eğer bu proje iç turizme de hizmet edecekse, güreş ve ciritten başka atasporlarımıza bir de golf eklenecek demektir.

TEORİLEME

Talat Ulusoy

Toplumsal varoluş ; doğa, insan ve üretim üçlüsüyle tanımlanır Marksizm'de. İnsan olmazsa üretim olmaz, üretim olmazsa insan soyunu sürdüremez. Doğa doğallıktan çıkarsa ne olur? Her yer çöl olur. Dilimizde "**Çöl**" sözcüğü ne kadar da "**öl**" emir kipini çağrıştırıyor! **Orta Asya** ekolojik felaketini yaşamışlıktan mı geliyor acaba bu?

Doğa, insan ve üretim üçlüsünden biri diğerine yeğlenemez. Yeğlenirse "**toplumsal varoluş**"un dengesi bozulur. Nitekim günümüzde üretimin öne çıkarılması ile yaşanan dengesizlik gibi. Bu öne çıkışta Dünya'yı bir yarış pisti gibi gören "**sistemler arası yarışma**" anlayışının payı var. Yarışmacı anlayış üretimi yüceltip insan ve doğayı horladı. Yıllık enerji, demir-çelik, otomobil üretim ve tüketimleri uygarlığın birincil ölçütleri durumuna geldi. **Yeniden Yumuşama**"ya beş kala **Neokonservatif Amerikan Koleji**'nden mezun olan liberallerimiz de **Aliağa** termik santralini aynı anlayışla savunurlar. İlginç bir gerilik!

Doğanın hor kullanılmasında bir diğer etken "**doğaya ne yüklesen kaldırır**" sanısıdır. Tek tanrılı dinlerde "**eşref-i mahluk**"

(yaratıkların en şereflisi olarak tanımlanan insan) sanayi devrimi ile "**doğanın efendisi**" payesine yükseldi. Efendinin gözünde köle her yükü kaldıran değil midir?

Her sorun maddi zemininde anlaşılabiliyor. Anlaşılabilmek için de ilgilisini bekliyor. Marks (1818-1883) birinci sanayi devrimi kapitalizmini ve çoğunluğu okur yazar olmayan işçi sınıfını incelerken, yandaşı Darwin (1809-1882) ünlü Evrim Kuramı (1859) ile çamurdan yapılmadığımızı kanıtlamaya çalışıyordu. Marks ve Engels materyalist felsefe ve diyalektik yöntemi ayakları üstüne dikme çabalarında Darwin'den yararlanandılar. Ama bir başka çağdaşları Haeckel ilk kez **ekoloji** kavramını ortaya attığında (1866) bu o denli ilgilerini çekmedi. Dolayısıyla Marks ve Engels'te bir "**ekoloji konsepti**"ne rastalamıyoruz. Çağdaşımız Lenin'de bile suların ve ormanların korunmasına atıftan başka bir değinmeye rastlayamayız. Anlaşılır bir şey. Bilginlerden, düşünürlerden her konuya el atmalarını ve her konuda reçete vermelerini beklemek niye?

Marks da, Lenin de "doğanın tahribini kapitalizmin yağmasına" bağlar. Canları öyle istediğinden değil, yakaladıkları nesnelliklerden kalkarak bu sonuca varırlar. "**Doğanın tahribi**" ifadesinin yerine "**günümüz ekolojik sorunları**" ifadesini koyarak doğru bir formülasyon elde edebileceğimizi sanmıyorum.

Sovyetler, Çin, Arnavutluk, Küba . . . Herbirinde devrim üretim ilişkilerinde ve üstyapıda oldu, olduğu kadarıyla. Ama teknoloji ve teknik kapitalizmden, hatta kapitalizm öncesinden mirastı. Bugün tüm dünya ülkeleri aynı tekniği kullanıyor: Ağırlıklı olarak birinci ve ikinci sanayi devrimlerinin tekniği ve teknolojisi. Bunlar kaynak kullanımında doğa sömürüsüne dayanan ve çevreye saldıkları zararlı atıklarla ekolojik dengeyi bozan karakterdedir.

Bugün gelişmiş ülkeler üretimlerini Üçüncü Sanayi Devrimi'nin bilgisayarlı ve robotlu teknolojisiyle yeniden yapılandırmaya giriştiler. Bu teknoloji ile enerji tüketimi ve mal üretimi devasa boyutlara erişiyor. Teknoloji yeni fakat anlayış aynı kaldıkça doğa sömürüsü ve zararlı artık ölçüsü de devasa büyüyor, kötüye gidiş hızlanıyor. Bu kadere mahkum muyuz?

Yeni teknoloji ve teknikler insanlığın önüne bugüne dek sahip olmadığı geniş olanaklar sunuyor. Bunlar salt üretimi arttırıcı olanakları değil aynı zamanda ekolojik dengeyi gözeten çevre dostu olanakları da içeriyor. Toplumsal ve bireysel varoluş bu olanakları yaşama geçirmekle sıkı sıkıya bağlı.

Ama öncelikle herkesin at gözlüklerini çıkarması gerekiyor.

Terör, Şiddet, İşgal derken

FATURAYI GENÇLİK ÖDEMEMELİ

Yıldırım Sayıta

"Yıllar nasıl da boşa geçti, günler nasıl da boşa tüketiliyor. Ve sorunlar biraz daha ağırlaşıyor. Çözüm getirmekle yükümlü olanlar, akıp giden zamanın ardından bir seyirci gibi bakıyor. Ve sorunlar biraz daha çetinleşiyor, çözümler daha da zorlaşıyor." (İsmail Cem)

-Yıldız Üniversitesinde bir grup öğrenci "İşçi Sınıfı Partisi" konulu bir forum yaparlarken bir sivil polisi dövdüler ve silahını aldılar. Bunun üzerine Üniversiteye giren polis, 100'ü aşkın öğrenciyi gözaltına aldı.

-İ.Ü.de forum yapan öğrenciler, Beyazıt Meydanı'nda polisin müdahalesine taş ve molotof kokteyleriyle yanıt verdiler.

-İ.Ü.de 21 Mart günü öğrencilerin Nevroz'u kutlama eylemi sürerken, Rektörlüğün isteği üzerine, polis üniversiteye girdi. 22-23 Mart günleri, üniversitenin her noktasında polis denetimi vardı. 10 kadar öğrenci gözaltına alındı. Yönetim Kurulu oybirliğiyle üniversitede polisin bulunması kararını aldı. Gerekçe, "öğretimin gerçekleştirilmesinin ciddi bir tehlikeye girmesi."

Gün geçmiyor ki, üniversitelerde eylemlilik olmasın, bir grup öğrenci polisle çatışmaya girmesin, bazı öğrencilerce bazı derslerin yapılması zorla, boykot gerekçesiyle engellenmesin. Bu tablo genişletilebilir. İlk bakışta sanılabilir ki üniversitenin ve gençliğin tüm sorunları bunlardır- elbetteki bunlar da sorunlarıdır ve, bunlar nedeniyledir ki üniversiteye polis müdehale etmektedir, huzuru sağlamaktadır. Oysa derine inildikçe görülecektir ki bunlar aslında, çok karmaşık ve ağır olan üniversite gençik sorununun bir sonucu ve küçük bir parçasıdır. Ve, gerçekliğin algılanmasında olumsuz bir rol oynamaktadır.

Üniversite akıla müdahalenin yapıldığı ve bu müdahale ile aklın özgürleşmesinin sağlanmaya çalışıldığı bir kurumdur. Denilebilir ki, üniversite, özgür aklın üretildiği (üretilmesi gerektiği) ve özgür aklın ürettiği (üretmesi gerektiği) bir kurumdur, (olmalıdır). Üniversite yaşamının bütün yönleri; eğitimin içeriği ve gerçekleştiriliş tarzı, üniversite yaşamını düzenleyen kurallar bütünü, yönetim biçimi, akademik-kültürel-sosyal-sportif etkinlikler, öğretim üyeleri, öğrenciler ve yöneticiler arasındaki ilişkiler, üniversitenin toplumla ve devletle olan ilişkileri bu temelde, aklın özgürleşmesi amacına uygun olarak düzenlenmelidir. Bugünkü reel durum için gelin 800 öğretim üyesine kulak verelim:

"1980 lerde Yüksek Öğretimde derin yaralar açan ve geniş huzursuzluğa neden olan YÖK düzeni artık iyice aşınmış ve itibarını tümüyle yitirmiş bulunuyor. YÖK Kurumlarının bugünkü işleyişini düzenleyen anayasal ve yasal çerçeve yürürlüğe gireli 10 yıla yakın birzaman geçti. Bu çerçevede getirilen merkezi ve hiyerarşik düzenlemeler, demokratik anlayışa tümüyle aykırı bir sistem doğurdu. Gerek öğretim üyelerini, gerekse öğrencileri inisiyatifsiz kılan, yönetimden uzaklaştıran ve yabancılaştıran bu sistem, özgür düşünce, tartışma ve araştırma ortamının gelişimini engelledi ve eğitimin kalitesinde belirgin bir düşmeye neden oldu. " Yıllarını üniversite eğitimine vermiş 800 bilim adamının yargıları bunlar. Dünyanın hızlıbir değişim içinde olduğu, iletişim devrimiyle küçüldüğü, bilgi bombardımanının yaşandığı bir dönemde, üniversite eğitimi, bu gerçekliğin çok gerisinde kalmış durumdadır. Zehra İpşiroğlu'na göre (İ.Ü.Ed.Fak. öğ. üyesi) "bütün bilim dallarında değişmeyen gerçek, yüksek öğretimin yaşamdan kopuk, soyut bir bilgi aktarmacılığının ötesine geçememesi, araştırma ve tartışmanın- Hocanın mutlak otoritesine ve nakilciliğe dayanan skolastik eğitim sistemimizde doğal olarak hiçbir yeri yoktur. Bu konuda Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'da, İpşiroğlu'na katılıyor. 24 Mart günlü Güneş gazetesinde bakan özetle şunları söylüyor: "Bir eğitim enkazı devraldım. Bu ezberciliğe, hazırcılığa dayalı eğitim sistemi değiştirilmeksizin, gençliği yetiştiremeyiz." Üniversitelerde eğitimin yanısıra, akademik etkinlikler, bilimsel çalışma ve yayınlar, öğretim üyeleri ile öğrenciler arasındaki diyalog vb. de içler acısı durumda.

Böylesi bir üniversite kurumunun gençliği de bütün bu sorunlardan payını alacaktır elbette. "Adı olan ama kendisi olmayan üniversitelerimiz, düşünmenin yerini ezberciliğin, okumanın yerini bilgi yığmanın aldığı, çarpık bir eğitim sisteminin uzantısı. İlkokul çağından başlayarak yıllarca yaşamdan kopuk, gereksiz bilgilerle beyni doldurulan öğrenci, üniversitede değişik bir tutumla karşılaşmıyor. Not tutma, vize, ezberleme, sınav çarkı içinde bir koşuşturmadır gidiyor. Kuşkusuz YÖK'ün bunda etkisi büyük. Ne var ki, tüm sorunu YÖK'e bağlamak yüzeysel bir görüş. Çünkü bu sistem önceden beri bozuktu. YÖK onu dondurarak büsbütün işlemez kıldı. Ezbercilik sistemi içinde bağımsız düşünmenin ne olduğunu bilemiyen gençlik sorunu YÖK öncesinde de vardı. Özgürce düşünemeyen, sorunlara eleştirel açıdan bakamayan bağımlı gençlik sorunu temelde çarpık bir eğitim sisteminden kaynaklanıyor.

Üniversite gençliği ateşten çember içinde

-Öğrencilerin, Üniversite yönetiminde ve yaşamında söz hakkı yok, kendisi ile ilgili kararlar kendisi olmaksızın, kendisi adına alınıyor.

-Bağımsız, eleştirel düşünme yetisi ve tartışma kültürü geri. Çünkü hiç bir alanda katılım sorunu çözülmemiş. Sosyal, kültürel, politik, sportif aktivite olanakları yok.

-Gençliğin üretmesini, düşünmesini sağlayacak türden söyleşiler, paneller, yayınlar ve benzeri etkinlikler yok. Gençlerin yapmaya çalıştıkları ise engelleniyor.

-Gençlerin bir araya gelebilecekleri, gençlik değerlerini üretecekleri, sosyal bir kimlik geliştirecekleri, iletişim kuracakları gençlik mekanları yok. Üniversitenin kendi bünyesinde dahi gençlerin iletişim kurmasını sağlayacak alanlar yok denecek kadar az.

-Üniversite yönetimi ve öğretim üyeleri ile tam bir kopukluk sözkonusu.

Diyalogsuzluğun getirdiği karşılıklı hasımlaşma

-Sosyal, politik, kültürel v.b örgütlenmelerin ve birlikteliklerin önünde çeşitli yasal ve fiili engeller var.

-Cinsellik, barınma, beslenme v.b ile ilgili sorunlar dağlar gibi yığılmış durumda.

-Ülkenin bugününde ve yarınında söz sahibi olamamak ve gelecek güvensizliği, gençlik içinde ciddi bir anlamsızlık ve yabancılaşma sorunu yaratmış durumda.

-Söz hakkının, katılımın, karar hakkının ve sosyal aktivitenin engellenmesi, gençleri, kendine ve dışa dönük, bireysel ve toplu şiddet eylemlerine yöneltiyor (İntihar, maçlardaki taşkınlıklar, sokak çeteleri, fakültelerdeki kimi eylemler).

Özetle gençliğini yaşamadan yaşlanan, gençliğini yaşamak problemi olan, söz hakkı, katılım ve karar sorunlarının mutlaka çözülmesi gereken bir gençlikle karşı karşıyayız.

GENÇLİK ÇEMBER İÇİNDE

Gençlik Servisi- Üniversitelerde son günlerde yaşananları nasıl değerlendirmeliyiz? İsmail Cem şöyle diyor: "Bunlar zamanında aranmamış çözümlerin, geçmişteki tembelliklerin, düşünce fukaralığının, ufuk darlığının, kolaycı politikanın, eksikleri görmezden gelmenin faturaları"...

Türkiye iç mantığını, iç düzenini, iç barışını kuramamış bir toplum ve- üniversite kurmak şöyle dursun- böylesi bir meselesi olduğunun bile farkında değil. Miting kültüründen ileri gidememiş bir siyaset alışkanlığı. Başka bir deyişle "Bir yanda alabildiğine çetin sorunlar, diğer yanda bu sorunlara çözüm düşünmek, çözüm önermek ve uygulamakla yükümlü çevrelerde alabildiğine bir zaaf ve tabii boşluklar, üzüntüler ve acılar, tehlikeler, bunların faturasını kim ödeyecek?"

Faturayı, toplumdaki ve üniversitedeki çağdaş titreşimler, uygar özlemler ve demokrasi ödememeli, gençlik ödememeli. Gençlik bir çember içinde, düşünmesi, tartışması, okuması, yazması, neredeyse nefes alıp vermesi engellenmişken, bu engellerin demokrasisizliğin yarattığı sorunlardan sorumlu olmamalı. Gençliğin böylesi bir cendere altında olduğu bir ortamda, gençliğin küçük ama hareketli bir parçasının gerçekleştirdiği bahane edilerek, polisiye yöntemlerle sorunlar çözümsüz kılınmamalı.

Üniversiteye polisin müdahalesine gerekçe olan eylemlere gelince sözde en geniş kesimleri ilgilendiren sorunlarda bile, en geniş kesimlerin derdine tarınsal bir iradeyle tercüman ve deva olmak amacıyla gerçekleştirilen bu eylemler katılanların gerçekliğiyle sınırlı kaldığından, katılanlar hep dertlerini birbirlerine anlatmakta ve devasız kalmaktadırlar. Fizik olarak, mekan olarak öğrencilerin ve üniversitenin içinde olsa da, aslında bu anlayış üniversiteden uzak ve dışındadır. Giderek gençlik ve üniversiteden, uzaklaşılmıştır. Ve yapılanlarla gençlerin önemli bir bölümünün bilincinde, polisin üniversiteye müdahalesini haklı kılacak argümanlar oluşturuluyor. Şiddet eylemleri öğrencilerin üniversite yaşamına katılmasına ve sorunlarını tartışmasına hiçbir katkıda bulunmamıştır.

Düşünsel düzeyde bir tartışma yapılamadığı, yapıcı bir diyalog kurulamadığı için, yıkıcılık, şiddet ve zorbalık haklı görülebiliyor.

Şiddet hiç bir şeyi çözmez

Tüm sorunların kaynağı yerli yerinde dururken, polisiye yöntemlerle sorunların ertelenebileceğini, yok edilebileceğini sanmak büyük bir yanılgıdır. Polisiye yöntemlerle, hele üniversitenin huzura ve sağlığa kavuşması hayaldir. Kaldı ki şiddetin her türlüsü karşı şiddeti doğuracak ve şiddet ortamı sağduyunun ve aklın yokolmasına neden olacaktır.

Tehlike kapıya gelmiş dayanmışken meleklerin cinsiyeti tartışılıyor, abesle iştigal ediliyor, bir grup öğrenci göz altına alınıp, üniversite büyük gözaltına alınarak sorunlar engellenecek sanılıyor. Oysa "bugün üniversitelerimizin gelişebilmesi ve güçlenebilmesi için YÖK düzenin aşılması gerektiği" büyük bir çoğunluğun ortak kanısıdır. Bu aşamada Türkiye'nin yüksek öğretim düzeni yeniden biçimlendirilirken, yanlış tanılardan hareketle yanlış çözümlere yönelinmemesi ve YÖK ile kaybedilenlere yeni kayıplar eklenmemesi büyük önem taşıyor. On yıla yakın bir olumsuz deneyimden çıkarılması gereken ilk ders, üniversite kadrolarını dışlayarak hazırlanacak ve empoze edilecek modellerin mutlaka yetersiz kalacağı ve yeni huzursuzlukların kaynağını oluşturacağıdır. YÜKSEK ÖĞRETİMDE GERÇEKÇİ VE KALICI ÇÖZÜMLER ARANIYORSA, BU ARAYIŞIN İLK ADIMI ÜNİVERSİTE KADROLARIYLA KURULACAK YAPICI VE GENİŞ KATILIMLI BİR DİYALOG OLMALIDIR. YÖK'te yapılacak değişikliklerin ana hedefi; bilimsel ve yönetsel özerkliğe sahip ve saygılı özgür düşünce ortamının yerleştiği en geniş katılıma olanak veren, seçimlerle göreve gelmiş organ ve yöneticiler eliyle yönetilen, araştırmayı ciddiye alan ve özendiren, akademik standartları titizlikle koruyan, eğitimin kalitesini önemseyen bir üniversite olmalıdır.

Üniversite ve gençlikle ilgili bütün yasak ve tabular aşılarak geniş tartışma platformları yaratılmalı, üniversitenin kendi öğeleri arasında ve üniversite ile siyasal güçler arasında bir diyalog sağlanmalıdır. Bu süreçte gençliğin katılım hakkı sağlanarak, güvenceye alınmalıdır.

Vakit çok mu geç? İnsanın "evet, geç" diyesi geliyor. Hangi birikimle, hangi hazırlıklarla ve kiminle neyi nasıl düzelteceğiz? Düşünce birikimini, düşünce üretimini engellemiş kurallar ve alışkanlıklar... Çarpılmış değer yargıları, yanlış şartlanmalar, sağlıksız amaçlar... Dünyadan, çağdan, akılcılıktan kopuk, Kendine özgü bir "toplum-üniversite özerkliğiyle" işte ancak bu kadar olabiliyor.

Bir toplumun yaşantısında vakit asla çok geç değildir. Ama vakti değerlendirmeksizin geçirilen her gün, sorunları ağırlaştırır ve acıları derinleştirir, çözümleri zorlaştırır. Türkiye ve üniversite tüm kurumlarıyla, tüm alışkanlıklarıyla kendini yenilemeksizin sıkıntılarını aşamaz. Bunun önünü açmak için, hemen şimdi, DÜŞÜNCENİN VE KATILIMIN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİN KALDIRILMASI ve sorunların yüksek sesle tartışılmaya başlanması gereklidir. Çatışma değil diyalog, şiddet değil siyasetle sorunların üzerine gidilmelidir. Yoğunlaşan sorunları çözebilmenin temel yöntemi de budur.

SELF-DETERMİNASYON SORUNU VE SOSYALİZM

Celal A. Kanat

Son zamanlarda komünist hareket kendi özgün, otantik anlayışına "gerilemek" üzere, kendi reel sonuçlarıyla hesaplaşmaya başlıyor. Bu reel sonuçlarıyla o, bana göre artık "kendisi" olmaktan çıkmış gibidir. Bunlar yaşamın pekçok alanını kapsıyor. Burada ise, ben yalnızca tek bir yönü irdelemek amacındayım: Self-determinasyon (yani, kendi yazgısını özgürce belirleme hakkı) ve bununla sosyalizmin içkin ilintisi sorunu.

Yakın bir geçmişe dek, en inandırıcı örneğiyle Sovyetler'de gözlenen "çözüm" tarzı karşısında ideolojinin bitmez tükenmez labirentlerinde, kuramsal sorgulamanın kılı kırk yaran titizliğiyle dolaşmayı gereksiz bulduğumuzu teslim etmek gerekiyor. Böylelikle, kafalarımızda, reel sosyalizmin güçlenmesi ile sorunun "çözüm" tarzı arasında, birincisine bağımlı ve onunla doğrusal ilişkide bulunan bir bağlantı kolaylıkla üretilebiliyordu. Şimdi ise, bilincimizdeki bu ilişki artık çok farklı parametrelerin de devreye girdiği, çokbilinmeyenli bir denkleme dönüşmüş durumda bulunuyor.

Artık, şu saptamaları önsel olarak ileri sürmek ve tartışmak bir engizisyon davasının konusu olmaktan çıkabilmiştir: Self,determinasyon sorunu komünist partilerin erki ele geçirmesiyle otomatikman çözülmüş olmaz; hatta, kaçınılmazlıkla çözüm yoluna girmiş bile sayılamaz. Ulusal/etnik varlıkların, sanıldığından çok daha uzun bir ömüre sahip oldukları kabul edilmelidir. Ulusal/etnik sorunların pekçok görülmü sistemlerötesi öğelerle karakterize edilmektedir. Ulusal/etnik sorunların adil ve kalıcı bir çözümü için, sosyalizm -kuşkusuz, "kitabın ruhuna uygun" bir sosyalizm- gerekli, ancak yeterli olmayan bir koşuldur. Öte yandan, sorunun çözümü yönünde sosyalizm öncesinde, kapitalizm koşullarında da pekçok iş yapılabilir ve hatta, belli tarihsel koşullarda, bu yönde atılmış ve geniş bir demokratizmden beslenen adımların reel sosyalizm ortamındaki kimi "çözümler"den çok daha adil olabileceği varsayımı da, hiç sorgulanmaksızın, bir kalemde silkilip atılamaz. Tıpkı "Kadın sorunu sosyalizm tarafından çözülecektir" argümanında olduğu gibi, "ulusal/etnik sorun sosyalizm tarafından çözülecektir" argümanı da fazlaca fatalist ve propagandif bir tez olmaktan kurtulamaz.

Oysa yaşam böylesi kendiliğindenci beklentileri giderek daha yoğun bir şekilde boşa çıkarıyor. Bunun tatsız örneklerini yazık ki, bütün önyargıları sarsarak Sovyetler, Bulgaristan, Romanya, Çin,Yugoslavya, vb. gibi sosyalist diye nitelene gelen ülkeler de sunabiliyor.

Sorun geçmişten sarkan ve bugün realize olan bir konu olmakla birlikte, örneğin Sovyetler'de Azerbaycan, Baltık, Orta asya cumhuriyetleri, Kırım Tatarları, Yahudiler, Volga boyundaki etnik gruplar, vb. arasında gözlenen karışıklıklarla, sosyalizmin bir Asil Topuğu olmaya doğru evriliyor.

Uzun onyılların getirdiği derin veyapısal bir karışıklık-bağımlılık ilişkisi söz konusudur. Dolayısıyla, birliği yeni adil ve daha demokratik kurallar temelinde yeniden örmeye yönelik, farklı bir model geliştirilmelidir.

Sorunun geri planı, nostaljileri sarsmayı göze alarak, kurcalanmaya gerek gösteriyor. Kuşkusuz, bunun yeri şimdi burası olmayacak. Ancak, hemen şunu da not etmek gerekir ki, ünlü Gürcistan tartışmasına dek (yani, Lenin'in pekçok önermesini yeniden yapılandırmaya yöneldiği son birkaç yılına dek) Lenin'le Stalin arasında, bu konuda ilkesel bir ayrılık olduğunu ben anımsamıyorum. Lenin de, Stalin ölçüsünde ekonomist bir yaklaşıma yakalanmamakla birlikte, sorunu devrim optiğiyle görüyor. Devrimci koşullarda devrimci sınıfın çıkarlarının (son kertede) belirleyici olması kuralı, devrimin özgül yasaları gereği kendi meşruiyetini kendisi kurabiliyor. Ne var ki, verili ortam geride kaldıktan ve stabilizasyon geri geldikten sonra, bu kural giderek daha fazla tartışmalı bir duruma geliyor, yaşama denk düşen yanıtlar üretemiyor. Nomenklatura ise, kendi çıkarlarını "devrimin çıkarları"nda içkinleştirerek, bu kuralı dayatmayı sürdürüyor. Farklı sosyal sistemlere sahip "iki alman ulusu", tek ve bütünsel "Sovyet halkı" gibi konseptler bina ediliyor.

Sonuçta, bugüne geliniyor ve prestroyka vaifı açtığında, yükselen buharın basıncı pekçok kliseyi yerinden oynatmaya yüz tutuyor. Kafkasötesi ülkelerindeki karışıklıklar asker kullanılarak bastırılırken, şimdi de Baltık ülkeleri benzeri bir tepkiyi yaşamaya hazırlanıyor.

Elbette, SSCB'deki cumhuriyetlerin ve ulusal varlıkların Birlik'ten hemen kopmasını önermiyorum; böylesi bir formülasyon hem cumhuriyetlerin, hem de SSCB'nin yararına olmayacaktır. Çünkü, uzun onyılların getirdiği derin ve yapısal bir karşılıklı-bağımlılık ilişkisi söz konusudur. Dolayısıyla, birliği yeni, adil ve daha demokratik kurallar temelinde yeniden örmeye yönelik, farklı bir model gelşitirilmelidir.

Ama bunun yerine, özellikle barışçıl gelişen süreclere şiddet öğeleriyle yanıt vermeyi son derece tehlikeli ve sosyalizm için zararlı gördüğümü de belirtmeliyim.

Litvanya fenomeni bu konuda kaygılanmak için yetirence malzeme sağlıyor. Şu ana dek, Gorbaçov yönetiminin bölgede silah kullanmayı istemediği düşüncesini sürdürüyorum. Bana göre, bir yandan, benzeri örnekleri (en azından bir zaman için) frenlemek, "domino etkisi"ni durdurmak ve zaman kazanmak için, öte yandan da, orduda ve partide (aparatta) hâlâ güçlü konumlara sahip olan tutucuları yatıştırmak için, bölgeye asker sevketmektedir. Böyle olsa bile, yine de bu, bence ateşe benzin dökmeye benziyor. Senaristi karanlıkta kalabilecek bir provokasyonla, böylesi bir girişim ciddi bir kapışmaya katalizör duruma da gelebilir. Ve asıl böylesi bir durum şoven duyguları, kapalılığı ve fanatik milliyetçiliği tetikleyecektir.

O nedenlerle, dinginliği korumak, sorunu görüşmeler yoluyla ve şiddet öğelerini sahneden indirerek, yeni bir modelle çözmeye yönelmek bana daha akılcı gelmeye devam ediyor.

KISA KISA KISA

ABD'de atom artıklarının patlama tehlikesi belirdi

Birleşik Amerika'nın Washington eyaletinde bulunan Hanford atom artığı depolama tesislerinde büyük miktarda hidrojen gazı biriktiği, 20 kadar varilin patlama tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğu açıklandı. Tesis müdürü Mike Lawrence, 1970'lerde depolanmış olan artıkların tesisi havaya uçurmaları durumunda atmosfere radyoaktivite yayılacağını söyledi. Lawrence, hidrojen birikimine aynı tesislerde artıklardan nükleer silah yapılmasının neden olduğunu, üretim esnasında organik maddelerin ayrışmasının sonucu olarak önemli bir tehlike ile karşı karşıya gelindiğini de sözlerine ekledi.
Geçen yıl da Sovyet haber ajansı TASS, 1957'de SSCB'de bir atom artığı varilinin patlaması nedeniyle 10bin kişilik bir yerleşim biriminin boşaltılmış olduğunu açıklamıştı.

Avrupa konseyi toplantısına ilk kez Doğu Avrupa ülkeleri katıldı.

Mart'ın ortalarında Portekiz'in başkenti Lizbon'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında yeni Avrupa'nın mimarisinde 1949'da kurulan örgütün aktif bir rol oynaması kararlaştırıldı. İlk kez Sovyetler Birliği, Çekoslavakya, Polonya, Macaristan, Bulgaristan, Yugoslavya ve Demokratik Almanya temsilcilerinin de gözlemci olarak katıldıkları toplantıda, örgütün özellikle insan hakları, kültür değişimi, azınlıklar ve hukuk düzenlemeleri alanlarında aktif olması üzerinde duruldu. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Bayan Catherine Lalumiere, örgütün insan hakları ve demokrasi konularındaki standartlarını aşağıya indirmek gibi bir niyeti olmadığını bildirirken, göçmenler konusunda da bir olağanüstü toplantı yapılacağını açıkladı.

Ortadoğu'da yeni bir askeri cephe mi kuruluyor?

Aralarında İran'ın ve FKÖ'nün de yer aldığı 16 Ortadoğu ülkesinden 50 kadar yüksek rütbeli subay, Abu Dabi'de düzenlenen bir toplantıda Arap ülkelerinin "güvenliği" sorununu tartıştı. Arap Birliği tarafından düzenlenen konferansta, "askeri Tehdide" karşı ortak önlem alınması, işbirliğine yönelinmesi ve silah alımlarının sürdürülmesi kararlaştırıldı. Bu arada ABD'nin Mısır'a tank ve bilgisayar, Federal Almanya'nın Suudi Arabistan'a denizaltı, Fransa'nın Ürdün'e Mirage savaş uçağı satmaya devam etmesi ile bölgedeki durumun anlamsız bir biçimde tehlikeye atıldığını belirten Federal Almanya Barış Girişimi temsilcileri, Ortadoğu'daki durumun bu şekilde sürmesinin dünya barışı açısından da tehlikeler içerdiğini kaydediyorlar.

Berlin'de yabancılar yasasına karşı yürüyüş yapılıyor

31 Mart 1990 Cumartesi günü, Batı Berlin'de aralarında "Adımlar Bürosu"nun da yer aldığı yaklaşık 30 dernek ve kuruluş 27 Nisan 1990'da Federal Almanya parlamentosunda kesinleşecek olan yabancılar yasasına karşı bir yürüyüş yapıyor. 16 Şubat 1990'da gerçekleştirilen Batı Berlin Senatosu etrafında insan zinciri oluşturma eyleminden sonraki ikinci büyük eylem olacak olan yürüyüşe, Türkiyeliler dışında diğer yabancılar da katılıyor.
Öte yandan sınırların açılmasıyla birlikte Batı Berlin ve Federal Almanya'da yabancılara yönelik şiddet eylemleri de yoğunluk kazanıyor. Berlin'de Pakistan'lı Mahmut Azar'ın ırkçı bir saldırı sonucu yaşamını yitirmesi üzerine düzenlenen bir gösteride Azar'ın, Ufuk Şahin gibi ırkçılığın kurbanı olduğu belirtildi. Bu arada Federal Almanya Parlamentosu'na, sendikalarına ve toplumsal örgütlerine mensup 17 kadın ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı mücadele çağrısı yayınladılar. Çağrıda, ırkçı yaklaşımların aynı zamanda barışı tehdit ettiği belirtilirken, sosyal, kültürel ve politik önlemler alınması talep ediliyor.

DAC'da parlemento seçimlerinin ardından PDS yöneticilerinden Rainer Börner ile söyleşi

SEÇİM SONUÇLARI KOHL USULÜ BİRLEŞMENİN YOLUNU AÇTI AMA"...

Filiz Kardam
Müjgan Tutuş

18 Mart parlamento seçimlerinin ardından DAC'da henüz hükümet oluşturulabilmiş değil. Seçimlerde %48.15 oranında oy sağlamış olan Allianz für Deutschland (Almanya için İttifak)'ın büyük koalisyona gidebilmesi SPD (Sosyal Demokrat Parti)'nin tutumuna bağlı. DAC-SPD ise,CDU (Hristiyan Demokrat Birliği) ile iki Almanya'nın 23. maddeye dayanılarak biran önce birleştirilmesi konusunda görüş farkına sahip olduğu gibi, muhafazakar ittifakı oluşturan partilerden DSU (Alman Sosyalist Birlik Partisi) ile de hükümet ortağı olmak istemiyor. Ancak, Mart ayının son haftasına vardığımızda DAC'da öne çıkan konu, hükümetin nasıl kurulacağından çok, parti yöneticilerinin ve Halk Meclisi'ne seçilen milletvekillerinin eski güvenlik örgütü "Stasi" ile ilişkileri... CDU Başkanı De Maiziere ve son olarak da SPD Başkanı Böhme'nin gizli polis örgütüne yardım etmiş oldukları konusunda iddialar ve henüz kanıtlanmamış verilere dayanan söylentiler sürüp gidiyor.... Bu durumda Halk Meclisi'ne seçilenlerin tümünün 'Stasi' ile ilişkilerinin araştırılması da gündeme gelmiş durumda.

Seçim sonuçlarının, Başbakan Kohl'un ve FAC-CDU'sunun hedeflerine uygun bir birleşmenin yolunu açtığı ve DAC halkının kazanımlarının korunması konusunun iyice kritik hale geldiği koşullarda PDS (Demokratik Sosyalizm Partisi) Politik Büro üyesi Rainer Börner ile DAC solunun olanakları ve ileriye yönelik perspektifleri üzerinde bir söyleşi yapma fırsatı bulduk. Rainer Börner 33 yaşında bir iktisatçı. 1977 yılında SED üyesi olmuş. PDS'in son kongresinde ise Politik Büroya seçilmiş. Partide özel çalışma alanı, diğer sol parti, grup ve hareketler ile ilişkiler ve birlik sorunları.

Seçimlerin ardından henüz iki gün geçmiş. Börner, yalnızca çok yoğun yürüttükleri seçim kampanyasının yorgunluğunu değil, seçim sonuçlarının yarattığı şoku da üzerinden atamamış gibi... Hemen sorularımıza geçiyoruz.

Ocak ayında partide, partiyi feshetme görüşleri ağırlık kazanırken, hiçbir şey yapamaz hale gelmiştik. Yalnızca partinin varlığı sorununu tartışıyorduk. Bunun nedeni, son olağanüstü parti kongresinde yenilenme sürecinin önünün partinin eski yönetici kadroları tarafından tıkanmış olması idi.

-Parti başkanınız Gysi seçim öncesinde yaptığı konuşmalarının birçoğunda 'hayal kuracak kadar cesaretimiz var' diyordu. Bu sizin seçim belgelerinizin arasında da vardı. Seçim sonrasında hala bunu söyleyebiliyor musunuz? Eğer öyle ise bu cesaretiniz nereden kaynaklanıyor?

R. Börner: Sanıyorum hayal kurabilmek için gerekli olan cesarete bugün, dünden fazla ihtiyacımız var. Kuşkusuz birçok arkadaşım gibi ben de pazar günü büyük bir şok geçirdim. Ve böyle bir seçim sonucunun ardından yalnızca kendi partimizin aldığı oy oranına bakıp sevinemeyiz. Allianz'ın yüksek oy alacağı seçimler öncesinde de belliydi, ama bu denli büyük oy farkı ile seçimleri kazanması birçokları gibi bizim için de kötü bir sürpriz oldu. Bu seçim sonuçları, FAC-CDU'sunun ve Başbakan Kohl'un hedeflerini gerçekleştirebilecekleri yolun açılmış olduğunu ve 23. maddeye göre DAC'ın FAC'a ilhak edilmesinin kaçınılmaz bir şekilde gündemde olduğunu gösteriyor. Ancak serinkanlı bir durum değerlendirmesi yapacak olursak -ki bunu yapmak zorundayız- kendi öngördüğümüz politikayı uygulamaya koyacak real olanakların da tükenmediğini söyleyebilirim. Örneğin, DAC'ın 23. maddeye göre FAC'a katılması için Anayasa'nın değiştirilmesi gerekiyor ki, bunun için 2/3 çoğunluk sağlamak durumundalar. SPD şimdiye dek 23. madde temelinde iki Almanya'nın birleşmesine karşı oldu, bu tavrını sürdürürse Allianz'ın Anayasa'yı değiştirmesi olanaksız. Diğer taraftan, her nekadar bize karşı ön yargılıysalar da, diğer sol güçlerle somut konularda birlikte çalışma olanakları var ve işe bu konudan başlayabiliriz.

-Sizce Allianz, Batı CDU' sunun ve Kohl'un özel desteği ile mi bu denli başarı sağladı?

R. Börner: Evet ve hayır diye yanıtlayacağım sorunuzu. Kuşkusuz Kohl ve CDU'nun seçim kampanyasında aktif rolleri oldu. Ancak, sonucun böyle olmasında başka faktörler de rol oynadı. Bir kere CDU seçmenlerinin tümünü sağ görüşlü olarak nitelendirmek yanlış olur. Onların önemli bir kısmı Kohl'un arkasında para olduğu, paranın da DAC'daki durumu düzelteceğine inandıkları için CDU'ya oy verdiler. Bazıları ..... bu seçimlerde, biran önce ülkeye para girmesi için CDU'ya oy verdiklerini, daha sonra SPD'yi destekleyeceklerini açıkça söylüyorlar da... AYrıca, ALLianz'ın içinde DSU'ya oy vermeyip, CDU'yu desteklemeleri de daha fazla sağa kaymak istemediklerine işaret ediyor. Bunun yanısıra, CDU'nun tarihine sahip çıkmasının, DAC'da tanınan bir parti olmasının da olumlu bir rol oynadığını söyleyebilirim.

-Ya büyük kentler ile kasabalar ve Kuzey-Güney farklılıklarını nasıl açıklayabiliriz?

R. Börner: Son 40 yıl içinde kasabalarda ve kırsal bölgelerde, küçük burjuva düşüncelerin ve de geri planda bırakılmış, ilgilenilmemiş olma duygularının kentlere kıyasla daha çok geliştiğini söyleyebilirim.

PDS PB üyesi R. Börner

Ben kendim de küçük bir kasabada büyüdüm. Söz verilen işlerin gerçekleştirilmesinde kentler ile kasabalar arasında büyük fark vardı. Bu nedenle de küçük yerlerde olanaklar daha dar, birçok şeyin bulunması daha zordu. ANcak endüstri bölgelerinde de CDU %50'nin üzerinde oy aldı, SDP ve PDS ortalamasının çok altında kaldılar. İşçilerin neden daha çok CDU'ya yöneldikleri konusunda şu anda kesin birşey söyleyemeyeceğim. Ama partimizin daha çok genç aydınlardan oy aldığını söyleyebilirim. Eskiden bizimle hiç ilgili olmayan gençlerden daha çok oy aldık.

-Tekrar başlangıçtaki konumuza dönersek, partinizin, parlamentodaki diğer sol güçlerle birlikte, DAC'ın Kohl'un öngördüğü şekilde 23. madde çerçevesinde alelacele FAC'a ilhak edilmesi şeklinde bir birleşmeyi engelleyebileceğini düşünüyor musunuz? Böyle bir şansınız olabilecek mi?

R. Börner: Seçim öncesi diğer sol parti ve hareketlerle yaptığımız yuvarlak masa görüşmelerinde ve seçim hazırlık çalışmalarında iki Almanya'nın birleşmesi sürecinde Avrupa Sosyal Haklar Anlaşması ve Avrupa İNsan Hakları Sözleşmelerinin, sosyal haklar ve değerler konusunda ölçüt olarak ele alınması gerektiği ve DAC ile FAC birleşirken toplumsal kazanım ve değerlerini kaybetmemeleri gerektiği konusunda görüş birliği vardı. Bizim düşündüğümüz, umut ettiğimiz yalnız eklenerek büyütülmüş bir Almanya değil. Biz, DAC'daki sosyal hakların ve değerlerin de içselleştirildiği yepyeni bir Almanya'nın doğmasını, gelişmesini hedefliyoruz. Bu konuda, diğer sol güçlerle hemfikir olduğumuz için, bu somut konuya yönelik olarak diğer parti ve kuruluşlarla güçlü bir muhalefet oluşturabileceğimize inanıyorum. Buna SDP'nin belli bir kesimi de dahildir.

Birleşme konusunda DAC'da ve FAC'da, CDU partilerinde ise iki farklı eğilim var. Ve hangi eğilimin ağırlık kazanacağını şimdiden kestirmek zor. Bu nedenle de 23. madde temelinde bir birleşmenin engellenip, engellenemeyeceği sorusuna net bir yanıt vermek mümkün değil. Sözünü ettiğim eğilimlerden biri Başbakan Kohl'un seçim öncesinde yaptığı propağanda, yani DAC'ın kısa bir süre içinde FAC'la birleştirilmesi ve ülkeye DM alınması... Bu konuda DAC halkının beklentisi çok büyük. Diğer yandan, istenen yavaş bir birleşme süreci ile FAC halkının işsizlik ve konut sorunu gibi sıkıntılarının, zaman kazanmaya çalışarak politik gündemden çıkmasını sağlamak... Bu eğilimi taşıyanlar Aralık ayında FAC' da yapılacak genel seçimlerde oy kaybına uğramamayı düşünen kesim. Daha önce de belirttiğim gibi, CDU'ya oy verenlerin büyük bir kesimi için para faktörü önemli rol oynamıştı ve daha hemen o akşam Kohl'un bu konuya ilişkin önemli vaadlerde bulunacağını zannettiler. Oysa Kohl seçimlerden birgün önce görüşünü açıklamış ama seçim furyası içinde kaynayıp gitmişti. Seçimlerin hemen ardından o akşam da aynı sözleri yineledi: "Bu süreç daha oldukça uzun sürecek ve sorunun çözülmesi o kadar basit değil." Aslında CDU'nun ekonomik uzmanları da birleşmenin birdenbire olamayacağını biliyor ve bunu açıkça belirtiyorlar.

Tüm bu gelişmeleri ve DAC'daki CDU'nun geleneksel olarak FAC-CDU'dan daha sosyal bir parti olduğunu gözönünde bulundurursak 23. madde temelinde bir birleşmenin öyle bir çırpıda gerçekleşeceğini sanmıyorum. Geçen süre içinde de DAC ve belki de daha önemlisi FAC halkının bu konuda bilinçleneceğini sanıyorum. Eğer Aralık ayına kadar birleşme olayı gerçekleşmemişse, belki de SPD'nin hükümette olduğu bir FAC'da 23. madde bazında bir birleşme olasılığı tümüyle ortadan kalkabilir de. Bu konuda tahmin yürütmek oldukça güç ama durumu tamamen de umutsuz görmüyorum.

-Peki FAC'daki sol güçlerle bu konuda birlikte çalışma olasılığı var mı?

R. Börner: Bu çok önemli. Ne yazık ki, şu anda birçok küçük gruba bölünmüş olan sol ile ve SPD'nin sol kanadı ile birlikte çalışabiliriz. Bazı somut konularda SPD ile birlikte çalışma olanakları da doğabilir.

-Sizce SPD ve PDS'in temel teorik ve programatik farklılıkları nelerdir?

R. Börner: Bu kere DAC-SPD'nin, FAC'daki SPD'den de farklı bir durumu var. Bizim ülkemizdeki SPD'nin kendi toplumumuza yönelik bilimsel, teorik bir değerlendirmesi olmadığı için FAC'daki SPD'nin programını olduğu gibi kabul etti. Tarihsel olarak ise, sosyal demokrasinin tarihindeki tüm süreçlere bile sahip çıkmıyorlar. İşçi sınıfı tarihinin sadece bir bölümüne sahipleniyorlar. Aslında Luxemburg ve Liebknecht de sosyal demokrasinin parçaları... Bizim programımızda ise Bernstein'ın da adı geçiyor. Amacımız tarihsel dönemlerdeki gelişmelerin bilimsel değerlendirmesini yapmak. K.Marks'ı, Lenin'i, tüm görüş ve teorileri, toplumsal, bilimsel, çerçevesi içinde değerlendirmek... Şimdiye kadar yaptığımız hata, somut bir tarihsel dönem için geliştirilmiş teorileri olduğu gibi alıp, benimsemekti.

SPD ile aramızdaki diğer önemli farklardan biri ise toplumsal mülkiyet konusuna yaklaşımımız. SPD, sağlık, enerji ve ulaşım dışında diğer kesimleri özel mülkiyete dönüştürmek istiyor.

-Bir-iki soru da doğrudan sizin partinize ilişkin olacak. Siz, kısa bir süre içinde partiniz içinde

yeniden yapılanmayı ve parti-içi demokrasiyi gerçekleştirmeye çalışırken, bir de hiç alışık olmadığınız bir seçim kampanyasına girdiniz ve partinizi bir anlamda 0'dan %16'ya yükselttiniz? Bunu nasıl başardınız?

R. Börner: Çok zor bir soru bu... Karmaşık ve çelişkilerle dolu bir süreç yaşadık. Aslında başlangıç noktası, parti için dönüm noktası denilebilecek olan dönem Ocak ayı idi. Ocak ayında partide partiyi feshetme görüşleri ağırlık kazanırken, hiçbir şey yapamaz hale gelmiştik. Yalnızca partinin varlığı sorununu tartışıyorduk. Bunun nedeni, son olağanüstü parti kongresinde yenilenme sürecinin önünün partinin eski yönetici kadroları tarafından tıkanmış olması idi. Yenilenme hareketinin bloke olması, bir çoğumuz için kritik bir karar verme dönemini başlattı. Değer verdiğimiz birçok arkadaşımız bu dönemde partiden ayrıldı. Dresden kentinden yığınsal istifalar oldu, tüm Leipzig il yönetimi ayrıldı. İşte tam bu dönemde, partimizin tabanından gençler ve bilhassa kadın üyelerimiz somut iş önerileri ile ön plana çıktılar ve daha önce bizimle ilişkisi olmayan birçok genç partiye üye olmaya başladı. Tabandakiler birdenbire bu partide kendi katkıları ile birşeyler yapabileceklerini ve bazı engelleri aşabileceklerini gördüler. Aslında SED'nin en önemli olumsuzluklarından biri bu idi. Üyeler partide somut politika üretemez, partiye kendi katkılarını yapamaz hale gelmişlerdi. Politikayı üreten yönetim, uygulaması gereken ise tabandı. Tabanda herşey açık tartışılıp, halkın somut sorunlarına yanıt aranmaya çalışılıyordu, ama partinin ara kademelerinden tüm bu politikalar ve yeni düşünsel ürünler bloke ediliyor ve hiçbir zaman yönetime kadar ulaşmıyordu. Ara yönetim kadrolarının çoğunun kaldırılması, açıklık ve yönetim kurullarının demokratikleştirilmesi ile bu kritik dönemde tabanın politika üretir hale gelmesi sağlandı. Ve en önemlisi, tabandan yönetime kadar her üyeye doğrudan söz hakkı sağlandı ve tüm bunlar tüzüğe alındı. Şunu da ekleyeyim, gerçi şimdi tüm bu yeni yapılanmalar tüzüğümüzde garanti altına alınmıştır. Ancak, parti tabanı parti-içi tartışmaları yeni politikalar geliştirerek canlı tutmadığı sürece bir işe yaramayacaktır.

-Partiyi dağıtma konusunda tartışmalar hala sürüyor mu? Sizce seçim sonuçları bu tartışmaları ne yönde etkileyebilir?

R. Börner: Bu tartışmalar Şubat ayında yapılan parti kongresinden sonra bir miktar durdu sayılır, ya da pek önem taşımayacak kadar azaldı diyebiliriz. Kimi üyelerimiz hala partiden ayrılmak istiyor, tek tek yoldaşlarımız istifa ediyorlar, ya da geri çekiliyorlar. Bunun bir nedeni de yönetim kadrolarında hala eski görüşleri taşıyan yoldaşlarımızın olması. Ancak bu istifaların da Şubat ayından sonra çok azaldığını söyleyebilirim. Şu anda ise partiye katılanlar daha çok.

-Peki, bir taraftan parti içinde yoğun tartışmalar yürütürken, çok somut, pratik işler yapmayı gerektiren bir seçim kampanyasını örgütlemek zor olmadı mı?

R. Börner: Sanırım en önemli faktör üzerimizdeki dış baskı idi. Önümüzde seçimler vardı ve parti-içi tartışmaları sonuçlandıramadığımız halde seçimlere katılmamız gerekiyordu. Bir örnek verecek olursam, Şubat ayında yapılan son parti kongresinde kabul ettiğimiz parti programı 'normal' şartlar altında kabul edilmezdi, çünkü yeterince tartışılmamıştı. Ancak programımız Kongre tarafından onaylanmasaydı, seçimlere katılamazdık. Yani bir anlamda bu dış baskılar bizi belli ölçülerde pragmatizme zorladı. Bir diğer faktör de, geleneğimizde yalnızca yeni görüşler üretme ve bunları tartışma değil, aynı zamanda sorumlu olduğumuz alanlarda başka insanlar için birşeyler yapma isteği gibi değerlerin olmasıdır. Bence komünistlerin ve sosyalistlerin sahip oldukları en önemli değer, onların başka insanlar için somut birşeyler yapabilme, dayanışma istekleri ve bu arada kendi egoizmlerini aşabilmeleridir.

-Son bir soru. 6 Mayıs yerel seçimlerine nasıl hazırlanacaksınız ve partinizin şansını nasıl görüyorsunuz?

R. Börner: Yerel seçimlerde somut olarak o bölgede, yerel sorunların çözümü için angaje olmuş ve halk tarafından tanınan kişiler önem taşıdığı ve bu durumda çok sayıda PDS üyesi olduğu için şansımızın daha yüksek olacağını sanıyorum. Yerel seçimlerde diğer sol partiler ile birlikte çalışarak daha da başarılı olabiliriz. Bunun bir koşulu ise en güçlü sol muhalefet partisi olarak ismimizin öne çıkmasına ağırlık vermemek. Halkın istemlerini, çıkarlarını öne koyuyorsak ve birlikte çalışmaya önem veriyorsak kendi dar çıkarlarımızı arka plana atmamız gerekli. Bu da sanıyorum tüm dünya solunun zor başardığı birşey.

isviçre mektubu

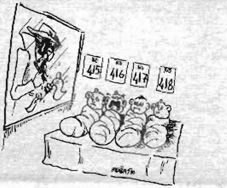
FİŞLİ DEVLET, FİŞLİ DEMOKRASİ

Ünal Doğan

Uzun bir süreden beri telefonunun dinlendiği veya postasının gözden geçirildiği gibi "vehimlere" kapılan her meraklı vatandaş veya "Auslander" gibi ben de oturup İçişleri Bakanlığına bir mektup yazmıştım. Kısacası o pek meşhur "İsviçre demokrasi"si için tehlikeli bir şahıs mıyım, diye safça sorarak. Bir kaç ay sonra İsviçre İçişleri Bakanlığının üzeri beyaz haçla damgalı mektubu geldi. Mektup bu satırları yazan naçiz şahsın, 600 bini yabancı olmak üzere toplam 900 bin fişliden biri olduğunu pek sade ve açık bir dille belirtiyordu. Vay fişli başım vay. Vay seni ayrılıkçı, sütlü inekler ülkesinin düzenini tehlikeye sokan, sosyalist ülkelere seyahat eden, iç savaş anında veya savaş anında "enterne" edilecek gafil vay. Neyse o kadar üzülmeye gerek yok, epeyi kalabalıkmışız, yalnızlık çekmeyeceğim diye kendimi teselli ettim. Bir sürü komünist, sosyalist, çevreci, nükleer karşıtı, pasifist, antimilitarist, feminist, hatta yolu iş için dahi olsa Doğu Avrupa ülkelerine düşmüş iş adamı, sendikacı, vb daha neler neler . . .

İsviçre'den sonra Fransa ve Avusturya'da da açığa çıkan fişleme isterisi, bu ülkelerle sınırlı kalmayacak gibi görülüyor.

"Fişleme kötü ama gerekli de . . "Dünya meleklerle kaplı değil, aşırı uçların şiddetine karşı devleti korumak gerekir." Kısaca böylece kendini savunan Konfederasyon Başkanı **Arnold Koller** ve Savunma Bakanı, babası Hitlercilerle sıkı fıkı olan **Kaspar Villiger**; fişlerini görmek isteyen elli bin dilekçeyle nasıl başa çıkacaklarını bilemiyorlar. İlk akıllarına gelen, başvuru tarihini Mart ayı sonuyla sınırlamak oluyor. Bu arada hali vakti yerinde sıradan İsviçre'li, fişlemenin sadece "aşırı" diye nitelenenlerle sınırlı olmadığını, anlı-şanlı birçok özel firmanın da yeni eleman işe alırken başvurdukları "özel fiş firmaları" bulunduğunu öğrenerek şaşırıyordu. Hele hele Savunma Bakan'ının **Tages Anzeiger** gazetesinin bir sorusuna verdiği "Askeri alanda fişleme yoktur" cevabından bir hafta sonra İsviçre Ordusunda da fişleme olduğunun açığa çıkması, sokaktaki İsviçre'liyi şaşkaloza çevirdi. Adalet Bakanı basın toplantısında "Hükümet üyelerinin de kandırıldığını" söylerken, "sizlere yeni marifetlerin ortaya çıkmayacağı garantisini veremem" diyordu. Açıkça Hükümet kendi Bupo'su (Devlet polisi ve siyasi polisi) tarafından aldatılmıştı. Gizli İstihbaratın "parmakkıran Hamdi"leri önüne geleni fişlemiş, mızrak çuvala sığmaz olmuştu. İşin ilginci İsviçre PTT'si ve ulusal havayolu, o öğünç kaynağı Swissair gibi kamu kuruluşları da polise çalışmış, örneğin sosyalist ülkelere çekilen telgrafların tümünün kopyaları , sol, özellikle komünist yayınlara abone olanların listesi, yine Doğu Avrupa ülkelerine uçan yolcuların isimleri bu kuruluşlarca "gık" denilmeden "Devlet İstihbarat"ına aktarılmıştı.

Soğuk savaş kafasıyla açıklık olmuyor

Tüm bunlar yetmezmiş gibi pek "hümanist" çehreli İsviçre Kızılhaç Teşkilatının ülkede tedavi gören veya bir müddet kalan savaş bölgelerinden gelme 80 bin çocuğu dahi "geleceğin potansiyel casusları olabilirler" mantığıyla fişlemesi "el insaf" dedirtti.

Durum daha bitmedi, bankaları, sütlü çukulataları ve besili inekleriyle tanınan bu zengin Ülkenin bir de gizli bir ordusu yok muymuş, sevsinler! Hem de tam iki bin kişilik (çoğu ordu üst kademe subayları ve kalburüstü kişi ve sağcı parlamenterlerden kurulu) bu orduyu eski gizli servis başkanı emekli albay **Albert Bachmann** gazetelere açıklayıverdi. Kara gözlüklü, pipolu James Bond filimlerinden çıkıp gelmiş tipiyle gazete sayfalarının birkaç gün baş misafiri olan bu emekli albay, orta İsviçrenin dağlık bölgelerinde herhangi bir işgal anında "sürgün hükümetinin" yerleşeceği gizli tesisler ve binaların mevcut olduğunu ve enterne edilecek "kızılların" listesininin dahi hazırlandığını biraz övünerek, biraz da emekli edilerek ekarte olduğu izlenimiyle öc alırcasına açıklıyordu.

Tüm bu gelişmeler, demokrasileriyle her zaman biraz haklı bir öğünç duyan Giyom Tell'in torunlarını bayağı kızdırdı. **Max Frich, Franz Hohler, Gerold Spath** vb gibi sanatçı ve solcu milletvekillerinin çağrısını destekleyen 35 bin kişi, Bern'deki parlamento binasının önünde, İsviçre'de son yılların en yığınsal gösterisini gerçekleştirip, fişli demokrasiyi protesto etti. Ardından mecliste hemen bir soruşturma komisyonu seçildi. Ne var ki, İsviçre Sosyal Demokrat Partisinin "siyasi polisin lağvedilmesini" isteyen önergesi sağ partilerin oylarıyla reddedildi. Böylelikle burjuva partileri, fişleme skandalını örtbas etme ve Stasi'lere benzetilen Bupo'larına kol-kanat germe istemini belli etti. Olmuyor, olmuyor, soğuk savaş kafasıyla açıklık , glasnost olmuyor peynir fondüsünü pek seven İsviçreli "dostlar" .

Fişlerde ne var?

Peki bu kadar laf ettik, kafanızı ütüledik, ne var ki şu fişlerin içinde ne var? derseniz, valla pek bir şey yok. Örneğin Bay Müller'in tatile gittiği Viyana'dan vize alıp 10 günlüğüne Budapeşte'ye gittiği var, örneğin ressam Hans Erni'nin komünist olması nedeniyle Brezilya'daki resim bienalinde İsviçre'yi temsil edemeyeceği var, örneğin 70 sol grubun üyeleri, aboneleri var, hakkını yemiyelim bu arada iki neo-nazi grubu da fişli. Ha bu sonuncuların fişleri sadece 1970'e dek tutulmuş, yeni gruplar yabancılara saldırıya geçmiş, ne gam. Bu arada İsviçre'nin "kaliteli" gizli polisi ufak bir eksiklik yapmış, uyuşturucu parababalarını ve kirli para temizleyicilerini unutmuş. Eh olacak artık o kadar, baksana 1 milyona yakın kızıl/pembe/yeşil tehlikeli şahıs 70 örgüt. Bu kadar işten sonra kafa mı kalır adamda? Hem sonra eski Adalet Bakanı Bayan Kopp'un kocası Şekercilerin, Hacı Mirzaların avukatı değil miydi? Ayıp değil mi bu saygı değer vergi mükelleflerini fişlemek?. Bendeniz, kulunuzun fişini henüz görmedim. İçişleri Bakanlığının mumlu davetiyesi gecikti nedense. Tam bunları düşünürken zil çaldı, kapıyı açtım, Maraşlı ilticacı Duran Taşkıran, "Abi bizim iltica işinde bir yenilik var mı?" diyor. "Yok be Duran, yok" dedim fişleri, mişleri düşünerek. Yok Batıda perestroyka falan, yeni bir şey yok.

Son not

Ülkenin en çok satan pazar gazetesi Sonntagsblick'in fişleme skandalından sonra yaptığı ankete cevap veren İsviçrelilerin %58'i hükümete olan güvenlerini kaybettiklerini söylüyor. Arkasından " Mart başında bankalar şehri Zürih'te yapılan Kanton Parlamentosu seçimlerinde ilk defa sol güçler salt çoğunluğu kazandı. 125 sandalyeli Kanton Meclisinde 65 üyelik kazanan sosyalist, ekolojist ve alternatif/komünist bağlaşığı dünya finans merkezlerinden birini pembe, yeşil, kırmızı renklere boyadı. İlk defa seçimlere katılan feministler, "Kadınlar Politika Yapıyor Partisi" adı altında 3 sandalye kazanırken, aşırı sağcı Milliyetçi Hareket 6 sandalyenin tümünü kaybetti. Garp cephesinde yeni bir şey yok demek için acele mi ettik acaba?

AH ŞU MOR İĞNELER - MOR İĞNELİ KADINLAR...

Kadının bedenine sahip çıkabilmesi; toplumun bir bireyi olabilmesi ve kendi kimliğini kazanabilmesi için atılacak çok önemli bir adımdır. Sürekli suçlanan, horlanan kadına, erkek egemen yaklaşımlar dururken, bunlar sorgulanmazken, hangi demokrasi

Nimet

Kamuoyunda daha çok **"mor iğne kampanyası"** olarak yer alan kurtuluş mücadelesi veren kadınların başlattığı **"Bedenimiz Bizim, Cinsel Tacize Son"** kampanyası 2 Kasım'dan bu yana sürüyor. Gazetemizin sayfalarında da çeşitli etkinliklerinin tanıtıldığı kampanya son aşamasında. Bu yazıda kampanya etkinlikleri üzerinde durmak değil amacım: Çeşitli çevrelerin kampanyaya yaklaşımını tartışmak

Öncelikle gerek kampanyanın başlangıcında yapılan açıklamalarda, gerekse iş tartışmalarda kampyanın amacı çok açık olarak belirlendi. Amaç hem sarkıntılığın, tecavüzün kurbanı olan, kendi bedenine el uzatılan, hem de "dişi kuyruk sallamazsa erkek peşinden gitmez" denilerek suçlu duruma düşürülen kadının korunması, kadınların da işselleştirdiği erkek egemen düşünceleri (giysi, davranış, yer ve mekan sınırlarını) sorgulamak ve artık bu duruma hayır demek, sesimizi yükseltmek.

Kampanyayı en kısa ve en doğru tarzda anlatmak üzere sloganlar belirlendi. "Giysim sarkıntılığa davetiye değildir", "Evlere hapsolmak istemiyoruz", "Geceleri de sokakları da istiyoruz", "Sokaklarda erkek egemenliğine son", "Sarkıntılığın utancı bize ait değildir", "susma teşhir et", "Utanma haykır, susma iğneyi batır". Kampanya sokakta, işyerinde ve evde cinsel tacizin irdelenmesini hedefledi. Basında da kimi zaman çarpıtılarak da, olsa bir biçimde yer aldı.

İslamcı görüşler şunu önerdiler: "Örtünün, cinsel tacizden kurtulun". Sol çevrelerin eleştirileri ise bir yönüyle İslamcılarla çakışıyor, giysilere ve tavırlara dikkat etmek gereklidir, sonucu çıkıyordu. "Bunca sorun varken bula bula cinsel tacizi mi buldunuz?" veya "bütün derdiniz geceleri sokağa çıkmak, birahaneye girip içmek mi?" Bir de "tamam kampanyanızı destekliyorum da, mor iğne şiddetin sembolüdür, şiddeti sembolleştirdiğiniz için kampanyanıza katılmıyorum" diyenler oldu.

Tüm bu yaklaşımlar kampanyanın ne denli önemli ve gerekli olduğunu gözler önüne serdi. Neden mi? Çünkü erkek egemen düşünceler çoğunlukla içselleştirilmiş durumda ve çoğu zaman bunları sorgulamak dahi önemsiz geliyor.

Kadınların kendi bedenlerine sahip olamaması, kadınların bedeni üzerinde erkeklerin tasarruf hakkının bulunması herhangi bir toplumsal sorundan daha az önemli değildir. Kadının bedenine sahip çıkabilmesi; toplumun bir bireyi olabilmesi ve kendi kimliğini kazanabilmesi için atılacak çok önemli bir adımdır. Sürekli suçlanan, horlanan kadına erkek egemen yaklaşımlar dururken, bunlar sorgulanmazken, hangi demokrasi talebi başarıya ulaşabilir?

İĞNE ŞİDDET SEMBOLÜ MÜ?

Aslında benim en çok önemsediğim ve çok da haklı bulduğum eleştiri konusu mor iğnenin şiddeti çağrıştırdığıdır. Kadınlar bilirler, yeni yetişmekte olan genç kadınlara annelerini ilk öğüdü, aman kızım yakından iğneyi eksik etme, iğne, sarkıntılığa karşı onyıllardır kullanılan küçük bir korunma, savunma aracıdır. Kampanya iğnenin boyutunu biraz büyütmüş ve mor bir top ekiyle sembol haline getirmiştir. Sarkıntılığa uğrayan kadın elbette bunu kullanacaktır. Erkek tüm unsurlarını kullanarak kadını taciz ederken kadınların kendini savunma amacıyla taşıdığı iğne şiddet sembolü sayılıyor! Hatta mor iğne ve kadınlar öylesine karikatürize edildi ki, gözlerimin önüne şöyle bir sahne geliyor. Bir grup kadın almışlar iğnelerini ellerine "Allah Allah" diye erkeklere saldırıyor.

Doğrusu ya aynı kadınların 89 yazında 1 Ağustos genelgesine karşı yapılan açlık grevlerini siyahlar giyerek desteklemeleri, tutuklulara yapılan uygulamaları, şiddetin bir parçası olması nedeniyle protesto etmeleri ve içlerinden 11 kadının bı-

FEMİNİZM

Her sayımızda kadın sorunları, kadın hareketi, kadınların tarihine ilişkin yazılmış kitaplardan birini tanıtmayı amaçlıyoruz.

"Kadınların tarihi her şeyden önce baskı altına alınışlarının ve bunun gizlenişinin tarihidir. Zaten gizleme de baskının bir parçasıdır. Günümüzde güçlü çokuluslu şirketlerle devletlerin yeni pazarları ele geçirmek için verdikleri ekonomik savaş, coğrafi yayılmacılığın yerini almışsa da, kadınlar açısından, 8000 yıl öncesinden bugüne gelen egemen değerler ve saldırgan davranışlar değişmemiştir . . .

Kadınların tarihi baskı altına alınışların tarihi olduğu kadar baskılara ve eve kapatılmalarına karşı asırlardır direnmiş olmalarının da tarihidir."

BAKIRKÖY BELEDİYESİNDE BİR FEMİNİST

Uğur İlhan

Nimet -Gül

Bu sayıda Bakırköy Belediye Başkanlığı Kadın Hakları Danışmanı ve Bakırköy Kadın Kültür ve Dayanışma Evi fahri müdürü sayın Uğur İlhan ile kadın sorunları, kadın hareketi üzerine söyleşeceğiz.

-Uğur Hanım bize Kadın Hakları danışmanlığına kadar olan gelişmeleri anlatabilir misiniz? Sayın Yıldırım Aktuna sizi durup dururken böyle bir göreve getirmedi sanıyoruz?

Uğur İlhan : Yaklaşık 14 yıldır kadın çalışması içerisindeyim. 1976 senesinde İlerici Kadınlar Derneği (İKD) ne üye oldum. Derneğimizin kapatılmasından sonra kadın çalışmasını grup çalışması biçiminde sürdürdüm. Ancak iki yıldır kadın sorunlarının çözümü konusunda düşüncelerimde büyük değişiklikler oldu. Daha önce yaşadığımız sorunların düzenden kaynaklandığını ve bu sorunun da toplumsal sorun olduğunu düşünüyor ve çözümünün de ancak düzen değişikliği sonucunda olacağını düşünüyordum. Gelenekleri, erkek egemen düşünceyi sorgulamamıştım. Ne var ki, sosyalist ülkelerdeki kadınların da hala cinsiyetlerinden ötürü sorunlar yaşadığını, yasalarda birtakım hakları elde etmenin toplum bilincinin hemen değişmesi demek olmadığını gördüm.

Yaşama, sorunlara ve bu sorunların çözümüne kadın gözüyle bakmayı feminizm sayesinde öğrendim. Ve bu bakışımla Bakırköy'de bir kadın çalışması başlattık.

-Türkiye'de ilk kez böyle bir oluşum sözkonusu. Bu görevi kabul ederken duygularınız nelerdi?

Uğur İlhan: İlk anda bu teklife cevap vermek bir hayli zor oldu. Çünkü kadın çalışması bağımsız ol-

nıklanması vb. ne çabuk unutuldu. Eğer şiddet yoluyla erkekleri cinsel tacizden vazgeçirmeyi düşünseydik çok başka yöntemler kullanırdık. Örneğin İçişleri Bakanlığı'ndan, her an saldırıya uğradıkları gerekçesi ile tüm kadınlara silah ruhsatı verilmesini talep eder, kampanyayı da bu noktada odaklaştırırdık. "Bir erkek sarkıntılık mı etti size basın kurşunu penisine".. İnanıyorum ki, eğer amaç yalnızca erkekleri cinsel tacizden vazgeçirmek olsaydı bundan etkili bir yol bulunamazdı. Şiddet bir iğneyi yakaya takmakla ve zorda kalınca kullanmakla değil, yukarıda yazdığım örnekteki gibi olabilir ancak.

Erkek egemen düşünceyi sorgulamak

Kampanyayı yürüten kadınlar olarak kadınlara yönelik cinsel tacizin erkek egemen düşünceler sisteminden kaynaklandığını ve bu düşünceler sisteminin yüzyıllardır sürdüğünü, cinsel tacizin de ancak erkek egemen düşüncenin ortadan kalkmasıyla son bulacağını düşünüyoruz. Kampanya ile bu erkek egemen düşünceleri, değer yargılarını sorgulamak, kadınların sesini yükseltmek, cinsel tacize kadın gözüyle bakabilmek istedik.

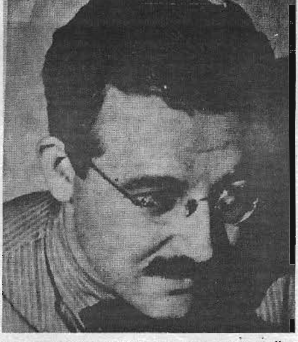
Sokaklarda ve hayatın her alanında kadınlar yerlerini aldıkları zaman gerçek demokrasiden söz edebiliriz. Ne zaman sol partiler, çevreler önyargısız olarak kadın hareketine bakabilir ve kendini sorgulamaya geçebilirse, demokrasi taleplerini kadınlar için de demokrasi talebine dönüştürebilirse işte o zaman demokratik bir toplum oluşturma talebinin ayakları yere basmış olacaktır.

SABAHATTİN ALİ'YE

Sadık Albayrak

Masanın üzerinde kitapların duruyor. Ve hakkında yazılanlardan bir kaçı. Birden kağıdımı üzerine bir toprak parçacığı düşüyor. Başımı kaldırıyorum, yukarda asırlık duvarda oyulmuş bir kuş yuvası . . . Yuvanın ağzında oynayan kuşlar. . . sana yazdığım mektuba toprak damlatıyorlar. Ben seni yazmaya çalışıyorum . . Türkçe'nin çığır açan ilk ustalarındanı seni, Sabahattin Ali'yi.

Geçenlerde genç bir öykücü dostumla senin "İçimdeki Şeytan'ı konuştuk. Benim en sevdiğim kitabın. Ona kendi içimizdeki şeytanımızı anlatmaya çalıştım. Bu kitabın bir Türk Oblomov'udur. Esinleme, etkilenme anlamında değil, Senin bu romanın anlam ve etkileyici açıdan, hayata karşı sorumlu, iradeli yıkılmaz insana bir davettir. Tembel, amaçsız, iradesiz insanın ne denli parlak düşünceleri, iyi idealleri taşısa da kötülüğün saflarına düşeceğini ne güzel anlatırsın. Bu tip, Senin 1940'ların başında aradığın yeni bir insandır. Yeni bir insanın kişilik , ahlakını ortaya koymak istersin. Seninle ilk üniversite yıllarında tanıştım. Önce hikayelerini; Yeni Dünya, Kağnı/Ses, Değirmen, Kuyucaklı Yusuf'u okudum.

Seni böyle bir kaç satırla anlatmak mümkün Sabahattin . . Türk edebiyatının öncülerinden ... insana karşı aydın bir sorumluluk taşıyan edebiyatçı örneğisin sen. Sen Toplumuna ve insanına karşı taşıdığın aydınca sorumluluğun bedelini ödeyen sanatçı örneğisin. Sana 1948 Mart'ında kıymaya çekinmediler.

Masamın üzerinde kitapların duruyor. Sana yazdığım bu kısa mektubu arkadaşım okumak istiyor. Başımı yukarıya kaldırıyorum, gökyüzünü dilimine doğrayan bir helikopter geçiyor. Kentin üzerinde kara bir homurtu, demirden bir ağ gibi inmekte.

Asırlık duvardaki kuş yuvasına kayıyor gözüm. Kuşlar yok. Uçup gittiler. Masamda kitapların duruyor. Ve bütün her herşeye rağmen burada yanıbaşımdasın.

BİRLİK TARTIŞMALARI TARTIŞMA TUTANAKLARI TEBLİĞLER

Sosyalistler arasında birliğin teorik, tarihsel arka planını, imkan ve şartlarını tartışmak için 12, 13 ve 19 Ağustos 1989 günleride 172 sosyalist bir araya geldiler. Toplantı, Temmuz ayında çeşitli sosyalist dergilerde, sosyalistlere başlığı ile yayınlanan deklarasyonun imzaya açılması ve 18 kişinin çağrısı üzerine yapılmıştır. Toplantının bundan sonraki süreci için Birlik Tartışmaları Düzenleme Kurulu (BTDK) oluşturuldu.

BTDK'nin Kendi görevinin içeriğine ilişkin olarak yaptığı ilk çalışma, o zamana kadar "sosyalistler arası birliğin teorik ve tarihsel arka planını, imkan ve şartlarının tartışılmasını düzenlemek" diye dile getirmiş olduğu amacını ayrıntılandırmak oldu. BTDK 7 konuda tartışmalar düzenledi. Bu tartışmaların tutanakları, tezler BTDK yayınları adı altında yayınlandı. Toplam 7 Kitap halinde toplanan Birlik Tartışmaları, Tartışma Tutanakları, Tebligleri Marksist hareketin teorik, ideolojik ve politik süreçlerine ilişkin düşünce yaklaşım ve politikalarını yansıtan belge niteliği taşıyor.

malıydı. Ve Türkiye'de ilk olacaktım. Belediye bünyesinde yapılacak olan kadın çalışması için elimde reçete yoktu. Çünkü masada oturup aylık almayı değil, gerçekten amaç doğrultusunda çalışma yapmak istiyordum. Bu kaygılarımı Başkan'a da açtım. Kendisi bana çalışmanın belediye hizmetlerinden biri ve partiler üstü olacağını söyledi. Bu konuda anlaştık. Ancak böyle bir ünitede ilk olma ve taşıdığım sorumluluğu doğru biçimiyle yerine getirememe kaygısını yine de içimde taşımıyor değildim.

-Uğur Hanım basından sizi "mor iğneli" ve feminist olarak tanıyoruz. Feminizme bakışınız nedir?

Uğur İlhan: Evet ben feministim. Ve her kadının feminist olması gereğine inanıyorum. Feminist olmak beni daha da geliştirdi. Artık gözlerim daha da kocaman. Daha önceleri göremediğim birçok şeyi görebilmeme yardım ediyor. Ve çok mutluyum. Bu da birey olabilmeyi yakalayabilmemden kaynaklanıyor. Emeğime, bedenime ve kimliğime sahibim. Feminizm sayesinde kadın bakış açısını ve kadınca bakmayı öğrendim. Her bir durumu ve herşeyi bu bakış açımla sorguluyorum.

Kadın Hakları Danışmanı olarak neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Uğur İlhan: Kültür Evindeki çalışmamızda kadınların bulundukları yere gidip yaşam biçimlerini görmek, sorunları doğrultusunda gerekli çözüm yollarını saptamak, somut olarak hizmet vermek mümkün değil. Olanaklarımız oldukça sınırlı. Ayrıca EV'imize gelen kadınlar genel olarak kadın sorunlarının varlığını kabul etmiş aydın diyebileceğimiz, çoğu çalışan kadınlar. Kültür evinde uzanamadığımız, yaşamını kanıksamış, doğrunun kendi yaşadığı biçim olduğunu düşünen kadınlarlara gitme olanağımız oluyor. Gerçekte bu durumunun hiç de doğal olmadığını anlatıyoruz. Mahallelerde kadınlarla söyleşip onların sorunlarını dinliyoruz. Haftada iki gün kahve toplantıları düzenliyoruz, aile içi şiddeti, ilişkileri tartışıyoruz. Dayağın insan üzerindeki etkilerini anlatmaya çalışıyoruz. Program dahilinde gerekli görülen semtlerde okuma yazma kursları, kadın sağlığı, mesleki eğitimi amaçlayan kadın atölyelerinin açılması, belli zaman diliminde hukuksal, psikolojik sorunlarının çözümü için yardımcı uzmanlar getirme gibi hizmet sunmaya çalışıyoruz. Çok yakında kadın sığınak evinin açılışı sözkonusu. Yeri belirlendi. İçinin döşenmesi bekleniyor. Bakırköy bazında kadın dergisi çıkarmayı düşünüyoruz. Sorunlu kadınlara iş bulma konusunda yardımcı oluyoruz. Kısaca Bakırköy bazında bile olsa kadınların yaşam koşullarının iyileştirilmesine yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Bu görevinizi kadın kurtuluş mücadelesiyle bağlayabiliyor musunuz? Nasıl?

Uğur İlhan: Buna bağlamak değil de, alt yapı çalışması diyebilirim. Bizim belediye olarak çalışmalarımız daha çok kırsal kesim yani İstanbul'da yaşayan kırsal kesim kadınları. Onların ise bu sorunu genellikle farkında olmadan yaşadıklarını söyleyebilirim. Birçoğu içinde bulunduğu durumdan kurtulmak istiyor fakat nasıl olabileceğini bilemiyor. Kadın olarak dünyaya gelişlerine üzülüyorlar. Öncelikle bu kadınlara birtakım haklarının olduğunu ve bunları kullanmak için çaba harcamaları gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Onları gerçek anlamda aktif mücadeleye çekebilmek, kadın kurtuluş hareketine katkı oluyor. Ben bu kanıdayım.

-Son olarak geçtiğimiz 8 Mart'da neler yaptığınızı öğrenmek istiyoruz.

Uğur İlhan: Danışmanlık olarak Bakırköy Belediye Radyosunda özel yayın yapıldı. Akşam ise Mine oyunu galasına katıldık. Ayrıca 8 Mart'a Doğru Kadın yarışması düzenledik. Bu etkinlikler Kültür Dayanışma Evi Belediye işbirliği ile oldu.

OĞ LAN MI? KIZ MI?

Gül

Dokuz ya da on yaşlarında olmalıyım o zamanlar, çok iyi hatırlıyorum. Halam beşinci hamileliğini yaşıyordu. Herkeste bir bekleyiş, panik. Ya erkek olmazsa ne olacak, yandık.

Beklenen gün geldi. Halam doğurdu. Onun zaten dört tane kızı vardı. Ama öteki halamın çocuğu olmadığı için doğumdan önce anlaşma yapmışlardı. Eğer bu bebek de kız olursa sana vereceğim demişti. Sözünde durdu. Ne olurdu sanki, ha bir eksik, ha bir fazla. Zaten dört tane kızı vardı. Ama erkek olsaydı. Ah erkek olsaydı! Ne güzel olacaktı, olmadı.

O zamanlar neden sorduğumu anımsıyorum. Neden bu kadar çaba? Gayet yalın düşündüğümde halamın bir kadın olduğunu ve bir erkek çocuğu bu kadar çok istediğini anlamamıştım. Kendi cinsinden bir çocuğu istemiyor. Israrla erkek çocuk istiyordu. Ben de kız olduğumdan, bana çok kötü gelmişti bu durum.

Daha sonra öğrendim ki kız çocuklar evlendiklerinde mallar başkalarına gidecek diye bir kaygu taşıyorlarmış. Gerçi bu bana pek mantıklı gelmemişti. Çünkü bizim oralarda kız çocuklar pek mirastan yararlandırılmıyordu. Miras hakkı erkek çocuklarındı. Erkek çocuklar mal sahibi olduğundan, malların kız tarafına gideceğ igibi bir gerekçe de pek geçerli değildi. Ama neden erkek çocuk istiyorlardı acaba?

Uzun zamandır tanıdığım bir arkadaşım var. Bir kız çocuğu vardı tanıştığımızda, ilk doğumunu şöyle anlatmıştı. "Eşim doğumdan sonra yüzüme bakmadı. Küskün bir şekilde karşımda somurtuyordu." Büyük bir şaşkınlık geçirmiştim. Bahsettiği adamı tanıyordum. Dışardan bakıldığında ne kadar "normal" birisiydi. Meğer adam erkek çocuk delisiymiş.

Arkadaşım ikinci hamileliğini yaşarken çok tedirgindi. Eminim bu ikinci çocuk işi onun fikri değildi. İkinci çocuk kesinlikle düşünmüyordu. Ama "nasıl olsa ikincikini deneyeceğim, denemek zorundayım. Bari bir an önce bu işkence bitsin." İşkence bitti ikinci kızını doğurdu. Hastahanede kocası ona şöyle demiş: "Bu çocuk çok şanssız olacak". "Neden" diye sorduğunda arkadaşım, "çünkü ortanca olacak" diye karşılık vermiş, anlaşılan adam üçüncüye hazırlanıyor. Eee erkek olmadı ya, bu işi becermeden durmak yok.

Ona bir erkek çocuk veremedi. Bir daha deneyecek. Denemezse başka kadın mı yok? Pek çok erkek karılarının üzerine kumayı erkek çocuk sevdasından getirmiyor mu?

* * *

Doğumhaneden yeni çıkmıştım, odama gittim. Doğumda hiç sesim çıkmamıştı. Hiç bağırmamıştım. Çevremdekiler şaşkın şu soruyu sordu: "Neden hiç bağırmadın?" Benden önce ebe cevap verdi: "Eee o oğlan doğurdu, bğırır mı?" Vay canına demek kız doğursaydım bağıracaktım. Ne iş.

Kısa Kısa

OSCARLAR DAĞITILDI.

Irk ayrımını işleyen "Miss Daisy'nin Şoförü" filmi 80 yaşındaki Jessica Tendy'ye en iyi kadın oyuncu "Doğum Tarihi 4 Temmuz" en iyi yönetmen olarak Oliver Stone'a "Sol Ayağım" filmi ise Dainel Dey Lewis'e en iyi erkek oyuncu ödülünü getirdi.

TİYARTOLAR GÜNÜ

27 Mart Dünya Tiyatrolar günü nedeniyle, Bozkurt KURUÇ tarafından hazırlanan bildiri Devlet Tiyatrosu sanatçılarından Nur Subaşı tarafından okundu. Tüm ödenekli tiyatrolar ile Devlet ve Şehir Tiyatroları oyunlarını ücretsiz olarak sergilediler.

DAĞ DİLİ

Dilimize Harold Pinter'den çevrilen ve Erkan Karagöz'ün yönettiği Dicle Sanat Tiyatrosunun oynadığı DAĞ DİLİ adlı eser Ortaköy Kültür Merkezinde sergilendi.

FİLM GÖSTERİMİ VE SÖYLEŞİ

Şener Şen ile Yavuz Tuğrul'un "Aşk Filimlerinin Unutulmaz Yönetmeni" filmi üzerine, Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesinin Fikirtepe Kampüsünde faaliyet gösteren Kültür Kulübünde söyleşiye katıldılar. Kültür Kulübü, Video ile film gösterimleri düzenliyor, filmler üstüne söyleşiyor organize ediyor. Çok sayıda öğrenci bu etkinliğe katılıyor.

UMUT FİLMİ

Adımlar Sefaköy Temsilciliği önemli film'lerin gösterimini Küçükçekmece'de Ekiciler Sinema Salonunda gösterime sunuyor. Daha önce "Uçurtmayı Vurmasınlar" filmi gösterilmişti. Önümüzdeki günlerde Yılmaz Güney'in Umut filmi de gösterilecek.

Değişen dünyamız ve Kültür-sanat/ Kemal ÖZER

"DEĞERİN OLUŞMASI BİRİKİM İSTER"

Gülsüm Akyüz

"Geçtiğimiz son on yılda dünyada ve ülkemizde büyük değişiklikler oldu. 2000'li yıllara yaklaştığımız şu günlerde, gelişen teknoloji ve haberleşme olanakları insanların da değişip gelişmelerine yol açıyor. Bu değişimlerin kültüre olan etkileri konusunda ne düşünüyorsunuz?"

Özer- Batı, gelişen teknoloji ve haberleşme olanaklarını kendi tekelinde tutabilecek mi? Sorun sanıyorum burada. Duvarlar yıkılıyor. Doğu'yla Batı'yı ayıran duvarlar. Duvarı araya yalnız Doğu çekmemişti. Batının çektiği; teknolojinin, haberleşme olanaklarının ona sağladığı görülmez duvarlar. Doğu yıkıyor, bakalım Batı da yıkabilecek mi? İyimserim. Çünkü dünyanın bir ucu ışık almaya başladı mı bunun başka yanlara sızmaması olanaksız. Öyle umuyorum ki, şu son yıllarda Doğu da izlediğimiz toplumsal uyanış, demokratikleşme isteklerinin hızlı bir yeniden yapılanmaya yönelmesi, siyasal alandaki kadar çabuk değilse bile, kültür alanında da yeni bir yapılanma ortamı hazırlayacak. Çünkü tabular, demokratikleşme, yalnız Doğu'nun sorunu değil, Batı'da da yıkılacak duvarlar var. En başta, insanın kendini gerçekleştirmesini engelleyen; yaşamı kapitalist dünyanın sınırları içinde algılama saplantısı. Şimdilerde karmaşa biçimde görünen böylesi bir kalkışma, her iki yanda sağlıklı öğeleri, birikimleri harekete geçirecek, kültürsüzleştirme çabalarını durduran, kitle tabanına yaygın, kişiyi özgürleştirmeye yönelik demokratik bir oluşumu hazırlayacak gücü içinde taşıyor bence.

"Günümüz dünyasında bireyin önemi, bireyin yaratıcılığı ve özgürlük özlemi öne çıkarılıyor ve tartışılıyor. Şairler bir yanıyla bireysel üretim yapan kişiler. Bu konuda görüşleriniz nelerdir? Bireyin öneminin kavranması, bireye ulaşılması sürecinin hızlandırılması için neler yapılabilir?"

Özer- Bireyin önemi, bireyin yaratıcılığı . . . Birey üzerine iki ayrı dünyada da yalan söylendi. Birinde alabildiğine özgür, ötekinde zincirli köle. Birinde alabildiğine yaratıcı, ötekinde bir makineye vida. Doğru olmadığı biliniyor, ama söylenmiyordu. Şimdi söyleniyor. Ama her iki kesimde de söylenmesi gerek. Toplumcuların bireye önem vermediği yalanı, hâlâ yinelenecek mi? Bireyi odak alanların onu yalıtma yalanı sürecek mi? Üretimin bireysel olması, bireyi toplumsal bir ürün olarak algılamaya engel değil. Bireyin önemi, toplumsal olmasından geliyor. Bireye ulaşmanın gizi de. Batı'da da Doğu'da da nice yapıtlarda bireyin kartondan kesilmiş gibi durması bundan gelmiyor mu?

"Birey-toplum, sanatçı-toplum, sanatçı-politika ilişkileri konusunda neler söylemek istersiniz?"

Özer- Bu konularda temel görüşlere bağlıyım. Örneğin bireyi, dolayısıyla sanatçıyı da toplumun bir ürünü olarak görmek gibi. Gerek sanatı, gerek sanatçıyı karmaşık görünümlü bugünkü toplumlarda algılarken bile, özü elden kaçırmamaya, yani temel işlevini göz önünde tutmaya eğilimliyim. Sanatın anlamını, ilkel toplumlara göre karmaşık bir yapı içinde görünse bile bugün de gereksinimden doğmasında ve gereksinimi karşılamasında görüyorum. Gereksinimin belirlediği bir işbölümünde sanat da üstüne düşeni yerine getiriyor bence. Sanatçı her birey gibi aynı zamanda bir yurttaş. Yurttaşlığın içerdiği davranışlar, yurttaşlığın getirdiği ilgi alanları onun için de geçerli. Politika, her yurttaş gibi sanatçının da temel ödevlerinden. Doğal ki, sanat yapıtı gündelik bir ilişki olarak değil, özüyle politiktir.

"Dünyanın, insanın değişmesi, güzelleşmesi için şiire düşen görev, ya da şiirin önemi konusunda düşündüklerinizi anlatır mısınız?"

Özer- Duvara ilk resmi çizen ilkel insan, kuşkusuz bir gereksinimden yola çıkıyordu. Ama yalnız gereksinimi gidermek değildi yaptığı iş. Güzellik duygusu vardı hemen yanıbaşında. Yabanıl av hayvanından duyduğu korkuyu giderirken kendini aşmanın, yaratıcı bir duyguya ulaşmanın güzelliği. Sanırım bugün için de temelde aynı. İnsanın, yaşamı ve dünyayı kavramasına getirdiği katkı. Aynı zamanda ona kendini aşmanın, yaşamı ve dünyayı değiştirmenin heyecanını duyurması. Öbür sanatlar gibi şiirin önemi de burda değil mi?

Şair Kemal Özer

"Siz, ülkemizdeki en uzun ömürlü sanat dergisi olan Varlık'ın genel yayın yönetmenisiniz. Dergiyi yönetirken, dergiye girecek ürünleri belirlerken özellikle önem verdiğiniz konular, gerçekleştirmek istediğiniz hedefler nelerdir?"

Özer- Varlık'ın geçmişini göz önünde bulundurarak iki özelliği temel aldık: Üretkenliğe ortam hazırlaması, edebiyatımıza yeni imzalar kazandırması. Bunun için hem edebiyat dünyamızı yakından izleyip tartışılan sorunlara aydınlık düşürmeye çalıştık, hem de kamuoyunda gereksinimler yaratmayı hedefledik. Örneğin 1980'den sonra gözden düşürülmeye kalkışılan gerçekçilik konusu, uzun süre üzerinde durduğumuz bir sorundu. Bunu, yanısıra Unesco'nun on yıllık gelişme programı çerçevesinde kültür konusunda kamuoyu yaratmaya çalıştık. Yeni yazarlar yetiştirmeye gelince, bunu yalnız ürün yayınlamak olarak almadık. Üretkenliğin önünü açacak bir arındırma, aydınlatma ortamı hazırlamak istedik. Denebilirse bir mutfak oluşturduk.

"Son iki yıldır, özellikle kullanması gereken bir çaba içinde Varlık dergisi. Kültür/sanat yaşamımıza emeği geçen ustaları daha yaşarken değerlendiren emeğe Saygı bölümleri yer alıyor belirli aralarla. Bu, nasıl oluştu?"

Özer- Bu bölümleri yapmaya karar verirken birtakım gözlemlerden yola çıktık. Kültür ve sanatın birsüreç işi olduğu bunlardan en temeli. Değerlerin oluşması bir birikim ve süreklilik istiyor. Değerbilirlik, birikime katkısı olanları yaşarken gündeme getirmek, değerlendirmek, anmakla olur diye düşündük. Ve bunun yaygınlık kazanmasını vurguladık. Nitekim bugün Türkiye Yazarlar Sendikası'nın Yaşayan Ustalara Saygı geceleri düzenlemesi özlemimizin bu yanının yaşama geçmesi olarak yorumlanabilir. Gönlümüz daha da gelişmesinden, başka başka yollarla kamuoyuna benimsetilmesinden yana. Değer, kullanmak içindir, ama değeri yaşarken teslim etmek de birikimin vazgeçilmez gereği değil mi?

"Varlık'la ilgili çalışmalarınız yanısıra ozan olarak üretkenliğiniz de sürüyor. Geçtiğimiz yıl, kendi çabalarınızla dört kitabınızı yayınladınız. Kısaca, bu kitapların yayınlanma serüvenini ve kitaplarınızı bize anlatır mısınız?"

Özer- Yayınlama, yazılanı okura iletme üretim sürecinin doğal sonucu. Ne var ki bu, ülkemizde her zaman olası değil. Özellikle 1980'den bu yana yaşadığımız gelişmeler yayın dünyasına yeni zorluklar getirdi. Üretim sürecinin bu aşaması benim için sürekli aksadı, kitaplarımı düzenli yayınlamakta sıkıntıya düştüm. Yeni gelen okurlara ulaşma isteği, sonunda kendi kitaplarımı kendim yayınlama noktasına getirdi beni. 1980'den sonra edebiyatımıza verilmek istenen yön, dayatılmak istenen değerler'de bir çeşit hesaplaşmaya girmeyi zorunlu kılıyordu. Şiir, çeviri, çocuk edebiyatı, anlatı türlerinde tüm kitaplarımı yayınlama amacıyla işe giriştim. İlk dört kitaptan üçü sırayla ilk beş şiir kitabımın yeni basımları oluyor. Biri de çağdaş Romen ozanı Nicolae Dragoş'un şiirlerinden seçmeleri kapsıyor. 1990 içinde 10 şiir kitabımın yeni basımlarını tamamlayacağımı, yanısıra yeni birkaç kitabımı da gün ışığına çıkaracağımı umuyorum.

Uluslararası İstanbul Film Festivali, 31 Mart -15 Nisan 1990

HOŞ GELDİN SİNEMA!

Sadık Albayrak

Evet, bu gelen sinemadır. Hayvanların öykülerinden bıkanlar için, yarasa adamların, hayaletlerin; insan olmayan insanların, **İndiana Jones'ların, 9,5 Haftaların** beyazperdeleri işgalinden bıkanlar için bu gelen gerçek sinemadır.

9. İstanbul Filim Festivali ile sinema, tüm görkemiyle, çeşitliliğiyle, 31 Mart-15Nisan'da kentimizde konaklıyor.

Gelin 160 filmin içinden gidebileceğinizi kolayca seçin şimdi. Kısıtlı zaman ve olanaksızlık karşısında seçim yapmak zorundayız. Seçim yapmanız için filmler hakkında yeterli bilgiler verme olanağımız yok. Festival'in bölümlerine, bazı filmlere kısaca değinmekle yetiniyoruz.

Uluslararası Yarışma bölümünde 13 film yeralıyor. Diğer yıllarda olduğu gibi bu filmlerin ortak yönü, sanat ve sanatçı temalarını işlemeleri.

Devrimlerin sinemacısı **Joris Ivens** anısına **Vasiyet** filmi, **Bir Rüzgar Öyküsü** gösteriliyor. **Sinema Sinemaya Bakıyor** bölümünün kaçırılmayacak iki filmi: **Ettora Scola'nın Splendor'u** ve **Maurizio Nichetti'nin Sabun Köpüğü Hırsızları.Şu Caz Dedikleri,** caz severler için 6 film.

Peter Brook'un aynı adlı Hint destanına dayanan 4 saatlik dev **Mahabharata'sı, Sergei Paradyanov'un Susam Kalesi Destanı, Terry Gilliam'ın Daronun Serüvenleri, Doğudan Batıya Masallar** bölümünde yeralanlardan bazıları.

Dünya Festivallerinden bölümünde yine seçim yapılması zor 19 film var. **20. Yüzyılım Benim, Senin İçin Fazla Güzel, Hanussen, Sıfır Kenti, Ölü Ozanlar Derneği,Konsolos, Aşçı Hırsız Karısı ve Aşığı,** sadece bazıları.

Ustaların kerameti

Festival'in **Ustalara Saygı** bölümündeki tüm filmlere gidesi geliyor insanın. Hele bunlardan biri **Mihelangelo antonioni** olunca. Sinemanın sınırlarını zorlayan, insan ve topluma özgü bir yaklaşımla eğilen bu yönetmenin tüm filmlerinin yarısından çoğu, 1965'e kadar yapılmış olan 9 Filmi gösteriliyor.

Miklos Jancso ise dünyanın en önemli sinemacılarından biri olarak kabul ediliyor. Gösterilen 6 filminden 4'ü Macar yakın tarihine eğiliyor: **Umutsuzlar, Kızıl İlahi** ve **20. Yüzyıl Macar Tarihi** üzerine bir üçleminin gerçekleştirilmiş ikisi, **Macar Rapsodisi** ile **Allegro Barbaro. Canavarlar Mevsiminde,** Macaristan'ın ayrıcalıklı kesimiyle sosyalist ilkeleri savunanlar arasındaki çatışma işleniyor.

Fransa'dan Bertrant Tavarnier ise ilgisiz kalınamayacak son filmleriyle yeralıyor: **Geceyarısına Doğru, Beatrice Tutkusu,** ve **asiolan Hayattır.**

Yeni gerçekçiliğin babası, senaryo yazarı **Cesare Zavattini'nin** anısına **Bisiklet Hırsızları** gösteriliyor.

Geçen yıl **Öldürme Üzerine Küçük Bir Film'le** nefeslerimizi kesen **kieslowski** Usta'dan ise **On Emir Dizisi'nin** diğer filmleri: Orta uzunlukta 8 Dekalog ikişer gösteriliyor.

Fransız **Anatole Dauman,** birçok önemli filmin ortaya çıkmasını sağlamış bir yapımcı. Onun yapımcılığını üstlendiği ve her biri bir sinema klasiği olan 7 ilm gösteriliyor. Bunlardan üçü, **Gece ve Sis, Balina Adamları, Mendirek** biraradа gösterilen orta uzunlukta filmler.

Hürrem Erman ise bizden bir yapımcı. Erman ve Akad'a Saygı bölümünde **Gökçe Çiçek** Akad'ın en önemli filmlerinden ikisi, **Gelin** ve **Diyet** var.

Çağımızın aynası sinema

Bütün filmler çağımıza az yada çok birer ayna tutuyorlar.x Çağının gerçeklerini sorgulayanlar için, hepsi de o gerçeği bütünleyip geliştiren mozaik taşları. **Galilee'de Düğün, Aramızdaki Katiller, Acılar Kenti, Anılar Dile Gelince, Kupkuru Bembeyaz Bir Yaz** ve **Mapantsula.**

Amerika Düşleri Başlığıyla gösterilenlerse ABD'ye ayna tutuyorlar.

Üç Kıtadan Görüntüler, bazılarının haritadaki yerini bile bilmediğimiz ülkelerden insanlar getiriyor karşımıza. Sinema coğrafyaya da ayna tutuyor. Bu bölümde Küba'dan **Plaff** Vietnam'dan **Kahkaha Salgını,** Güney Koreden **Bodhi-Dharma Neden Doğu'ya Gitti** ve özellikle **Çöl Çiçeği** ilgimizi çeken filmler.

Yasak Görüntüler

Bu bölüm Türkiye'de veya başka yerlerde yasaklanmış filimlerden oluşuyor, **David Lean'in** 4 saatlik dev filmi **Arabistanlı Lawrence** ile Yunan'lı **Costas Ferris'in Rambetika'sı** yakın tarihimizle teğet geçen kaçırılmayacak filmler. **Gillo Pantecorvo'nun** Festival'in en önemli filmlerinden olan politik sinema başyapıtı **Cezayir Savaşı** ise Fransa'nın "yasaklar listesinden. Ayrıca bol ödüllü **Gandhi'de** bu bölümde.

Bir ülkü Bir Sinema bölümünde 7 filmle Yugoslavya'ya ayrılmış Üçü yarışma dışı 17 Türk Filmi Festival'de yer alıyor.

Hepinize iyi sinemalar dileğiyle, insanları/toplumları/kentleri/kırları, çölleri/nehirleriyle dünyamızı istanbul'a taşıyan sinemaya hoşgeldin diyoruz birkez daha. Şimdi seçim yapabilme özgürlüğünü yaşamanın zamanıdır . . .

Steven Soderbergh'in Cannes Ödüllü filmi "Seks Yalanlar ve Video kasetleri"

SEKSİ KUŞATAN YALAN

Kültür Servisi-Bundan yaklaşık 145 yıl önce Mark, "kadınla erkek arasındaki cinsel ilişkinin, insanın insanla olan en dolaysız ve doğal ilişkisi olduğunu" yazmıştı. Bu ilişkinin niteliğinin insanın insanlık derecesini, insani özüne yakınlık düzeyini gösterdiğini vurgulamıştı. Böylece insanın özgürleşme ve daha gelişkin insan olma mücadelesinde cinselliğe bir turnusol kağıdı işlevi yüklenmiş oluyordu.

Amerikalı genç yönetmen **Steven Soderbergh,** bir karı-koca ve kadının kızkardeşi, erkeğin okul arkadaşı arasındaki ilişkileri ele alan ilk filmiyle sanki Marks'ın tezinin günümüzde sınanmasından görünümler getiriyor karşımıza.

Cinsel konularda kocasına karşı soğukluk duyan **Ann** sorunlarına bir psikanalistin yardımıyla çözüm aramaktadır. Kocası John ise Ann'ın kızkardeşi **Cynthia** ile ilişkiye girmiştir. **John'un** okul arkadaşı **Graham** yıllar sonra kente döner ve onların misafiri olur. Giyimi, davranışları, soruları ile farklı bir insandır. Non-konformist kişiliğiyle John'un tam tersidir. Farklı kişiliği **Ann'i** etkilemiştir. Bu arada erkekler arasında pek ayrım yapmadan cinsel ilişkiye giren **Cynthia** da **Graham'ı** merak eder ve onunla tanışır.

İnsanın değerini, sahip olduğu nesneler belirliyor

Soderbergh bu dört kişinin, cinsellik temelinde ilişkilerinin niteliğini ortaya dökerken, onların dünyasının kofluğu, anlamsızlığı tüm vurucuculuğuyla belirir. Filmin "yuppie" kahramanı işinde başarılı **John, Cynthia** ile ilişkisini nesnelere göre belirlenir, nesnelerle olan ilişkisine indirgenmiştir. İnsanın değerini "sahip olduğu nesneler", para, ev, giysi, vb. belirler.

Böyle bir durumda, "insanın insanla en doğal ve dolaysız ilişkisi olan cinselliğin" de bir "nesne"ye dönüşmesi kaçınılmazdır. Böyle olduğu içindir ki, yine John filmin başında bir arkadaşına telefonda "evlilik yüzüğünü gören kadınların ona kolayca teslim olduklarını" söyler. Eğer bunu evlenmeden önce farketse evlenmeden sadece bir yüzük edinecek bir sürü kadını elde edebilmiş olacağını hayıflanarak ekler. Bir sürü kadını elde etmek. . Bir sürü "meta"ya sahip olmak!

Burada bu dünyaya ait bir başa ikiyüzlülük de dışavurur. Evliliğin simgesi olan "yüzük", evlilik dışı ilişkinin anahtarı olmuştur.

İnsan ilişkilerinin parçalanan tarafı birleşmiştir.

Seks, Yalanları ve video kasetleri düz, sade, iç mekanlarda geçen, konuşmalara dayalı bir filmdir. Gösterişli hiçbir çaba göze çarpmaz. Filmin erdemi de buradan gelir. **Soderbergh** insanlarına tarafsız ve gerçekçi, hiç bir şeyi abartmadan yalın bir duyarlıkla yaklaşır. Konusu seks olan bu filmde, seks sömürüsüne prim vermeden içten bir sinemayla kurar yapıtını. Eşleme (görüntülerle seslerin eşlenmesi) ayrılıkları ve sondaki video izleme sahnesinin başarılı kurgusu filmi biçimsel olarak güçlendiren öğelerdir.

Seks Yalanları'nı daha iyi kavrayabilmek için ona benzer bir konuyu işleyen bir başka filmle karşılaştırmak yerinde olur. Bir hayli ilgi gören bir film olan **9,5 Hafta'da** cinsel sorunları olan bir kadın ve erkek üzerine kuruludur. Alabildiğine yapay ve gösterişli olan bu film cinsel sömürüye dayalıdır. Fakat daha önemlisi vaazettiği ana fikirdir: Bu filmin kahramanı genç kadın, toplumun sahte değerlerine ve sevgisiz cinselliğe karşı çıkış yolunu "hiçlik"te bulur. Kendini sado-mazoşist bir ilişkide bir nesne gibi erkeğe teslim eder, yönetmen A.Lyne ise bunu olağanüstü çekici bir ilişki gibi yutturmaya çalışır. Düşünme, sorgulama vb. sözkonusu değildir. Filmin temel özelliği insanı hiçliğe çağırması, manevi olarak ezmesidir.

Seks yalanları ise alçak gönüllülüğü içinde aydınlık ve güzel bir filmdir. Graham, Ann'in evliliğin gerçek yüzünü görmesini sağlamıştır. Ann ise onun iktidarsızlığını yenmesini ve video kasetlere bağlılığını kırar. İnsan ilişkisinin parçalanan tarafları birleşmiştir. Burada bireyler, çağdaş kapitalist toplumun bağrındaki yalanın onların ilişkisini de kirletmesini engelleyecek bilinç ve istence kavuşmuşlardır.

Filmin sonunda yağacak yağmurun damlaları ise bu başarının armağanıdır.

1 DOKUN 1000 AH İŞİT

Yazıcısı: M.Ö. 141

Sadrazam Fıkrası

Nasreddin Hoca karısıyla yatağa girmiş. Hava soğuk, yorgan da inadına küçük. Karısı çekiştiriyor, hoca açıkta kalıyor. Hoca çekiştiriyor, karısı açıkta kalıyor. Başlamışlar kavgaya. Hoca bakmış olacak gibi değil, yorganı tuttuğu gibi atmış dışarıya. Kadın çaresiz dönüp yatmış. Hoca da gelmiş yanına. Karısına fısıldar: "Oh be, dünya varmış, yorgan gitti, kavga bitti."

Not= Bu fıkrayı köşemize Sayın Başbakan iletti.

Merakhsına Duyurulur

"Günün yaşanmakta olan tarihini yorumlamakta güçlük çeken herkes için gerçek bir başvuru ve aydınlanma kaynağı Kapitalizm, Komünizm ve Birarada Yaşama"

J.K.Galbraith- S.Menşikov
Afa Yayınları

Türkçemi Seveyim

1 Mart 1990 Perşembe günü ÇAKIL
Müzikholündeki BİRLEŞİK GRUBUN
yemeğinde sahnedeki programım
arasındaki sözlerimin yanlış
anlaşılmasından ötürü husule gelen üzücü
olay'ın derin teessürü içindeyim.
Başta sayın Başkan
olmak üzere tüm yönetim üyelerinden,
geçmiş yıllarda fiilen bu büyük camiaya
emeği geçen tüm yönetici ve futbolcu
büyüklerimden pek tabidir ki şu anda
görevlerini ifa etmekte olan futbolcu
kardeşlerimden ve de bu büyük camianın
tüm vefakar, cefakar taraftarlarından
yürekten riyasız olarak hissettiğim
özrümün hassatten kabulünü istirham
eder, saygılarımı sunarım.

BÜLENT ERSOY

Tarihi yaşıyorux. Yaşadığımız tarih yaşanmış tarihi ellerinin arasına almış avuçluyor. Bu bana Steinbeck'in ünlü romanı "Fareler ve İnsanlar" daki sevimli azman Leni'yi anımsatıyor. Öykü bilinir. Leni, fareleri avucuna alıp okşar severken farkına varmadan onları öldürür. Yaşanmış tarih yaşadığımız tarihi avuçluyor. Leni gibi mi orası henüz belli değil.

Dibaceye Yanıt

Geçen sayıda yayınladığımız parti kararına yoğun tepki aldık. Gelen mektupların tümüne yer veremeyeceğimiz için okurlarımızın anlayışına sığınıyor ve uzak diyarlardan gelen birini yayınlıyoruz:

"İnsanları zorla güldüremezsiniz. Böyle bir parti kararını protesto ediyor ve acil şifalar, pardon demokrasi diliyorum."

İmza: Boris Yeltsin

Kodlama

Yeni bir dil gelişiyor. Her gün yeni bir kelimeyle zenginleşiyor bu dil. Dün 141-142-163 kodlarından ibaretti. Bugünse yenileri çıktı : M.Ç, T.Y, 438, 2932,1402.

Dam Üstünde Saksağan....

- Müjde, 141. maddeden idam cezası ayıklanıyormuş, Komünistler, hadi yine işiniz iş.

xxx

-Bugün yine açız evlatlarım, babanız yemek yapmamış.

TÜRKİYE MARKSİST HAREKETİNİN "KADER" ÇİZGİSİ VE POLİTİK FÜTÜRİZM

Mustafa Bozturgut

Türkiye marksist hareketinin BİRLİK problemi neredeyse hareketin tarihçesi kadar eskidir. Günümüzde de bu sorun tartışmaların ana ekseni olmaya devam ediyor. Kişisel kanım odur ki, birlikte olması gerekenler ayrı kaldığı sürecede gündemden inmeyecek inmediği gibi de marksist potansiyel enerjisinin çoğunu birbiriyle didişirken tüketecektir.

Hükümetin tüm oyalama politikasına rağmen TC yasasının 141 ve 142. maddeleri kamuoyunda yoğun olarak tartışılmaya devam ediyor. Bu durum da Legalitenin birliği nasıl etkilediğine ilişkin olarak legal partiler üzerine kısa bir tarihçe vermek sanırım konuya açıklık getirmek bakımından yararlı olacaktır.

2.Dünya savaşının bitimiyle esen "Yalta Rüzgarları" 1946 iki, 1954 de de bir partinin kurulmasına yolaçıyor:

- TSP : Türkiye Sosyalist Partisi, 14 Mayıs 1946 E. Adil Müstecaplı
- TSEKP : Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi, 20 Haziran 1946 Dr. Şefik Hüsnü Değmer.
- VP : Vatan Partisi, 22 ekim 1954 Dr. Hikmet Kıvılcımlı. 27 Mayıs Rüzgarlarıyla beraber gelen demokratik ortamda kurulan TİP kapatıldığı (12 Mart 1971 darbesinden sonra) döneme kadar legal planda tek parti olmuştur.
- TİP : Türkiye İşçi Partisi, 13 Şubat 1961 bir grup sendikacı ve aydın tarafından kuruldu.

12 Marttan çıkıştan sonra ise birçok marksist parti kurulmuştur. Tarih sırasına göre kuruluşları şu şekildedir.

- TSİP : Türkiye Sosyalis İşçi Partisi, 16 Haziran 1974
- VP : Vatan Partisi , 21 Ocak 1975
- TEP : Türkiye Emekçi Partisi, 12Şubat 1975
- TİP : Türkiye İşçi Partisi, 20 Nisan 1975
- SDP : Sosyalist Devrim Partisi, 30 Mayıs 1975
- TKİP : Türkiye İşçi Köylü Partisi, 30 Ocak 1978

Bunların dışında kalan birçok marksist parti ve hareket hiçbir zaman legal parti olarak kurulmadı. Bu verilerden yola çıkarak Legalite otomatik olarak birliğe yol açmıyor tespitini yapmak sanırım doğru bir tespit olur. 1946,1960 ve 1974 dönemlerinden yalnızca 1960 TİP döneminde marksist hareketi tek ve birlik içinde görebiliyoruz.

Türkiye marksist hareketinin 1946 ya kadar TKP tek başına temsil etmiştir. Ayrıca TİP ve TKP birleşmelerini illegalitede sağladıklarını söyledikten sonra şu genel tespiti yapmak mümkündür. Birlik yada ayrılıkların belirleyici etkeni illegalite yada legalite değildir. Bugünler içinde ayrılıkların ardında gizli iktidar odaklarını aramak kendi beceriksizliğimizden ayrılmak değilse laf kıtlığında asma dalı budamaktır. Bence marksist hareketin birliğininin önündeki engel onu gerçekleştiremeyen derece, derece o işin sorumlularıdır.

Ülkemizde ciddi potansiyele sahip marksist hareketin olmaklı en geniş birliği bugün sağlanamazsa çok uzun yıllar için burjuvazinin bu partileri paralize etmesinin gereği varmıdır.

Bu görev yarının değil bu günündür. Marksist hareketimizin bir huyu da sorunları çözümleri ile beraber yarına ertelemektir. Sorunları yarınlara erteledikçe birçok sorun gibi ayrılıkta "kader" olup çıkar. Politik fütürizmden kurtulmanın yolu güzel bir atasözümüzde dendiği gibi "bugünün işini yarına bırakma" maktan geçer.

BİRLİK BU GÜNÜN GÖREVİDİR.

POLİKATÜR

İNFAZDA HÜCRE SİSTEMİ VE DİSİPLİN CEZASI

Dışarıdaki mücadelenin belirginleşmeye ve gündemi oluşturmaya başlama süreciyle birlikte öteden beri uygulana gelen cezaevi politikasına iktidar yeni bir halka ekleme, dolayısıyla da bir ölçüde geri planda kalan cezaevlerinde yeni bir oyun oynamanın eşiğinde.

Cezaevinden yazan birisi olarak cezaevleriyle ilgili hemen herkesin üzerinde durması gereken noktanın bu olduğu inancındayım. Eğer bu halka doğru kavranamaz, öteden beri süregelen kısa soluklu ve cezaevleri sorununa bütünsel bir politikayla yaklaşma olmazsa, atılacak her adım yüzeysellikten öteye geçmeyecektir kanısındayım.

Buradan hareketle:

Güncelleşen, infazda hücre sisteminin ikamesine ve öteden beri hücre hapsi uygulamasına ilişkin temel yaklaşımın ne olması gerektiği üzerine düşüncelerimi belirtmek istiyorum. Böylece, sorunu gerçek kimliği ile kamuoyuna açıklamak ve sorunun asıl yüzünü ortaya koymak olası olacaktır.

Türk Ceza hukukunda genel olarak cezalar öncelikle kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezalar ve kişisel özgürlüğü bağlamayan cezalar olarak ikiye ayrılmıştır. Kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezalar ise kendi içinde hafif hapis, ağır hapis cezaları olmak üzere türlere ayrılmıştır. Kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezaların Türk Ceza hukukunda iki istisnası bulunmaktadır. Bunlardan birincisi idam cezasıdır diğer ise ömür boyu hapis cezasıdır. Bunlar Türk Ceza Yasasında açıkça ifade edilen ve tanımlanan ceza türleridir. Bir de yine kuralın tanımlanmamış buna karşın ceza sistemi içerisinde kendisine yer verilmiş bir ceza türü daha vardır. Bu ceza türü hücre hapsi cezasıdır. Bu ceza türü; birden fazla cezaların birleştirilmesi ve yerine getirilmesi kuralları içerisinde yeralmıştır. "Ağır hapis ve kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezaların toplanması" rejimini hükme bağlayan TCY.sının 73. maddesi; cezalardan birinin müebbet ağır hapis, diğerinin ise kişisel hürriyeti bağlayıcı süreli cezalardan biri olması halinde; süreli cezanın türü ve miktarına göre on günden az, üç seneden fazla olmamak üzere hücre hapsine çevrilmesini hükme bağlıyor. Burada kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezanın tür ve miktarına göre hücreye çevrilmesi işleminde taban miktar, TCY.sının 13. maddesinde ayrıca belirlenen esaslara göre tesbit edilmiştir. Buna göre 10 günlük kişisel özgürlüğü bağlayıcı ceza bir günlük (geceli-gündüzlü) hücre hapsine eşdeğer sayılmıştır. Onda bir esasına göre çevrilme durumunda olan bir kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezanın örneğin 24'ü aşan miktarlarda olması halinde oldukça uzun süreler kişinin hücre koşullarında kalmasını gerektireceğinden hareket eden yasa koyucu (!) hücre hapsi cezasına bir tavan sınır koyma gereği duymuştur. Bir başka deyimle TCY.sının "Özdeş Türden kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezaların birleştirilmesinde üst sınır" belirlemesini hükme bağlayan 77. maddenin arka planını oluşturan anlayış hücre cezasının üst sınırını belirleme noktasında da rol oynamıştır. Buna göre; hücre cezası üç yılı geçemiyecektir.

Görülüyor ki; üst sınırı üç yıl olan bir hücre hapsini baz aldığımızda kişisel özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmiş bir hükümlünün, 24 yıl ve 24 yılı aşan (30-36) bir cezası infaz ediyor demektir.

Bu gerçeklik ortada iken şimdi tutuluyor cezanın yerine getirilmesi (infaz) başlı başına hücre hapsine çevrilen bir sisteme dönüştürülüyor ve bu sistem kurumsallaştırılmak isteniyor. Adına ne denmiş olursa olsun (ister tek kişilik isterse dört kişilik) halen cezaların infaz edilmekte olduğu ve yukarda bir geçiş aşamasına tekabül ettiğini belirttiğimiz Gaziantep, Bursa eski özel tip cezaevleri (L Tipi Cezaevleri) de dahil olmak üzere, reorganizasyona tabi tutularak doğrudan tek kişilik hücre esasına göre yeniden yapılandırılan Eskişehir cezaevinde, cezanın yerine getirilmesi hücre hapsi esasına göre yapılmaktadır ve giderek kurumsallaşma eğilimindedir.

Yukardaki açıklama ışığında cezanın yerine getirilmesi adına halen yapılmakta olanı ve yapılmak isteneni değerlendirdiğimizde şunu anlamak zor olmayacaktır. Hücre hapsi esasına göre ikame edilmiş infaz rejimine göre; örneğin müebbete mahkum edilmiş bir hükümlünün çıplak olarak yatması gereken kısım 16 yıldır. Çıplak olarak 16 yılı bu sisteme göre infaz edecek bir müebbetliğe siz adına ne derseniz deyin 5 kezlik bir müebbet cezayı infaz ettirmiş oluyorsunuz. Şimdi ikame edildiği görülen tek kişilik havalandırması ve içinde banyosu ve tuvaleti olduğu ifade edilen Eskişehir Hücre Tipi Cezaevinde ise bu çok daha vahim koşullarda gerçekleşecek demektir. Azami süresi üç yıl olan bir ceza türü (hücre hapsi) sistemin kendisi haline getiriliyor ve bütün bir infaz ettirmiş oluyorsunuz'... Bir de buna rejimin diğer biçimlerini eklediğimizde, "batı standarlarına geçmek zor olmayacaktır.

İkame sisteminin özellikleri böylece anlaşılır olduğuna göre yapılacak iş ya da görev nedir?

Bana göre görev şu olmalıdır:

Yukardaki anlatım baz alınmak suretiyle iktidar iki noktadan sıkıştırılmalıdır.

Birinci nokta: Eğer iktidar bu sistemi ikame edecekse ve bunda kararlı görünüyorsa o zaman bütün kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezaları onda bir esasına göre aşağı çekmelidir. Bir başka deyimle; bu cezaevlerinde cezalarını infaz edecek hükümlüler; on günlük kişisel özgürlüğü bağlayıcı cezalarının karşılığı olarak bir gün yatmalılar ve on günlük cezalarını infaz etmiş sayılmalılar. İktidarın bu önermeye verecek cevabı yoktur!

İkinci Nokta: Kanımızca birinci önermenin mantıksal sonucu herkesi, bu ikinci noktaya getirecektir. Şöyle: **Sistemin iptal edilmesi** önermesi birinciye bağlı olarak ifade edilmelidir. Bir başka deyimle iktidar; "ya sistemi kaldıracak yada cezaları aşağı çekeceksin " biçimindeki yaklaşımla sıkıştırılmalıdır. Hadisenin karakterine uygun düşen sağlıklı yaklaşım bu olabilir diye düşünüyorum. Bu ikilem karşısında iktidarın demogojik söylemi bir çok ilgili çevrede boşa çıkar inancındayım.

Ahmet Kınalı / Özel tip cezaevi /Gaziantep

Çağrımıza Kulak Verin. . .

Yıllardır büyük emek, feda edilen canlar ve direnişler sonucu elde edilen kazanımlarımız tam bir keyfilikle gasp edilmekte ya da gasp edilmek istenmektedir. Böylece biz tutsaklar yeni emrivakilerle karşı karşıya bırakılırken, kazanımlarımız uygulanmayarak adeta ölüme terkedilmekteyiz.

Dışarıdan teyp-kaset, Volkmen gib icihazlar, yiyecek ve içecek (ailelerden gelenler) alınmayışı, cezaevleri arası mektup yasağı, koğuşlar arası ziyaret ve sportif faaliyet yasağı, kapalı görüş yerinin ses akışını engelleyen fiziki yapısı, sağlık ve tedavi imkanlarının hastahanede yeterince uygulanmaması, ilgisizlik, ocak, ısıtıcı yasağı, basın ve demokratik kuruluşlarla yazışma yasağı vb. gibi temel hayati sorunlarımız çözülmemiştir.

Hasret Kuş
Nazilli E-tipi Cezaevi

Seçim Sonuçları

Baştarafı s. 9'da

nel doğrultularında çoğunluğun, nüans farklılıklarına rağmen görüş birliğine yakın bir ortak çerçevesi var gibi gözüküyor. Fakat iç politika ve iç dinamiğe baktığımız zaman bu tablo eksik.

Henüz şu tam sağlanamamış durumda, Türkiye'de sağın ve solun ekonomik liberalizmin ve siyasal liberazilmin birlikteliği konusunda fikri daha tam gelişkin değil. Örneğin Türkiye'deki iş çevreleri yakın zamana kadar, bunlar siyasal konular deyip girmiyorlardı bile. Şimdi yavaş yavaş laiklik konusunda seslerini yükseltmeye başladılar. Fakat daha Türkiye'deki rejimin niteliği, insan hakları konusunda gereken çabayı göstermiyorlar. Yani şu düşüncenin yaygınlaşması lazım ki, ekonomik liberazilm ancak siyasal liberalizmin olduğu bir ortamda yaşayabilir, yeşerebilir. İkisi birbirini tamamlayıcı bir bütündür. Yani iş kesiminin kendisine girişimcilik konusunda yaygın özgürlükler istemesi, bunu hak olarak görmesi ama siyasal konulara gelince suya sabuna karışmaması, insan hakları, işkence, baskılar vs konular gündeme geldiği zaman kusura bakmayın bunlar siyasal konular, biz iş kesimi olarak bunlarla ilgilenmeyiz demeleri çok ciddi bir çelişkidir, rejim açısından eksikliktir. Fakat bu eksikliğin anlaşılmaya başlandığına dair de umut verici ufak tefek ilk göstergeler var. Yani insanlar, çeşitli kesimler Türkiye'deki rejim konusunda anlaşabilmelidirler. Bu rejimin genel çerçevesi içinde demokratik bir yarış konusunda ve bu yarışın kuralları konusunda anlaşabilmelidirler. Bu mutlaka sağlanması gereken bir ortam. Dolayısıyla insan hakları ihlalleri olduğu zaman hangi kesimi etki altında ıstarsa tutsun herkes onun karşısına çıkabilmeli, geleneksel dış politikamızın dışına çıkan, barışçıl amaçlarımızdan sapan bir yaklaşım olduğu zaman herkes onun üstüne yürüyebilmeli, bu anlamda bir ortak paydada buluşulabilmelidir. Aynı şey ekonomide de sağlanabilmelidir. Yani ekonomide sağlanması gereken şey şu: Serbest piyasanın kabulü gerekiyor, Türkiye'de genel anlamda var olan bir gelir dağılımı bozukluğunu, sosyal güvenlik eksikliğini görmek gerekiyor, birbirini takip eden iktidarların bunula ilgili önlemler getirmesi gerekiyor. Türk ekonomisinin öncelikleri konusunda da eğer çok genelde bir doğrultu benzerliği olduğu takdirde toplum bundan vakit kazanır. Son yıllarda ekonomi kötü yönetildiği için, çok başlı, çelişkili olduğu için çok zaman kaybedildi. Bu politikanın içinde genel doğrular da olmakla birlikte, bugün başta özel sektör olmak üzere , Türk ekonomisinin bir genel amaçsızlığından, önceliklerin bilinmemesinden yaygın bir şikayet var. Bu haklı bir eleştiridir. Yani bağlayıcı olmamakla birlikte esnek bir planlamayla Türk ekonomisi önceliklerini bilmeli, öncelikli sektörleri belirleyebilmeli, teşviklerini ona göre ayarlayabilmelidir. Bu da, siyasal iktidarlar arasında neredeyse sürekli hale gelebilecek bir çerçeve getirebilir.

küçülebileceğine inanıyor musunuz derseni, malesef inanamıyorum. Mesela zorunlu olarak Türkiye gibi bir ülkede, rejimi tehdit eden unsurlar olduğu sürece, iç ve dış güvenlik tedbirleri ağırlıklı olarak gündemde kalacaktır, isteyelim istemeyelim. İkinci olarak gelir dağılımında kötülükler aksaklıklar var dediğimiz zaman, yarın sosyal demokrat bir iktidarda bile devletin bu sefer sosyal güvenlikle ilgili birtakım şeyleri verme konusunda daha ağırlıklı olarak devreye girmesi gerekebilecektir vs. Yani teorik bazda arzı edilmekle birlikte hemen kısa zamanda devleti küçültmenin de güçlükleri vardır.

Genel Koordinatör: Abidin Sökmen, Piyerloti Cad. Dostluk Yurdu sok., Solimbay İşhanı, No: 6/12, Çemberlitaş, Tel: 518 23 27 Bölge Koordinatörleri: *Ankara- Ziya Yavuzer, Sağlık 1.sok., No: 9/9, Sıhhiye * İzmir-Mustafa Karatuğ, * Trakya-İ. Can Diril, * Adana- Ömer Uz - Ahmet T. Türkmen, İnönü Cd. , Aydın İşhanı, Asma Kat:5, No:907 Tel: 110448 Temsilcilikler: *Taşova (Amasya)- Ömer Ünal, Ballıca Köyü * Antakya- Ferit Lil, * Bandırma (Balıkesir)-Mehmet Aydın, Kaşif Acar Cad., Dumalar Pasajı, No: 38/4, * Bursa - Nejdet Filizoğlu, Hacılar Mah. , Ecelor Sok., Sema ap., No: 1/1, *Gaziantep- Halil Şalvarlı, Bey Mahb., Abdullah Edip Çiftçi Cd., No: 12/2, * Bakırköy Hamde Eskioğlu - Vahap Ünsever, İstanbul Cd., No: 38/7, Tel: 542 41 07 * Bayrampaşa- Selahattin Sabırlı- Hayrettin Altuncevahir, Yenidoğan Mh. Numunebağ Cd. No: 38 * Beykoz- Ahmet Özgün, İsmail Yıldız,. İskele Cd. No:3 Kat:3, Paşabahçe, Tel: 322 61 63 *Eminönü-Fatih -İsmail Sürücü, Yeşiltulumba Sk. No: 58, * Kadıköy-İlhan Özer, Osmanağa Mah. Karadut Sk. Şefik Ulaştır İşhanı No: 27/6 * Kartal- Hamit Alıncı-Mehmet Makaş, Yukarı Mahalle, Yardı Sok. No: 11/3 B Blok, Tel: 374 32 44 * Şişli- Müslüm Erdal - Mahmut Doğan, İzzetpaşa Mah., Deniz Sok., No: 6/3 * Ümraniye -Ali Şen, Alemdağ Cad, No:53/C * İzmir - Vedat Pokol, 1471. Sok. No: 45/5 Alsancak, Tel: 22 87 33 * Denizli- Atilla Ereren, Doktor Cad. Memoş İşhanı, Kat: 3 Tel: 366 20 * Diyarbakır Mustafa Dağcı - İsfendiyar Eyüboğlu - Mehmet Karabulut - Salih Şimşek, İnönü Cad., Kahraman İşhanı Kat: 4 No: 32 Tel: 427 32 *Kocaeli- Nevzat Cingit, Ali İhsan Kayalar, Ömerağa Mah. Salkım Sok. Elgiller Han,. Kat: 2 Tel: 14 42 28 * Mersin- Adil Alayboyoğlu, Hastane Cad. No: 113/6 *Manisa- Ramazan Tütüncü, Kuyualan Mah. Erler Cad, No: 113/6 * Muğla Necati Demirel - Özcan Özgür - Selediye İşhanı No: 215 Kat:2 Tel:93 67 *Sakarya- Hayri Çiftler, Kavaklar Cad., Sörekçioğlu İşhanı, Kat:1 No: 38/40 *Salihli- İsmail Fethi Ekan, Atatürk Mah. Osmaniye Sk. İnce Mehmet İşhanı No: 10 *Çerkezköy (Tekirdağ)-Hüseyin Öztürk, Gazi Mustafa Kemal Mah. Edip Sok. * Karadeniz /Ereğli- Devrim Bulvarı Çakıroğlu İşhanı Kat 5 *Antalya- Ahmet Yalçın Sinan Mah. Atatürk Cad. Birlik İşhanı No: 113 * Eskişehir- İlkan Pervane - Suat Atsak, İsmet İnönü Cad. Üstün İşhanı No: 38 Daire 29 *Tarsus- Yusuf Kenan Oğuzcan, Cengiz Topel Cd. Yaramış İşhanı No: 30 Kat:3 * Zonguldak- Gazi Paşa Caddesi, Aralık Sok., Turan Apt. No: 48 Kat:3

YURTDIŞI

Genel Koodinatör: Veysi Sarısözen Temsilcilikler: * Federal Almanya - Aydın Şenesen, Moltke Str. 46, 4100 Duisburg, Fax: (49- 203) 339 229, Tel: (49- 203) 340 395 * Batı Berlin - Donau Str. 104, 1000 Berlin 44 * Avusturya- Halil Erdem, Mittelsteig 7/10, A-1040 Wien, Tel: (43-222) 566 7445 * Belçika- Turgay Çelikörs, Chee B. Alsemberg 455, 1180 Brüksel, Tel: (32-2) 345 1076 * Danimarka- Ayşe Coşkun, Dyringparken 122.2th, 2660 Brondy Str., Tel: (45-2) 844 262 * Fransa- Hayri Ata, 57 Rue de la Mare, 75020 Paris, Tel: (33-1) 434 63 638 * Hollanda- Semra Ulusoy, Mexico Dreef 220, 3568 Utrecht, Tel: (31-30) 62 30 29 * İngiltere- Cahit Baylav, 6 Stoke Newington Road, London N16 7XN, Fax: (44-1) 923 1902 * İsveç- Salih Salman-C.O. Köyüoğlu, Visbringen 42 NB, 163/73 Spanga, Tel: (46-36) 6311 * İsviçre- Hasan Demircan, Postfach 56, 6614 Bommenstrof, Tel: (41-57) 271 971 * Kıbrıs- Zeki Eilet, 10 Nazmi Avkıran Sok., Lefkoşa, Tel: (90-520) 75 407

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedelini "Su Basın Yayın San. ve Tic. A.Ş., Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1648864" hesabına yatırmanız ve banka dekontu fotokopisini "Adımlar Gazetesi, Peykhane Sok., No: 44/4, Sultanahmet, İstanbul" adresine bildirmeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları
6 aylık
Yurtiçi 25 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 30 DM
Yıllık
Yurtiçi 50 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 60 DM

adımlar

❑ Su Basın Yayın ve Ticadet A.Ş. adına Sahibi: Şefik Çalık ❑ Genel Yayın Yönetmeni: Zülfü Dicleli ❑ İşletme Müdür: Atilla Tanılkan ❑ Yazıişleri Müdürü: Hüseyin Çakır ❑ Yönetim Yeri: Peykhane Sokak No: 44 Kat: 4 Sultanahmet - İstanbul / Tel: 516 97 65 Fax: 516 11 79 ❑ Dağıtım: GAMEDA ❑ Baskı: Son Havadis Web Ofset, 575 35 60

MAKSİM GORKİ'NİN TRAJEDİSİ

Tamara Motilev

Ekim Devrimi öncesi ve sonrasında, Bolşevikler ve Lenin ile Gorki arasındaki ayrılığın doğasını anlamamıza olanak sağlayan, Maksim Gorki'nin "Zamansız Düşünceler"ini yayımladığı için "Literaturnaye Obozreniye" dergisine teşekkür etmeliyiz. Gorki, mahkum edilmiş sosyalist-devrimciler için araya girdiğinde bu farklılık en üst noktaya çıkmaktadır. 7 Eylül 1922 tarihli Buharin'e yazılmış mektubunda Lenin, Gorki'nin demecini "çirkin" bulmakla birlikte onun basında teşhir edilmesi görüşüne karşı çıkar.

Rusya'yı terkederken Gorki kendisini yalnız hisseder. 7 Kasım 1922'de Romain Rolland'a şu satırları yazar: "Yaşam çok zor, değerli arkadaşım, tuhaf bir şekilde zor. Özellikle geceleyin okumaktan bitkin düşüp de uykuya dalamamak . Geride memleket, kar fırtınası ve komünistlerin tutkusu; kar yere düşüyor ve insanlar sözcüklerin altında kalıyor. Bunlar mükemmel sözcükler, fakat kara benziyorlar-yoğunluklarından değil, soğukluklarından dolayı. . . Tutuculuk soğuk olduğunda kardan da dondurucudur."

Ancak tutkun komünistlere ve onların fanatikliğine düşmanlığına karşın, Gorki coşkun beğenisini de açıkça dile getirir: " Yine de Rus komünist liderlerini şaşırtıcı boyuttaki istençlerinden dolayı takdir ederim . . . Zaman zaman, kültürlü insanların tasfiyesinde onlarla aynı görüşte olmayışıma ve asla da olamayacağıma üzülüyorum."

Gorki'nin Rolland'a mektupları, onun 1920'ler başındaki derin düşünsel uyuşmazlığına-belki çoğu yazışmalarından daha fazla- duyarlı yaklaşmamızı sağlar. Anavatanından ayrılışın dayanılmazlığı ve vatanının geleceğine ilişkin aşırı endişesi, kendisini Rusya'nın iyiliği için ayrılmış olma düşüncesine daha inatla alışmaya zorlar. 21 Nisan 1923'de Rolland'a şöyle yazmaktadır. "...... Rusya'ya dönmeye henüz hazır değilim. Zamanımın çoğunu durmaksızın "öldürmeyin" demeyi tekrarlamakla geçirmek zorunda olduğum sürece orada yazı yazamayacağım."

15 Ocak 1924 tarihli mektubunda bu oldukça duyarlı konuya tekrar değinir: " . . . Rusya'ya dönmeyeceğim . . Ve kendimi giderek vatansız biri gibi hissediyorum. Konuşmada, düşüncede ve tavırda sınırlamadan uzak olduğumdan kendimi Rusya'da herşeye ve herkese muhalif, taşduvarı başıyla yıkmaya çalışan bir adamınki gibi saçma ve iğrenç bir rolü oynamak zorunda bulacaktım diye düşünüyorum....."

onu sevdim, yürekten sevdim

"1918'lerin başında Rusya'da hiçbir şekilde otoritenin olanaklı olmadığını; sadece Lenin'in köylü ve askerler arasındaki anarşinin önüne geçebilecek yeterlikte olduğunu algıladım. Fakat bu tamamamıyle Lenin'e katıldığım anlamına gelmez . . . Yıllarca onunla tartışmayı sürdürdüm.... Rusya aydınını yok etmenin, Rus halkının sessiz beyinlerini yok etmek olacağını vurguladım. Ona karşı oldukça dost duygular içindeyken ve onun da benden hoşlanmasına rağmen, inanıyorum ki, tartışmalarımız yüreğimizde birbirimize karşı düşünsel nefreti doğurdu."

Bu yazı, Lenin'in ölümünün bir hafta kadar öncesinde yazılmıştır. Onun ölüm haberi, henüz "düşünsel nefretini" dile getirdiği kişi olsa da, Gorki'yi derinden sarsar. Lenin ve devrim Rusyasına olan yaklaşımında gözden kaçmıyacak bir değişim görülür. 3 Mart 1924'de Rolland'a derin hüzünle dolu mektubunda- : "Evet, değerli dostum, Lenin'in ölümü benim için özel bir yıkım oldu; Rusya için yeri doldurulamayacak denli büyük bir kayıp olduğunu söylemekten başka . . . Onu sevdim, yürekten sevdim. Ondan etkilendim ve onu asla incitmedim... Özellikle insanlığı yokeden herşeye karşı olan yılmaz düşmanlığının, derin kininin hayranıydım." - diye yazmaktadır. "O mükemmel bir Rustu. Tolstoy ve O gerçek iki büyük Rus insanıdır. Her ikisini de tanımış olmaktan gururluyum."

Romain Rolland "Mücadelenin 15 yılı" adlı kitabında, Lenin'in ölümünü Gorki'nin ideolojik arayışında önemli bir dönüm noktası olarak ayrıntılı dile getirir: "Gorki'nin Avrupa ve Rusya'ya ilişkin karamsarlığı asla 1923 yılı mektupları kadar yoğun değildir....

Onun Lenin'in ölümünden önce ve sonraki mektupları, duygularının yoğunluğunu yansıtır. Lenin'i, kuvvetle vurguladığı gibi -yürekten sevmişti- Onunla daima tartıştı; karşılıklı tüm sevgilerine karşın ikisi de pes etmedi. Fakat Lenin, ölümüyle son söze sahipti ve Gorki Lenin'in haklılığını kabul etti."

gorki rusya'ya dönüyor

Uzun süren duraksamadan sonra Gorki, Rusya'ya dönme kararı aldı. Bir kez almış olduğu bu karara kaçınılmaz olarak bağlı kaldı. 1925 yılı sonuna doğru, Rolland'a , tepkisel güçlerin soğukkanlılıktan uzak saldırısı hakkında şunları yazıyordu. "Belki sadece bir dünya devrimi, ilişkilerimizdeki kördüğümü çözebilir. Fakat, o zaman Moskova haklılığını kanıtlayacak. Bu durumda desteklenmesi gerekir."

Bundan Gorki'nin oldukça muğlak sözlerle, uzak bir düş gibi dünya devrimini düşündüğü sonucu çıkarılabilir. Ancak, Moskova'yla yeniden yakınlaşma ve işbirliği, onun için gittikçe gereklilik kazanmaktadır.

Sanırım sıkça yapıldığı gibi, Gorki'nin Rusya'ya maddi, çıkarcı nedenlerle döndüğünü söylemek yanlıştır. Bu bir içgüdüsel vatan özlemi ve Rusya'ya olan görev duygusudur. Ve aynı zamanda Lenin'in anısına bağlılık duygusudur da. . .

Döndükten sonra Gorki, başlangıçta minnettarlığını göstermeye yöneldi. 1920 başlarının düzensizliğiyle belirgin çelişki içinde olan, yeniden yaşama döndürülmüş fabrika ve şehirlerden kıvanç duyuyordu. Okuyucularıyla yaptığı görüşmelerden ve onların gösterdiği dostça yakınlıktan haz alıyordu. Bu dönemdeki makale ve mektupları coşku doludur. Makaleleri, anlaşılması güç, daha ılımlı bir görüş sergilemeye başlar. O dönemdeki tüm mektupları bilinmiyor. Yazışmaları üzeri kapatılmış bölümlerle doludur. Onun ideolojik evriminin içsel mantığını tanımlayabilir miyiz?

Yaşamının son yıllarında Gorki'nin tekrar tekrar devrim sonrası konumuna ilişkin özeleştiri yaptığı bilinmektedir. Özeleştirisi içten dir

"Zamansız Düşünceler" deki belirleme ve kötümser yaklaşımları 1920 başlarındaki makale yazarlığında inanç ve ıstırapla söylemiş olduğu tüm önemli şeyleri hemen

hemen geçersiz saydığı görülür. Böylece devrimci şiddet ve onun aşırılıklarını reddetmekten vazgeçer, mutlak ve ebedi ahlâk ölçülerine bağlı kalınması evrensel insanî değerlerin savsaklanmaması uyarılarını geri alır.

Stalin etkisindeki, acımasız ve hoşgörüsüz atmosfer Gorki'yi de etkilemiştir. Geçmişte, Rus kültüründeki önemli kişileri, Kızıl Terör'ün gazabına karşı savunmuş olan yazar, İşçi Partisi'nin yasal zulmünü doğru bulmakta ve Rolland'a yazdığı mektuplarda bunu onaylamaktadır. Kulakların mülklerine, barbarca el koyma sürecini kapsayan kollektifleştirme onun kaleminde tamamen barışçıl görünür.

gorki çağının insanıydı.

Belki, Gorki herşeyi bilmiyordu, ya da yanlış bilgilendiriliyordu. Herhalde, o yanlış bilgilenmeye boyun eğmiş durumdaydı. Niçin? Gözünü ve kulağını -iç huzurunu korumak için- bilerek mi kapatmıştı? Onu susturan ve ülkesine zarar verme korkusuna yenik düşüren, daha çok bağlı kaldığı yanlış bir görev duygusuydu.

1933 yılı güncesinde Romain Rolland, Rus dostunun ona bildirdiklerinden yola çıkarak Sovyetler Birliği hakkındaki kuşkularını dile getirir: "Bir yandan nüfusun ona ulaşamayışından hoşnut değilken ve kederlenirken, öte yandan iş tutkunu atmosferle gerçekten coşkulanmakta . . ." 1935'de Gorki'yi gördükten sonra Rolland, onun çok şey bildiği ve kalbinin gizli bir hüzünle yandığı sonucuna varır.

Gorki'nin eski arkadaşı ve yardımcısı I.S.Shkapa'nın tanıklığını dikkate almak gerek; geçen yılki bir görüşmede şöyle söylemektedir: "Kıvılcımı görüp, dehşete kapılan büyük yazarın trajedisini, açığa çıkarıp ayrıntısıyla inceleme fırsatına daha yeni sahip olduk. Mezarının üstünde tepinmek için onu damgalamak çok kolay . . . Bilgece kehanetiyle, sonuçta ne olacağını-çoğunlukla- önceden bilmiştir."

"Bilgece kehanet" deyimi belki sağlıklı bir yaklaşım değil. Zira Gorki, çağının insanıydı ve bu nedenle yanılsamaların, kuruntuların bütünüyle uzağında olamazdı. Sade Stalin terörüyle değil, aynı zamanda ulusun öncüsüne duyduğu saygı ölçüsünde de tutuk kalmıştı. Ancak onun bu saygısı yavaş yavaş gizlemek zorunda kaldığı bir nefrete dönüştü. Yaşamının sonlarına doğru Gorki, kişiliğindeki bölünmeyle korkunç acı çekmek zorunda kalacaktı ki, bu, onun gerçek trajedisiydi.

Batılı araştırmacılar A. Orlov'un "Stalin'in gizli suçları"nda açıkladığı gerçeği uzun süre önce doğruladılar. Gorki'nin ölümünden sonra, güvenlik örgütü mensupları evinde bazı yayımlanmamış el yazmaları buldular; Yagoda bunları inceledikten sonra şunu söyledi : "Bir leopar beneklerini değiştiremez."

Evde araştırma yapanlar, suskunluğa gömüldüler ve kağıtlar Gorki'nin günlükleriyle birlikte, Stalin'in emriyle yakıldı.

Yukarıdakiler, Gorki'nin yaşamının bilinmeyen yönlerini açığa çıkaran metinlerden sadece bir kaçının ışığında yazılmıştır. Farklı çevreler, Gorki'nin yaşamının son yıllarındaki durumuna ilişkin farklı görüşlere sahiptir. Gorki'yi gerçeklere ve belgelere dayanarak ciddi olarak araştırmak, ancak şimdi olanaklıdır. Araştırma, bizim Gorki'nin kişiliğinin tam görüntüsünü ortaya çıkarmamızı sağlayacaktır.